

51 yıl

EYLÜL 2016 213

İKV VAKFI DERGİSİ

İKV

İKV Eski Başkanı Refik Baydur'u kaybettik

AB
Geleceğini
Tartışıyor

AB
Bankalarına
Neler
Oluyor?

TTIP Öldü mü?
Hayaller
Yarım
Kaldı mı?

İKV KURUCU VE MÜTEVELLİ KURUMLARI

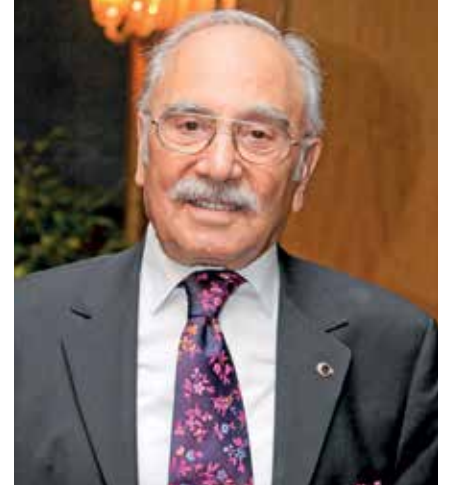

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI DERGİSİ İKV'den

Eylül ayında Türk iş dünyası önemli bir değerini yitirdi. 1982-3 yıllarında İKV'nin de Yönetim Kurulu Başkanlığını yapmış olan Refik Baydur, Türkiye'de işveren sendikacılığının duayen ismiydi. 15 yıl boyunca TİSK'in başkanlığını yürütmüş olan Baydur, Onursal Başkan olarak katkısını devam ettiriyor, aynı zamanda Türkiye Kimya Petrol Plastik Sanayii İşverenleri Sendikası'nın (KİPLAS) Yönetim Kurulu Başkanlığını yürütüyordu. Merhuma Allah'tan rahmet, yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı dilerken, gerek Vakfımıza gerekse Türk iş dünyasına yapmış olduğu katkılardan ötürü minnetle anıyoruz.

Eylül ayı her zaman olduğu gibi AB'de yaz rahatından çıkılarak, vitesin hızlandığı bir ay oldu. Ancak bu eylül Türkiye AB ilişkileri açısından biraz farklıydı. Türkiye 15 Temmuz'da gerçekleştirilen darbe girişiminin artçı sarsıntıları ile son derece yoğun bir yaz dönemi geçirdi. Darbe girişiminden sorumlu olan FETÖ ile mücadele gündemin başına otururken, olağanüstü halin ilanı, Güneydoğu'da PKK ile mücadele ve Suriye'de başlatılan askeri hareket Türkiye'nin son derece yakıcı gündemindeki diğer başlıkları oluşturdu. Tüm bu gelişmelerin arka planında AB ile ilişkiler devam ederken, Türkiye'deki darbe girişiminin çeşitli AB yetkililerince şüphe ile karşılanması, Türk hükümeti tarafından alınan önlemlere yeterince destek sağlanmaması ve OHAL kapsamında Kopenhag siyasi kriterlerinden uzaklaşıldığı değerlendirilmesi iki taraf arasında bir kopukluk ve burukluğun oluşmasına yol açtı.

İlişkilerde önemini devam ettiren bir konu ise vize serbestliği süreci oldu. Bu konuda Türkiye tarafından henüz yerine getirilmeyen 5 kriter ile ilgili olarak sessiz diplomasi devam etti ancak henüz olumlu bir sonuç alınmadı. AB tarafı, aralarında terörle mücadele yasaasının AB standartları uyarınca revizyonu dahil olmak üzere kriterlerin tümüyle yerine getirilmesi konusunda ısrarcı olmaya devam ederken, Türkiye'de bazı yetkililer, vize serbestliğinin sene sonuna kadar sağlanmaması halinde, mülteci

konusunda uzlaşının da gözden geçirileceği ve yeni bir anlaşmanın müzakere edilmesinin gerekebileceği uyarısında bulundular. Sözün özü, mülteci krizinin bertaraf edilmesi çerçevesinde iki taraf arasındaki ilişkilerin yeniden canlanması süreci (AB jargonunda “*re-energizing of relations*”) yine bir duraklama dönemine girdi.

Yine Eylülle birlikte, AB Britanya'nın üyelikten ayrılışı ve sonrasında AB'nin nasıl bir şekil alacağı konularında yoğunlaştı. Britanya'nın üyelikten ayrılış müzakereleri henüz başlamadı

ancak bu ayrılışın üyeliğin yerini alacak ortaklık anlaşması benzeri yeni bir ilişkinin tesis edilmesiyle yumuşak bir şekilde mi yoksa tüm ilişkilerin kesilmesi ile yani sert bir şekilde mi olacağı hala merak konusu. İlk defa Britanya olmadan Bratislava'da toplanan AB Zirvesinde Birliğin gündemindeki göç sorunu, büyüme ve iç pazarın derinleştirilmesi ve ekonomik ve parasal birlik konuları ele alındı ve AB'nin geleceğine dair bir raporun Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanarak mart ayında Konseye sunulmasına karar verildi. En güçlü olduğu ticaret politikası gibi alanlarda dahi sorunlar yaşayan AB'nin acilen kapsamlı önlemler olarak Birliğini güçlendirmesi gerekiyor ancak Üye Devletlerdeki siyasi iklim kesinlikle uzun soluklu ve iddialı adımlar atılmasına imkan vermiyor. Sadece Avrupa kıtası için değil, tüm dünya için anlam ifade eden bölgesel bütünleşme projesi büyük hedefler ve idealler üzerinde yola çıkmıştı. Oysa şimdi, küçük hesaplar ve çapsız politikalar nedeniyle sarsıntı geçiriyor.

Gelelim dergimizin bu sayısında yer alan köşeler ve yazarlarına... Derginin ilk bölümlerinde İKV'nin ay içinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, AB Bilgi Merkezinin TÜRKONFED işbirliğinde düzenlediği Gümrük Birliği sohbetleri, AB ve Türkiye-AB ilişkilerinde meydana gelen olaylar hakkında detaylı bilgi bulabilirsiniz. Görüş bölümünde İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas AB'nin geleceği ile ilgili güncel tartışmaları ele alıyor. Doç. Dr. Ebru Oğurlu'nun geçen ay yayımlanmaya başlayan ve Brexit sürecini nedenleri ve muhtemel sonuçları ile ele aldığı yazısının ikinci bölümü de Görüş bölümünde yer alıyor.

Dosya bölümünde ise AB ve Türkiye arasındaki mülteci uzlaşısındaki son gelişmelere değinen İKV Uzmanı Ahmet Ceran, süregiden bir mesele olan mülteci konusunda uzun vadeli stratejilere olan ihtiyacı vurguluyor.

Yine Dosya bölümünde İKV Uzmanı İlge Kıvılcım, 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Türkiye AB ilişkilerindeki gelişmeleri AB vizyonunu da değerlendirerek, mercek altına alıyor.

Ekonomi Masası bölümünde İKV Kıdemli Uzmanı Sema Gencay Çapanoğlu, AB'deki bankacılık krizini ele alıyor ve sorunun sadece İtalya ile sınırlı olmadığına dikkat çekiyor. STA Bilgi ve Kapasite Merkezi Bölümünde, TİM Başkanlık Özel Kaleminden Kübra Ulutaş, son dönemin çığır açıcı ticaret anlaşmalarından Trans Pasifik Anlaşmasını detaylı bir şekilde inceliyor.

Küresel Gündem ile İKV Strateji ve İş Geliştirme Müdürü Gökhan Kilit, Çin'in Hangzhou kentinde yapılan G20 Zirvesinin sonuçlarını ele alıyor. E-gündem bölümünde ise, İKV Uzmanı Ahmet Ceran ve Bengi Güven, bizi içinde bulunduğumuz yüzyılın hızlı teknolojik gelişmelerinin dünyasına taşıyor ve dijital ortamda hak sahiplerinin korunması gibi kritik bir konuyu irdeliyor.

Enerji Ajandası bölümünde İKV Araştırma Müdürü Çisel İleri, AB'nin enerji alanıyla ilgili çarpıcı bilgileri kamuoyuna açıklayan yeni bir yayınının gündeme taşıyor. İş dünyası bölümünde, İKV Uzman Yardımcısı Emre Ataç, son günlerin flaş gelişmesi olan ve TTIP sürecinden ABD ile ilişkilere, global yatırımlardan, sınıraşırı vergilendirme konusuna kadar etkileri hissedilen, Avrupa Komisyonunun Apple şirketine rekor vergi cezasını ele alıyor.

Ekoloji Penceresi bölümünde İKV Uzmanı İlge Kıvılcım geçen yıl kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin ilk bir yılını değerlendiriyor. Profil bölümünde İKV Kıdemli Uzmanı Yeliz Şahin, emektar, pragmatik, tehlikeli gibi birçok farklı sıfatla tarif edilen, Avrupa siyasetinin duayen isimlerinden, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker'i mercek altına alıyor.

Güncel Hukuk bölümünde Dr. Ozan Turhan, Britanya'nın AB'den ayrılma

sürecinde iyice önem kazanan AB vatandaşlığı, serbest dolaşım ve göç konuları için önemli sonuçları olan Bebek Chen kararını analiz ediyor.

"Brüksel'den Bakınca" köşesinde İKV Brüksel Temsilcisi Haluk Nuray, yılan hikayesine dönmekte olan TTIP müzakerelerini ele alıyor ve bu bağlamda güncel bir kavramı gündeme getiriyor: "istemeyen azınlığın gücü".

Yine dolu dolu bir Dergi ile sizlere 'Merhaba' diyor, keyifli okumalar diliyoruz. ■

213

EYLÜL
2016

İKV'DEN

İKV FAALİYETLERİ

- 6 İKV Yönetim Kurulu Eski Başkanı Refik Baydur'u Kaybettik
- 8 TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu EUROCHAMBRES Ortak Üyeler Komitesi ve Başkanlık Divanı Toplantılarına Katıldı
- 9 Zeytinoğlu: "Brüksel FETÖ Tehlikesini Anlamadı Sivil Topluma Büyük İş Düşüyor"
- 10 İKV Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Zeynel Abidin Erdem'e İspanya'dan Liyakat Nişanı
- 11 İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Nas, Euractiv'e Vize Serbestliği Diyalogunu Değerlendirdi
- 11 İKV Brüksel Temsilcisi, AB Kurumlarında Çalışan Gençlerle Buluştu

AB BİLGİ MERKEZİ'NDEN

- 12 AB Bilgi Merkezi Gümrük Birliği'ni Masaya Yatırdı

GÜNDEM

- 14 AB Gündemi
- 16 Türkiye-AB Gündemi

GÖRÜŞ

- 18 AB Geleceğini Tartışıyor
- 22 Nedenleri ve Muhtemel Sonuçları ile BREXIT (2)

DOSYA

- 26 Mülteci Uzlaşısı Cephesinde Her Şey Aynı (Değil)
- 30 AB'den Dayanışma Ziyaretlerinin Ötesinde

EKONOMİ MASASI

- 34 AB Bankalarına Neler Oluyor?

STA BİLGİ VE KAPASİTE MERKEZİ'NDEN

36 Trans-Pasifik Ortaklığında Dönüm Noktası

KÜRESEL GÜNDEM

38 G20 Zirvesi Çin'in Ev Sahipliğinde Gerçekleştirildi

E-GÜNDEM

40 Yaratıcı Sektörlerde AB'nin Dijital Telif Rejimine Yeniden Ziyaret

ENERJİ AJANDASI

42 Enerji İstatistiklerine Yaratıcı Bakış

EKOLOJİ PENCERESİ

44 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin İlk Bir Yılı

İŞ DÜNYASININ AB PERSPEKTİFİ

46 Avrupa Komisyonundan Apple'a Rekor Vergi Cezası

PROFİL

48 En Kıdemli Avrokrat: Jean-Claude Juncker

GÜNCEL HUKUK

52 ABAD ve AB Vatandaşlığı: Bebek Chen Kararı

BRÜKSEL'DEN BAKINCA

54 TTIP Öldü mü? Hayaller Yarım Kaldı mı?

EYLÜL 2016 / SAYI: 213

İktisadi Kalkınma Vakfı adına Sahibi:
Ayhan Zeytinoglu

Sorumlu Yayın Yönetmeni:
Doç. Dr. Çiğdem Nas

Yazı İşleri Yönetmeni:
Gökhan Kilit
İlge Kivilcim
Ahmet Ceran

Yönetim Yeri:
Esentepe Mahallesi, Harman Sokak
TOBB Plaza, No:10 Kat: 7-8, Levent
34394 İstanbul
Tel: 0212-270 93 00
Faks: 0212-270 30 22
E-posta: ikv@ikv.org.tr

Brüksel Ofisi:
Avenue de l'Yser 5-6 1040
Brüksel / Belçika
Tel: 00322-646 40 40
Faks: 00322-646 95 38
E-posta: ikvnet@skynet.be

Yayın Türü: Yaygın süreli

Baskı Yeri ve Tarihi: İstanbul, Eylül 2016

Yayına Hazırlık

Genel Yönetmen
Gürhan Demirbaş

Genel Yönetmen Yardımcısı
Eser Soygüder Yıldız

Görsel Yönetmen
Hakan Kahveci

Editör
Devrim Çiçek

Grafik&Tasarım
Şahin Bingöl

Fotoğraf Editörü
Eren Aktaş

Kurumsal Satış Yöneticisi
Özlem Adaş
Tel: 0212 440 27 65

Reklam Müdürü
Nazlı Demirel
Tel: 0212 440 27 69

İletişim
Tel: 0212 440 27 63 - 0212 440 29 68
e-posta: ajansd@dunya.com
www.ajansdyayincilik.com

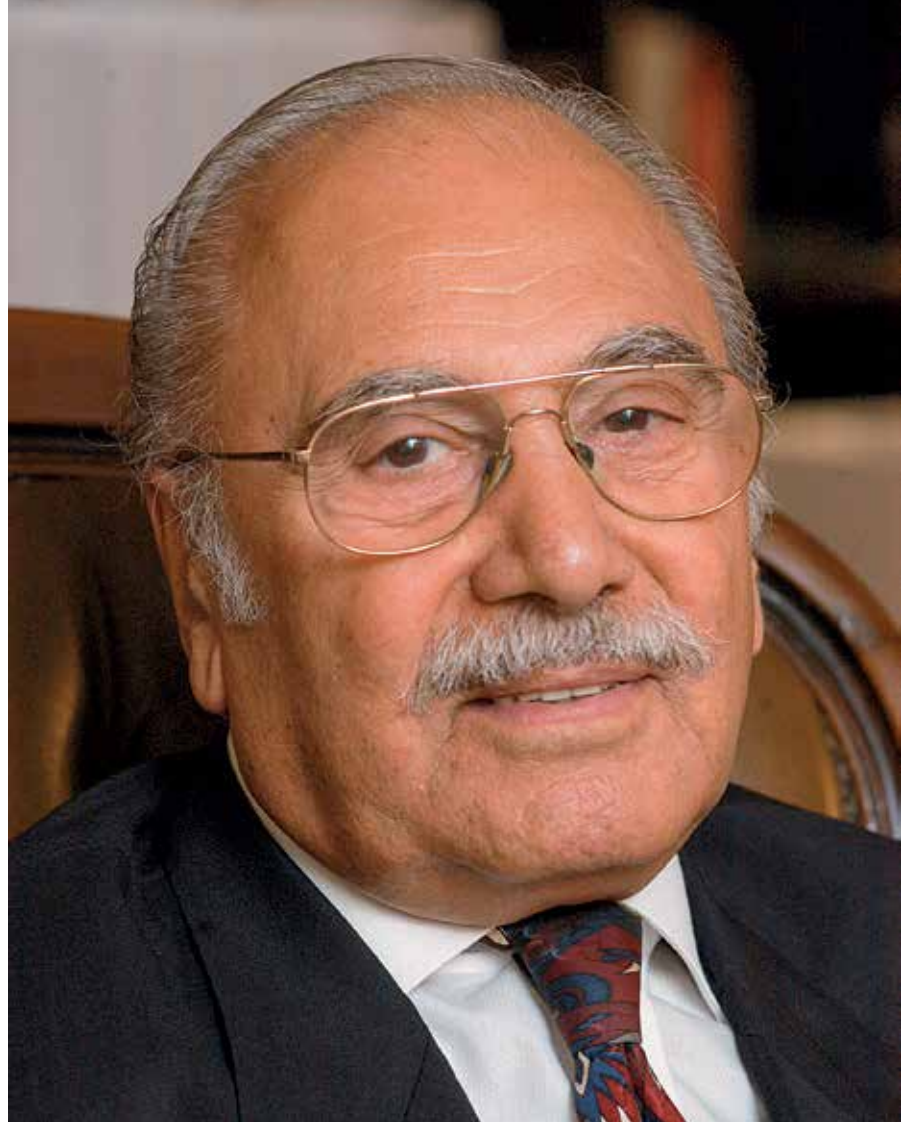
Baskı
Gezegen Basım Ltd. Şti
www.gezegenbasim.com.tr
Tel: 0212 325 71 25

Dergideki yazılar, kaynak gösterilerek,
kısmen veya tamamen yayımlanabilir.

Dergide yayımlanan makaleler ve katkılarda yazarlar tarafından açıklanan görüşler ve tercih edilen rapor ve kaynaklarda belirtilen görüşler, İKV Dergisi'nin, yayın kurullarının, yayıncının veya editörlerin görüşlerini yansıtmamaktadır. Bilgi ve görüşlerin sorumluluğu tamamen yazarlara aittir.

İKVV dergisi ile ilgili her türlü bilgi ve talep için:
ikv@ikv.org.tr

İKV Yönetim Kurulu Eski Başkanı Refik Baydur'u Kaybettik

Üretimin ve eğitimin önemini her fırsatta vurgulayan Türk sanayisinin duayenlerinden Refik Baydur, Türkiye'nin AB hedefinin de en büyük destekçilerinden biriydi.

Türk özel sektörünün ve çalışma hayatının duayenlerinden, İKV Yönetim Kurulu Eski Başkanı ve TİSK Onursal Başkanı değerli insan Sayın Refik Baydur'un vefatını büyük bir üzüntü ile karşılıyoruz. Sayın Baydur'a Allah'tan rahmet; ailesine, Türk iş dünyasına ve tüm sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

1929 yılında Erzincan'da doğan

Refik Baydur, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. 1953-1957 yılları arasında Akbank ve Pamukbank'ta çalıştı. Baydur, 1957 yılından itibaren özel sektörde muhtelif şirketlerde müdürlük, genel müdürlük ve yöneticilik yaptı. İstanbul Hava Yollarının kurucuları arasında yer aldı. Timsan Şirketler Grubu'nun kurucu ortağı ve Yönetim Kurulu Başkanlığı,

1963'ten bu yana Türkiye Kimya Petrol Lastik ve Plastik Sanayii İşverenleri Sendikası (KİPLAS) Yönetim Kurulu Üyeliği, İcra Komitesi Başkanlığı ve Yönetim Kurulu Başkanlığı, GEBKİM Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinde bulunan Refik Baydur bu görevlerini Yönetim Kurulu Başkanı olarak vefat ettiği güne kadar devam ettirdi.

Baydur'un Kendi Kaleminden...

Refik Baydur kendini anlatırken şunları söylüyordu: "Ben Kimim? Ben bir köylü çocuğuyum..."

Yemeğimi ortadaki bir tencereden, sofradaki insanlarla paylaştım. Onun için paylaşmayı ve zamanında sofrayı terk ederek yeniden yola koyulmayı büyüklerimden öğrendim.

Bu memleket bana çok şeyler verdi. Öncelikle onurlu yaşamının sırlarını köyümden ve Türk insanından öğrendim.

Laik parlamenter demokrasiyi ve Atatürk ilkelerini değerli öğretmenlerim ve idealist dostlarımla geliştirdik.

Sanayici olmanın tüm zorluklarını biliyorum. Zengin olmak için elime geçen fırsatları reklam yapmadan layık olanlarla paylaştım. Aldığım her görevin altına, o sorumluluğu taşıyabileceğim zaman girdim. İnanmadığım hiçbir şeye hatırı ve olanaklarım için "evet" demedim. Çalıştırdığım hiçbir kişinin bilerek hakkını yemedim. Çalıştığım hiçbir kurum ve kuruluşa bilerek zarar vermedim. Babamın öğütlerine hep sadık kaldım. Rahmetli babam Hasan Baydur ölümünden önce bana şu öğütleri yazmıştı: Devlet memuru olma. Politikaya girme. Emanete ihanet etme. Doğru yanlış bilemem ama ben böyle yaşadım."

Refik Baydur pek çok farklı konuda kaleme aldığı kitaplarla bir dönemin Türkiye'sine ışık tuttu.

Üretimin Önemini Hep Vurguladı

Baydur Türkiye'nin iktisadi olarak ilerlemesinin eğitimle sıkı bir bağlantı

Refik Baydur, İKV Genel Kurulu'nda Asim Kocabıyık ve Basri Öztekin ile birlikte, 1990

çerisinde olduğunu her ortamda vurguladı. Kitaplarından birinde son söz olarak kaleme aldığı "Üretim aşığı gerçek sanayici yeni kuşağı özenle ayrı tutarak diyorum ki!... şu günlerde gözlemlediğim çoğu üçüncü kuşak, fabrikayı satıp AVM açmak için sanayici babasının vefatını bekliyor ne yazık ki!..." sözleriyle de üretimin önemini vurguluyordu.

Dünya Gazetesi yazarı Tamer Müftüoğlu Refik Baydur'un vefatından sonra kaleme aldığı köşe yazısında Baydur ile ilk karşılaşmasını şu sözlerle anlattı:

"İlk karşılaşmamızda bir toplantıda yaptığı değerlendirme beni çok etkilemişti. 20 Temmuz 1990 günü, MEB tarafından düzenlenen Lise Mezunlarına Meslek Edindirme (LİMME) Projesi Koordinasyon toplantısına ben de Başbakanlık danışmanı olarak katılmıştım. ...Toplantıda son konuşmayı Refik Baydur yaptı. ... Projeye ilişkin görüşlerini şu sözlerle dile getirdi: "Projeye ilişkin yapılan bu övgülerden ve kutlamalardan sonra, ben belki Bakanımızı da üzmeyi göze alarak, projeyi değerlendirmeye çalışacağım. Lee Iococca bir kitabında ABD'de eğitim seviyesinin nispeten gerilediğini dile getirerek, bunun ülke için taşıdığı tehlikeye işaret ediyordu. Bu

görüşünün bir kanıtı olarak da Japonya'da bir öğretmenin yüksek gelir elde eden kesimde ilk yüzde 10'un içinde yer alırken, ABD'de bir öğretmenin düz fabrika işçisinden yılda sadece 500 dolar fazla gelir elde edebildiğine vurgu yapıyordu."

Özetle Refik Baydur konuşmasında öğretmenlik mesleğinin nitelikli gençlerin seçtiği bir meslek haline getirilmesi gerektiğini vurgularayarak,

"Sayın Bakanım, LİMME Projesi gibi çalışmalarla değerli vaktinizi boşa harcamayın. Uygulanabilirliği ve yararları iyice hesaplanmadan yapılan bu tür projeler ülkemizde hep başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ne yapılması gerektiğine gelince! Lee Iococca'nın ABD ve Japonya kıyaslaması örneğini özellikle verdim. Ülkemizin milli eğitimine yararlı işler yapmak istiyorsanız, yapılması gereken ilk ve öncelikli iş bellidir: Türk öğretmenin toplulumuzdaki konumunu maddi ve manevi açılardan yükseltmeye çalışınız. Gerisi kendiliğinden gelecektir."

Sanayici kimliği ile Türkiye'de ekonomiye büyük katkılar sunan İKV Eski Yönetim Kurulu Başkanı Refik Baydur'u bir kez daha saygıyla anıyoruz. ■

TOBB Başkanı Hisarcıkıoğlu EUROCHAMBRES Ortak Üyeler Komitesi ve Başkanlık Divanı Toplantılarına Katıldı

TOBBA Başkanı ve EUROCHAMBRES Başkan Vekili M. Rifat Hisarcıkıoğlu 9 Eylül 2016'da TOBB Brüksel Ofisi'nde gerçekleştirilen EUROCHAMBRES Ortak Üyeler Komitesi Toplantısında uluslararası iş dünyasından önemli isimlerle bir araya geldi.

Toplantı kapsamında, 2017 yılında EUROCHAMBRES yönetim kurulunda AB üyesi olmayan ülkeleri temsilen yer alacak üyelerinin belirlenmesi için ön seçim gerçekleştirildi. Böylelikle, Azerbaycan, tarihinde ilk kez

EUROCHAMBRES Yönetim Kurulu'na seçilmiş oldu. TOBB Başkanı ve EUROCHAMBRES Başkan Vekili Hisarcıkıoğlu, 22 Eylül 2016 tarihinde ise EUROCHAMBRES Başkanlık Divanı toplantısına katıldı. Toplantıda Avrupa ekonomisinin karşı karşıya olduğu sorunlar ele alındı. Hisarcıkıoğlu, EUROCHAMBRES Başkanlık Divanı toplantısı kapsamında gerçekleştirilen çalışma yemeğinde, 15 Temmuz ve sonrasında Türkiye'deki gelişmeler hakkında bilgi vererek, iş dünyasını yatırımlarını sürdürmeye davet etti. ■

“Brüksel FETÖ Tehlikesini Anlamadı Sivil Topluma Büyük İş Düşüyor”

1 Eylül 2016

AP Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Elmar Brok ve AP Türkiye Raportörü Kati Piri'nin yaptıkları ziyaretin ardından, AP Başkanı Martin Schulz ve Avrupa Komisyonunun Göç, İşçileri ve Vatandaşlıktan Sorumlu Üyesi Dimitris Avramopoulos Türkiye'yi ziyaret etti. Ardından AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ve Komisyon'un Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden sorumlu Üyesi Johannes Hahn Türkiye'ye geldi.

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, bu ziyaretlere ilişkin bir açıklama yaptı. Zeytinoğlu, ziyaretlerin 15 Temmuz darbe girişiminin hemen sonrasında yapılması gerektiğini, ancak geç de olsa ziyaretlerin önemli olduğunu belirtti. Zeytinoğlu, Türkiye'nin AB'ye üye olmaya aday ve üyelik müzakerelerini yürüten bir ülke olması nedeniyle AB ile ilişkilerin çok daha yakın, sürekli ve spontane olmasını beklediğini ekledi. İKV Başkanı Zeytinoğlu şunları söyledi:

“AB yetkililerinin sadece basından Türkiye'yi takip etmeleri yeterli olamaz. Doğrudan Türkiye'de en üst düzey yetkililerle görüşerek, sivil toplum ile temas kurarak Türkiye'yi çok yakından izlemeleri gerekiyor. Türkiye 15 Temmuz sonrası önemli bir yeniden yapılanma süreci geçiriyor. FETÖ tüm kurumlardan temizlenmeye çalışılıyor. Bu süreci Avrupalıların çok iyi anlayamamaları doğal ancak Türkiye'de birebir gözlem yaparak ve yetkililerden bilgi alarak Türkiye'nin önündeki zor süreci anlayabilirler.”

“FETÖ Brüksel'de Hala Etkili”

İKV Başkanı Zeytinoğlu, AB kurumları ve AB çevrelerinde uzun yıllardır ilişkiler kuran ve faaliyette bulunan FETÖ üyelerinin Brüksel'de hala etkili olduk-

larına dikkat çekti. Zeytinoğlu, “Brüksel'de, AB çevrelerinde FETÖ örgütünün devleti ele geçirme çabalarının boyutu, Türkiye ve hatta Avrupa için nasıl bir tehlike oluşturduğu yeterince bilinmiyor. Bir kısım bunu iktidar mücadelesi olarak görürken, tamamen gayrimeşru yöntemlerle devletin kurumlarına nasıl sızıldığı ve son olarak işin, darbe yoluyla devleti ele geçirme aşamasına nasıl geldiği çok iyi anlatılmalı. Bir günde Avrupalıların olanları anlaması zor. Bizler iletişim çalışmaları vasıtasıyla Türkiye'yi, son dönemde yaşananları, özellikle FETÖ adlı oluşumun yapısı ve oluşturduğu tehlikeyi AB yetkilileri ile muhataplarımıza anlatmaya çalışıyoruz. İletişimi sürekli tutmak gerekiyor. Bunun için İKV gibi sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri son derece etkili oluyor” diye konuştu.

“Brok ve Piri'nin Ziyaretleri Yararlı Oldu”

İKV Başkanı Zeytinoğlu, Türkiye'yi

ziyaret eden AP Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Elmar Brok ve Türkiye Raportörü Kati Piri'nin izlenimlerine ve yaptıkları açıklamalara da değindi. Zeytinoğlu şunları söyledi:

“Brok ve Piri Türkiye ziyaretinden sonra çok önemli açıklamalar yaptılar ve AP'yi bilgilendirdiler. Piri, “Darbe girişiminin Türkiye'de toplum üzerindeki etkisini hafife almışız” diye bir vicdan muhasebesi yaparken, Brok da “FETÖ'nün devlete ve orduya bu kadar sızmış olduğunu bilmiyorduk” diyerek bir itirafta bulundu. Ziyaret, AP üyelerinin geri giderek AP'de bu yönde açıklamalar yapması açısından önemliydi. Türkiye'yi ziyaret eden AB yetkililerinin de Türkiye'yi daha iyi anlamaları ve Türkiye'ye destek olmak için gerekli adımları atmalarını bekliyoruz. Resmî yetkililerin görüşmeleri yanında, sivil toplum örgütleri ile temaslar artarak devam ettirilmeli. AB, toplumun tüm kesimlerine hitap etmek için daha fazla çaba göstermeli.” ■

İKV Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Zeynel Abidin Erdem'e İspanya'dan Liyakat Nişanı

İK V Yönetim Kurulu Üyesi ve İspanya'nın İzmit Fahri Konsolosu Dr. Zeynel Abidin Erdem'e, İspanya Kraliyeti Sivil Liyakat Nişanı verildi. Erdem'e iki ülke arasındaki ekonomik işbirliği ve dostluk ilişkilerinin geliştirilmesine yaptığı katkılar nedeniyle tevdi edilen İspanya Kraliyeti Sivil Liyakat Nişanı "Encomienda de la Orden de Isabel la Católica", İspanya Kralı Felipe VI. adına 22 Eylül tarihinde Ankara'da düzenlenen törenle takdim edildi. Dr. Erdem, Türkiye ve İspanya'nın birbirlerine her zaman karşılıklı destek olduğunu ve bu desteğin tarafları her alanda daha güçlü hale getirdiğini söyledi. İspanyol şirketlerini Türkiye'de daha çok görmek istediklerini belirten Erdem; ticari alanda olduğu kadar, sosyal, kültürel ve siyasi alanda işbirliğine hazır olduklarını ve uzun yıllara dayanan bu dostluğu korumak ve ileriye taşımak için çalıştıklarını ifade etti.

İspanya Ankara Büyükelçisi Rafael Mendivil tarafından düzenlenen törene, AB Eski Bakanı Egemen Bağış, İçişleri Eski Bakanı Muammer Güler, Ulaştırma Eski Bakanı İbrahim Aysoy, Cumhurbaşkanlığı Eski Genel Sekreteri Emekli Vali Kemal Nehrozoğlu, Mardin Milletvekilleri Orhan Miroğlu, Ceyda Bölünmez, Çankırı Milletvekili Cuma İçten, Mardin Eski Milletvekili Gönül Bekin Şahkulubey, İKV Başkanı ve Kocaeli Sanayi Odası Başkanı

Ayhan Zeytinoğlu, Mardin Artuklu Üniversitesi Genel Sekreteri Şahin Arpağ, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Genel Başkanı Bendevi Palandöken, Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk İşleri Genel Müdürü Büyükelçi Mehmet Samsar, Süryani Kadim Cemaati Ruhani Lideri ve Patrik Vekili Metropolit Mor Filüksinos Yusuf Çetin, Süryani Katolik Kilisesi Patrik Vekili Monsignor Yusuf Sağ, Yeşilli Belediye Başkanı Hayrettin Demir, İsveç Asuri Dernekleri Temsilcisi Hobil Rhawi, Mardin Dernekleri Federasyonu Başkanı İbrahim Biter, Süryani Kadim Vakfı Başkanı Sait Susin, Süryani Kadim Vakfı Başkan Yardımcısı Kenan Gürdal, MARSEV Genel Sekreteri Yavuz Ölçen, Kahraman Aşiret Lideri Abdurrahman Kahraman, İşadamı Mehmet Emin Değer, Mardin Gazeteciler Cemiyeti Onursal Başkanı ve Basın Konseyi Üyesi Adnan Avuka, Mardin Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve Türkiye Gazeteciler Konfederasyonu Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Çelik, Mardinli işadamları Kılal Falay ve Bekir Falay, çok sayıda üst düzey yönetici ile İspanya Büyük Elçiliği görevlilerinin yanı sıra, İspanya ve Türk hükümetini temsilen üst düzey bürokratlar ve şirket temsilcileriyle birlikte TOBB, İKV, DEİK, TÜSİAD, MÜSİAD, İSO, İTO, TABA AmCham yönetim kurulu üyeleri, milletvekilleri ve sanatçılardan oluşan davetliler katıldı. ■

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Nas, Euractiv'e Vize Serbestliği Diyalogunu Değerlendirdi

Çiğdem Nas, Türk vatandaşları için vize serbestliğinin önünün açılması ve işbirliğinin derinleştirilmesi gerektiğini vurguladı.

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, AB'nin prestijli medya organlarından Euractiv için 7 Eylül 2016 tarihinde "Time for EU to deliver on visa liberalisation promises" başlıklı bir yazı kaleme aldı.

Yazıda, mülteci krizinin yönetiminde etkin sonuç alınabilmesi için AB'nin Türk vatandaşları için vize serbestliğinin önünü açması gerektiği ve bunun taraflar arası ilişkilerin pek çok boyutuna olumlu etki oluşturacağını ifade eden Doç. Dr. Çiğdem Nas, yakın işbirliği ve koordinasyonun Mülteci Uzlaşısı'nın daha da ileri sonuçlar vermesini sağlayacağını belirtti. Doç. Dr. Nas, yazısında "Mülteci Uzlaşısı"nın, Türkiye-AB ilişkilerine ilerleme ve hareketlilik kattığını hatırlattı. ■

İKV Brüksel Temsilcisi, AB Kurumlarında Çalışan Gençlerle Buluştu

İKV Brüksel Temsilcisi Haluk Nurray, 27 Eylül 2016 tarihinde, Brüksel merkezli *European Foundation for Democracy* adlı sivil toplum örgütü ev sahipliğinde, *Young Pro-*

professionals in Foreign Policy üeleriyle bir araya geldi. "Başarısız Darbe Girişiminin Ardından Türkiye" başlıklı toplantıda, 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye-AB

ilişkilerine muhtemel etkileri ele alındı. Brüksel merkezli genç profesyonellerin katıldığı toplantıda, 15 Temmuz sonrası dönemde Türkiye'de yaşananlar tartışıldı. ■

AB Bilgi Merkezi Gümrük Birliği'ni Masaya Yatırdı

M. Gökhan KİLİT
İKV Strateji ve İş Geliştirme Müdürü
AB Bilgi Merkezi Koordinatörü

Mehmet POYRAZLI
İKV Basın Danışmanı
AB Bilgi Merkezi Koordinatörü

Gümrük Birliği o dönemde yapılan iyi bir anlaşmaydı. Gümrük Birliği ile Türkiye AB üretim zincirlerinin bir parçası haline geldi. Fakat şimdi değer zincirleri ortaya çıktı. Yeni tür anlaşmalar ortaya çıktı. Gümrük Birliği içerisinde yer almayan yeni anlaşmalar yapılmaya başladı. AB'nin diğer ülkelerle imzaladığı anlaşmalarla Türkiye'nin AB'deki ekonomik avantajları sona erdi.

Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'nin (GB) yürürlüğe girmesi, taraflar arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlenmesinin yanı sıra, Türk sanayisinin gelişmesini, Türk şirketlerinin AB ve uluslararası pazarlarda rekabet güçlerini artırarak, küresel ekonomiye entegrasyonun hızlandırılmasına önemli katkılar sağladı. Gümrük Birliği o dönemde yapılan iyi bir anlaşmaydı. Gümrük Birliği ile Türkiye, AB üretim zincirlerinin bir parçası haline geldi. Fakat şimdi değer zincirleri ortaya çıktı. Yeni tür anlaşmalar ortaya çıktı. Gümrük Birliği içinde olmayan yeni anlaşmalar yapılmaya başladı. AB'nin diğer ülkelerle imzaladığı anlaşmalarla Türkiye'nin AB'deki ekonomik avantajları sona erdi.

Özellikle son yıllarda Gümrük Birliği'nin işleyişine ilişkin bazı sorunlar ortaya çıktı. Bu sorunların Türkiye'nin ekonomik ve ticari ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği birçok çevre tarafından dile getirildi. Hızla değişen küresel ekonomik ve ticari koşullar, Türkiye ve AB arasında oluşturulan Gümrük Birliği'nin, işleyişi ve kapsamının yeniden gözden geçirilmesi ihtiyacını doğurdu.

Gümrük Birliği işleyişinde karşılaşılan sorunlara çözüm getirilmesi ve Gümrük Birliği'nin günümüz küresel ticari koşullarına uyum sağlaması için, Gümrük Birliği'nin kapsamının genişletilmesi ve yapısının gözden geçirilmesine karar verildi. Bu konuda karşılıklı beklentileri anlamak ve değerlendirmek üzere Türkiye ve AB yetkilileri arasında bir yıl boyunca yürütülen teknik görüşmeler Nisan 2015'te tamamlandı. 12 Mayıs 2015 tarihinde Brüksel'de bir araya gelen Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ve Avrupa Komisyonunun Ticaretten Sorumlu Üyesi Cecilia Malmström, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi yönünde bir karar aldıklarını kamuoyu ile paylaştı. Ek olarak, 18 Mart 2016 tarihinde gerçekleşen Türkiye-AB Zirvesi'nin sonuç bildirgesinde de

Türkiye-AB arasında Gümrük Birliği'nin güncellenmesine yönelik devam eden çalışmaların memnuniyetle karşılandığı ifade edildi.

Anlaşma sadece sanayi ürünlerinin ticaretini düzenliyor. Payı ise azami yüzde 25. AB, Türkiye'de tarım ve hizmetler gibi alanlara da girmek istiyor. Türkiye ise mevcut anlaşmanın yol açtığı sorunları ortadan kaldırmak ve aynı zamanda AB pazarında rakibi olan üçüncü ülkelere karşı ticari avantajlar elde etmek istiyor. Gümrük Birliği'nin modernizasyonu ile Türkiye'de yeni bir reform sürecinin de başlayacağını umuyoruz.

Gümrük Birliği Sohbetleri Toplantısı İstanbul'da Gerçekleşti

Gümrük Birliği'nin güncellenmesine giden süreçte iş dünyasını ve kamuoyunu bilgilendirmeyi hedefleyen İKV AB Bilgi Merkezi, TÜRKONFED AB Bilgi Köşesi işbirliğiyle 21 Eylül 2016 tarihinde, İstanbul'da "Gümrük Birliği Sohbetleri" isimli bir toplantı gerçekleştirdi. "Türkiye'de AB Bilgi Merkezleri Ağı'nın Desteklenmesi" projesi kapsamında yapılan toplantıda, İKV Brüksel

Temsilcisi Haluk Nuray ve TÜRKONFED Ekonomi Danışmanı Pelin Yenigün Dilek, Gümrük Birliği'ndeki mevcut durum ve modernizasyon sürecini ele aldı.

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesinin faydalı olduğunu belirten Nuray, Gümrük Birliği olmasaydı Türk ekonomisinin olduğundan çok farklı bir yerde olacağını söyledi. Nuray, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girdikten sonra küresel katma değer zincirine katkısının arttığını dile getirirken, mevcut Gümrük Birliği'nin ihtiyaçlara cevap vermediğini de sözlerine ekledi.

TÜRKONFED Ekonomi Danışmanı Pelin Yenigün Dilek, bölgesel entegrasyon tartışmalarının ne şekilde ilerlediğine ve Brexit'le ilgili tartışmalara vurgu yaparak, dünyada küreselleşmenin kurumsal olarak desteklenmediğini demokratikleşmenin hedef olarak seçilmesi gerektiğini dile getiren ekonomistlerin görüşlerini paylaştı.

İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi'nin Twitter ve Facebook'ta bulunan sosyal medya hesaplarını takip ederek, AB Bilgi Merkezi faaliyetlerinden haberdar olabilirsiniz. ■

2-3 Eylül

Gymnich Toplantısı Bratislava'da Gerçekleşti

AB Dönem Başkanı Slovakya'nın ev sahipliğinde, AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Mogherini başkanlığında yapılan AB Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısı'nda, AB Küresel Gündemi ve güvenlik politikaları ele alındı.

4 Eylül

Almanya'nın Mecklenburg-Vorpommern Eyaletinde Seçimler Yapıldı

Yapılan seçimlerin sonucunda, mülteci karşıtı Almanya için Alternatif Partisi (AfD), Başbakan Merkel'in partisi olan Hristiyan Demokrat Birliği'ni (CDU) geride bırakarak yüzde 20,8 oyla 18 sandalye kazandı.

14 Eylül

Juncker, "Birliğin Durumu" Konuşmasını AP'de Gerçekleştirdi

Komisyon Başkanı Juncker, temanın "Dürüstlük, Birlik ve Dayanışma Zamanı" olduğu konuşmasında AB içerisinde birlik ve beraberliğe, sınır güvenliği ile ortak Avrupa ordusunun önemine işaret etti.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 1

19 Eylül

Almanya'da TTIP ve CETA Karşıtı Gösteriler Yapıldı

Almanya'da Berlin, Frankfurt, Köln, Stuttgart, Hamburg, Münih ve Leipzig kentlerinde düzenlenen TTIP ve CETA karşıtı gösterilere 300 binden fazla kişi katıldı.

19 Eylül

Güvenlik Birliğinden Sorumlu Yeni Komisyon Üyesi, Julian King

Konsey tarafından İngiltere'nin Komisyon Üyesi adayı Paris Büyükelçisi Julian King'in, Komisyonun Güvenlik Birliğinden Sorumlu Üyeliği görevine atandığını açıklandı.

20 Eylül

AB, Bosna-Hersek'in AB'ye Üyelik Başvurusunu Değerlendirecek

Genel İşler Konseyi'nde alınan kararla Komisyon, Bosna-Hersek'in üyelik başvurusunu değerlendirmekle görevlendirildi. 15 Aralık 2010 tarihinden bu yana Bosna-Hersek vatandaşları, Schengen Alanı'na vizesiz seyahat imkânına sahip.

15 Eylül

OECD'den Eğitime Bakış 2016 Raporu

Avrupa Komisyonu'nun Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spordan Sorumlu Üyesi Tibor Navracscics ve OECD Genel Sekreteri Angel Gurría tarafından açıklanan raporda, 35 OECD ülkesinden sadece 12'sinin eğitime ilişkin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin karşılanmasına yönelik 10 kriterden 5'ini karşıladığı belirtiliyor. OECD üyesi 22 AB ülkesinden ise yalnızca 6'sı söz konusu kriterleri karşılıyor.

16 Eylül

AB-27'nin Geleceği Bratislava'da Ele Alındı

Britanya dışında, 27 AB ülkesinin liderlerinin, Brexit sonrası Birliğin gelecekteki yol haritasını tartışmak üzere toplandığı zirvede AB'nin önümüzdeki 12 aylık süreçteki önceliklerini ve bunlara ilişkin uygulama takvimini ortaya koyan "Bratislava Deklarasyonu ve Bratislava Yol Haritası" kabul edildi.

16 Eylül

Deutsche Bank'a ABD'den Ceza Talebi

Avrupa'nın ve Almanya'nın en büyük yatırım bankası Deutsche Bank'ın 2008 yılında usulsüz kredi verdiği gerekçesiyle ABD Adalet Bakanlığı 14 milyar dolar ceza talebinde bulundu. Deutsche Bank'ın hisseleri, son yılların en düşük seviyesine geriledi. Alman hükümetinin konuya müdahale edip etmeyeceği, tartışılan konular arasında.

6 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

20 Eylül

AB, IŞİD ve El Kaide ile Mücadelede Yaptırımları Artırıyor

AB Konseyi, ilk kez IŞİD ve El Kaide gibi terör örgütleriyle bağlantılı kişi ve kurumlara yaptırımların önünü açan bir yasal çerçeve kabul etti. Bundan önce yalnızca BM ve AB üyesi ülkeler, terör listelerindeki kişi ve şirketlere AB çapında mal varlıklarının dondurulması ve seyahat yasağı gibi yaptırımlar uygulayabiliyordu.

28 Eylül

BM Genel Sekreter Adaylığı'na Georgieva Gösterildi

Avrupa Komisyonu'nun Bütçe ve İnsan Kaynaklarından Sorumlu Başkan Yardımcısı Kristalina Georgieva, Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov tarafından BM Genel Sekreterliği için aday gösterildi.

28 Eylül

AB'den Lobicileri Kayıt Altına Alma Kararı

Avrupa Komisyonu, faaliyetlerin daha şeffaf bir şekilde yürütülmesini ve vatandaşların kayıt sistemi ile kimlerin lobicilik yaptığını görmeleri için üç AB kurumunda da geçerli olacak zorunlu Şeffaflık Kaydı (*Transparency Register*) teklifini sundu.

1 Eylül

AP Başkanı Martin Schulz'un Ankara Ziyareti

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, TBMM Başkanı İsmail Kahraman ve siyasi parti temsilcileriyle görüşen Schulz, darbe girişimini kınadı ve "alınan önlemler, orantılılık ve hukukun üstünlüğü testini başarısızlığa uğratmamalı" dedi.

3 Eylül

Bratislava'da Özel Türkiye Oturumu Yapıldı

Gymnich Toplantısı'ndaki özel oturumda, AB Bakanı Ömer Çelik, AB üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanlarıyla bir araya geldi. Ayrıca "Terörizmle Mücadele ve Radikalleşmenin Önlenmesi" başlıklı oturuma katılan Bakan Çelik, Yüksek Temsilci Mogherini ve Komisyon Üyesi Hahn ile görüştü.

4-5 Eylül

G20 Zirvesi Çin'de Gerçekleştirildi

Türkiye'yi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın temsil ettiği zirvede, uluslararası ticaret, yoksullukla mücadele, kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınma, yenilikçi ekonomi, terörle mücadele ve istihdamın artırılması konuları ele alındı.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 1

13 Eylül

AP Genel Kurulu'nda Türkiye Ele Alındı

Toplantıda Yüksek Temsilci Mogherini, AB'nin yapıcı bir diyalog tesis etme kararlılığına sahip olduğunu; AP Türkiye Raportörü Kati Piri, darbe girişimi önlemlerini normal bulduğunu ancak bazıları eleştirdiğini söylerken, AFET Başkanı Elmar Brok ise Türkiye için anlayış ve destek çağrısında bulundu.

15 Eylül

Can Dündar AP Sakharov Ödülü'ne Aday Gösterildi

Usta gazeteci Can Dündar'ın aday gösterildiği ödül, AP tarafından 1988 yılından bu yana her yıl insan hakları ve temel özgürlükleri savunan kişi ve kuruluşlara veriliyor.

25-27 Eylül

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı Johnson'un Türkiye Ziyareti

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı Boris Johnson, Cumhurbaşkanı Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik ile bir araya geldi. Görüşmelerde darbe girişimi, ikili ilişkiler işbirliği ile güncel bölgesel ve uluslararası konular ele alındı.

5 Eylül

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Çin'de AB Liderleriyle Görüştü

Fransa Cumhurbaşkanı Hollande, Almanya Başbakanı Merkel ve İtalya Başbakanı Renzi ile dördü zirvede ikili ilişkiler, AB'ye katılım süreci, Suriye ve terörle mücadele konuları ile 15 Temmuz darbe girişimi ele alındı. Ardından Erdoğan, AB Konseyi Başkanı Tusk ve Komisyon Başkanı Juncker'i kabul etti.

8 Eylül

AB'den Türkiye'deki Suriyeli Mültecilere 348 Milyon Avro

Komisyon ve Üye Devletler, Türkiye'deki dezavantajlı Suriyeli sığınmacı ailelerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasına doğrudan yardım için 348 milyon avroluk Acil Sosyal Güvenlik Ağı programını imzaladı.

9 Eylül

Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısı Gerçekleşti

AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Mogherini, Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Komisyon Üyesi Hahn, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik'in katıldığı toplantıda, 15 Temmuz, mülteci krizi, vize serbestliği diyalogu ve bölgesel konular ele alındı.

6 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

28 Eylül

Komisyon, Mülteci Krizine İlişkin Önlemleri Değerlendirdi

Türkiye-AB Mülteci Uzlaşısı Üçüncü İlerleme Raporu'na göre, günlük geçişler, Ekim 2015'te 7 bin kişi iken Haziran 2016'dan bu yana 85 kişi seviyesine düştü. Raporda vize serbestliği diyalogunda 7 kriterin yerine getirilmesi gerektiği belirtildi.

28 Eylül

AB'den Mültecilere Eğitim ve Sağlık Desteği

Komisyon, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerle ev sahibi toplulukları eğitim ve sağlık alanında desteklemek üzere 600 milyon avroluk iki doğrudan hibe sözleşmesi imzaladı.

29 Eylül

Danimarka ve Letonya'dan Resmi Ziyaret

Danimarka Dışişleri Bakanı Kristian Jensen ile Letonya Dışişleri Bakanı Edgars Rinkevics, darbe girişimi sırasında ağır hasar gören TBMM binasını ziyaret etti. Görüşmelerde, ikili ilişkilerin yanı sıra bölgesel konularda görüş alışverişinde bulunuldu.

AB Geleceğini Tartışıyor

Eylül ayında, biri 14 Eylül tarihli Juncker'ın 2016 "Birliğin Durumu" konuşması ve diğeri de 16 Eylül tarihli Britanya hariç 27 Üye Devletin Bratislava'da gayri resmi bir zirvede AB'nin geleceğini masaya yatırması, AB'nin geleceğine yönelik tartışmalarda iki önemli gelişmeydi.

Doç. Dr. Çiğdem NAS
İKV Genel Sekreteri

AB'nin geleceği, yani Üye Devletler arasındaki bütünleşme sürecinin alacağı şekil Avrupa Toplulukları'nın (AT) başından itibaren zaman zaman gündeme gelen bir konu olmuştur. Örneğin AT'nin AB'ye doğru ilerlemesi ile ilgili olarak Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans 1976 yılında bir rapor

hazırlayarak, ileride Birliğin alacağı halin ipuçlarını ortaya koymuştu. Alman ve İtalyan dışişleri bakanları 1981 yılında açıkladıkları plan ile daha ileri bir siyasi işbirliğini öneriyordu. Maastricht Antlaşması ile AB'nin temellerinin atılması sonrasında, AB'nin nihai hedefine yönelik tartışmalar daha da derinleşti. Artık or-

tak bir dış ve güvenlik politikası hedefini ortaya koyan, ortak bir para birimi çerçevesinde ekonomik ve parasal birliği oluşturan ve Schengen ortak dolaşım alanına dayalı bir “adalet, özgürlük ve güvenlik” alanı meydana getiren Birlik, hiç olmadığı kadar nihai hedefe yaklaşmıştı. Kurucu antlaşmalarda “giderek yakınlaşan bir Birlik” olarak tarif edilen Avrupa entegrasyonunun nihai hedefi olarak addedilen federal bir Avrupa Birleşik Devletlerine ulaşmanın önünde her zaman önemli engeller olmuştu. Ancak Soğuk Savaş ile birlikte Avrupa’yı ikiye bölen sınırların ortadan kalkması ilk defa olarak kıta tarihinde bir bütünleşmeyi mümkün kılmıştı.

Aralık 2000 tarihinde Nice kentinde toplanan hükümetlerarası konferansta AB’nin geleceğine dair tartışma başlatılmış, 2001’de Laeken Zirvesi’nde, AB’nin geleceğine ilişkin görüşleri şekillendirmesi için temel konular belirlenmişti. Bu doğrultuda AB için bir anayasa oluşturmaya yönelik süreç başlatılmış ve Avrupa Konvansiyonu tarafından oluşturulan anayasa Üye Devletlerin onayına sunulmuştu.

AB’nin geleceğine yönelik tartışmaya yön vermeyi amaçlayan dönemin Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer Berlin Humboldt Üniversitesi’nde yapmış olduğu konuşmada, Avrupa bütünleşme sürecinin nihai hedefine ulaşması için yeni bir kurucu antlaşmaya ihtiyaç olduğunu ortaya koymuş, Fischer’in görüşlerine nazire olarak, Fransa Cumhurbaşkanı Chirac, birleşik Avrupa’da ulusal kimliklerin devam eden önemini vurgulamış, Britanya Başbakanı Blair ise Avrupa’da bir süper devlet kurmak yerine Avrupa’yı dünyada bir süper güç haline getirmenin önemini vurgulamıştı. Tüm bu tartışmaların sonucunda ortaya çıkan “Avrupa için bir Anayasa oluşturan Antlaşma” ise onay sürecinde sekteye uğramış, Fransa ve Hollanda’da yapılan referandumlar sonucunda reddedilmişti.

2000’li yılların başında federal Avrupa ülküsünü ilk defa ulaşılabilir hale getiren gelişmeler, referandumlarda çıkan olumsuz sonuçlarla birlikte tekrar rafa

kaldırılmış ve AB, kendine özgü hibrit yapısını devam ettirmişti.

1990’lı yıllardan başlayarak, AB siyasetinde giderek gücünü artıran “Avrupa şüpheliği” AB’nin bu kendine özgü yapısından da faydalanarak, geliyordu. Ulusal devletlerden önemli bir yetki devrinin söz konusu olduğu AB, tam olarak Üye Devletlerden bağımsız bir yönetim sistemi geliştiremiyor, vatandaş nezdinde yaşanan tüm sorunlar için bir günah keçisi olurken, AB’nin sağladığı kazanımlar da artık olağan bir hale geliyordu.

AB’nin Geleceği için Juncker Vizyonu

İkinci Dünya Savaşı sonrası doğan “baby boomer” neslinin bir temsilcisi olan eski Lüksemburg Başbakanı Jean-Claude Juncker, 2016 “Birliğin Durumu” konuşmasında, AB’nin içinde bulunduğu sorunlardan çıkması için öncelikleri ortaya koydu. Juncker konuşmasının başında, AB’nin durumunu oldukça dramatik bir şekilde resmetti. 2015’te yaptığı Birliğin Durumu konuşmasını hatırlattı ve bu konuşmasında yapmış olduğu “bu birlikte yeterince Avrupa yok; Avrupa’da da yeterince Birlik yok” adlı saptamanın hala geçerli olduğunu ve AB’nin “varoluşsal bir kriz” içinde olduğunu belirtti. Juncker, Avrupa bütünleşmesine onyıllar boyunca şahit olduğunu hatırlattı ve Üye Devletler arasında ortak zeminin bu kadar az olduğu, liderlerin sadece kendi yerel sorunlarından bahsettikleri, AB kurumlarının temsilcilerinin birbirinden çok farklı öncelikler sundukları, ulusal hükümetlerin popülist güçler karşısında bu kadar zayıfladığı, bu kadar parçalanmış ve ortaklığın bu kadar az olduğu başka bir döneme şahit olmadığını belirtti. Bu şekilde Juncker dramatik bir biçimde AB’nin içinde olduğu kritik ve zor dönemi tanımlamış oldu.

Juncker konuşmasında, AB’nin kendi sorunlarını son derece gerçekçi ve dürüst bir biçimde ortaya koymasının gerektiğini vurguladı ve işsizlikten sosyal eşitsizliğe, yüksek kamu borcundan, mültecileri entegre etme sorununa, güvenlik sorun-

larına kadar AB’nin karşı karşıya olduğu meseleleri ortaya koydu. Dünyanın AB’yi izlemekte olduğunu da hatırlatan Juncker, uzun vadeli bir vizyona ihtiyaç olduğu kadar, daha kısa vadeli somut eylemlere de ihtiyaç olduğunu belirtti. Bu çerçevede, AT’yi kuran Roma Antlaşmalarının imzalanmasının 60’ıncı yıldönümü olan Mart 2017’de Avrupa Komisyonunun AB’nin geleceğe yönelik vizyonu ile ilgili bir “Beyaz Kitap” yayınlayacağını belirten Juncker, gelecek 12 ay için somut eylemleri içeren bir pozitif gündem de ortaya koydu. Önümüzdeki 12 ayın AB’yi tekrar ortak paydada buluşturmak için kritik önemde olacağını belirten Juncker, “koruyan, Avrupa hayat tarzını muhafaza eden, vatandaşları güçlendiren, sınırların içinde ve dışında savunmayı sağlayan ve sorumluluk alan” bir Avrupa’ya ihtiyaç olduğunu vurguladı.

Juncker’in eylem planında yer alan öncelikler şu şekilde sıralanıyor:

- 1- İstihdam, büyüme ve yatırım için yeni bir atılım
- 2- Dijital Tek Pazar
- 3- İleriye dönük iklim politikasıyla esnek bir enerji birliği
- 4- Güçlendirilmiş bir sanayi tabanı ile daha derin ve daha adil bir İç Pazar
- 5- Daha derin ve daha adil ekonomik ve parasal birlik
- 6- ABD ile makul ve dengeli bir serbest ticaret anlaşması
- 7- Karşılıklı güvene dayalı bir adalet ve temel haklar alanı
- 8- Yeni bir göç politikasına doğru
- 9- Daha güçlü bir küresel aktör olarak AB
- 10- Demokratik değişim birliği

Juncker 12 aylık önceliklerini tanıttıktan sonra, AB’yi güçlendirerek devam ettirmesinin yeni nesillere borcu olduğunu vurgulayarak konuşmasını bitirdi. Juncker’in konuşmasında AB’nin gerçek sorunları ve hedeflerine odaklandığı söylenebilir. Ancak asıl sorun bu hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğinde yatıyor. AB’nin en önemli kazanımlarından olan İç Pazar’ın derinleştirilmesi, enerji, Dijital Tek Pazar gibi alanlarda ►►

Sonuç bildirgesinde, liderler AB'nin kendileri için vazgeçilmez olmaya devam ettiğini belirttiler ve AB'nin kıtada barış, güvenlik ve refah için sağlamış olduğu katkının altını çizdiler.

atılımların yapılması, uluslararası etkinliğinin artırılması, büyüme ve rekabet gücünün geliştirilmesi, göç ve güvenlik gibi meselelerde daha koruyucu ve kolayıcı olunması gündemde üst sıralarda yer alan öncelikler arasında. Ancak son dönemde bu öncelikleri tartışan AB'nin, zayıflayan dayanışma ve odaylaşma geleneği sorunlara ortak çözümler bulmasını da zorlaştırıyor. AB'nin içinde derinleşen ayrımlar -Kuzey Güney, Doğu Batı gibi- avro, büyüme, göç gibi konularda iyice su yüzüne çıkıyor ve AB'nin ortak hedefler ve ortak anlayışlar üzerinden ilerleyişine sekte vuruyor. AB'nin kurumsal düzeyde daha etkin bir modele geçememesi ve halk desteğini ve katılımını sağlamaktaki eksiklikleri giderek eleştirilerin odağına yerleşmesine ve hayati sorunlara çözüm bulmakta yetersiz kalmasına yol açıyor.

Britanyasız AB'yi Nasıl Bir Gelecek Bekliyor?

Juncker'in konuşması sonrasında 16 Eylül'de gerçekleşen Bratislava Zirvesi'nde ise AB Üye Devletlerinin Devlet ve Hükümet Başkanları, 1973'teki üyeliğinden bu yana ilk defa Britanya olmadan biraraya geliyordu. Amaç, Britanya'nın AB üyeliğinden ayrılma süreci ve sonrasında AB'nin rotasını çizmek ve Britanya gibi güçlü bir üyeyi kaybeden Birliğin daha fazla yıpranmadan yoluna güçlü bir biçimde devam etmesini sağlamaktı. Bratislava sonuç bildirgesinde, liderler AB'nin kendileri için vazgeçilmez olmaya devam ettiğini belirttiler ve AB'nin kıtada barış, güvenlik ve refah için sağlamış olduğu katkının altını çizdiler. AB'nin güncel sorunlarına odaklanan Üye Devletler, önümüzdeki dönem için bir dizi önceli-

ğin yer aldığı bir yol haritası açıkladılar: Buna göre, göç, terörizm, ekonomik ve sosyal güvensizlikten kaynaklanan korkuların AB vatandaşlarında bir “kontrolü kaybetme” duygusu oluşturduğu ve AB-27’nin bu ortak sorunlara ortak çözümler bulmakta birleşmesi gerektiği belirtildi. Öncelikler arasında ilk sırada yer alan göç ve dış sınırların tam kontrolünün sağlanması, Schengen alanındaki tek taraflı ulusal kontrollerin sonlandırılarak ortak dolaşım alanına geri dönülmesi, düzensiz göçün önlenmesi, uzun vadeli göç konusunda ortak sorumluluk ve dayanışma ekseninde uzlaşmanın sağlanması noktaları vurgulandı. Bratislava yol haritasında vurgulanan diğer bir öncelik iç ve dış güvenlik oldu ve bu alanda terörle mücadele, ortak bir savunma politikası oluşturulması ve AB dış sınırlarından geçişte kontrollerin artırılması üzerinde duruldu. Ekonomik ve sosyal kalkınma önceliği ile ilgili olarak AB Tek Pazarı’nın yeni girişimlerle daha da entegre bir hale gelmesi ve yeni gelişmelere uyum sağlaması, Dijital İç Pazar, Enerji Birliği ve Sermaye Piyasaları Birliği gibi hedeflerin bir an önce hayata geçirilmesi gereği vurgulandı ve özellikle gençlere daha iyi fırsatlar sağlanması ihtiyacı ortaya koyuldu.

Ancak zirve sonrasında İtalya Başbakanı Matteo Renzi’nin açıklamaları, zirve sonuçlarının tatmin edici olmaktan uzak olduğunu gözler önüne serdi. Özellikle Afrika’dan artan göç ve İtalya gibi ön cephedeki ülkelere destek için yeterince adım atılmaması, Ekonomik ve Parasal Birliği sürdürmek için sıkı para politikalarına ağırlık verilmesi gibi konularda ortaya çıkan uzlaşmazlık, AB’nin koyulan bütün hedeflere rağmen, bunlara ulaşmak için gerekli ortak paydaya ulaşamadığını gösteriyordu. Britanya sonrası AB’nin yeniden yapılanması için Mart ayında Avrupa topluluklarını Kuran Roma Antlaşması’nın 60’uncü yıldönümüne yetişmek üzere Komisyonun reform ile ilgili bir rapor hazırlaması öngörülüyor. Yine Mart ayında, Britanya’nın AB’den çıkışı ile ilgili müzakerelerin başlaması da bekleniyor. AB bu çetin

Bratislava Yol Haritasında Önerilen Somut Önlemler	
GÖÇ VE DIŞ SINIRLAR	Türkiye-AB Uzlaşısının uygulanması ve Batı Balkan ülkelerine desteğin sürdürülmesi.
	Bulgaristan’ın Türkiye ile sınırının güçlendirilmesi ve diğer ön cephedeki ülkelere destek sağlanması.
	Avrupa Sınır ve Sahil Muhafaza Örgütü’nün yıl sonundan önce tam kapasite ile işlerlik kazanması.
	Üçüncü ülkeler ile göç konusunda işbirliği ve diyalog için anlaşmalar yapılması.
	Uzun vadeli göç politikası için AB içinde uzlaşma sağlanması yönünde çalışmaların devamı ettirilmesi.
İÇ VE DIŞ GÜVENLİK	Üye Devlet güvenlik birimleri arasında işbirliği ve bilgi alışverişinin yoğunlaştırılması.
	Birliğin dış sınırlarından geçen herkesin ilgili veri tabanlarında kontrolünün yapılması.
	AB’ye vizesiz seyahat eden yolcuların önceden kontrolünün sağlanması için Yolculuk Bilgi ve Yetki Sistemi’nin oluşturulması.
	Sınır dışı etme ve giriş yasakları da dahil olmak üzere radikalleşmeye karşı sistemsel bir çabaya girişilmesi.
	Özellikle yeteneklerle ilgili olarak güvenlik ve savunma ile ilgili somut bir uygulama planı oluşturulması.
EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMA, GENÇLİK	Avrupa Stratejik Yatırım Fonu’nun uzatılması ile ilgili olarak Aralık ayındaki AB Konsey toplantısında karar alınması.
	Dijital Tek Pazar, Sermaye Piyasaları Birliği ve Enerji Birliği gibi Tek Pazar stratejilerinde ilerlemenin 2017 baharında yapılacak AB Konseyi toplantısında gözden geçirilmesi.
	Vatandaşların endişelerini dikkate alan ve açık pazarların avantajlarından faydalanan sağlıklı bir ticaret politikasının sağlanması.
	Üye Devletlerin genç işsizliği ile mücadelelerine destek ve gençliğe yönelik AB programlarının güçlendirilmesi konularında karar alınması.

süreci başarıyla atlatabilmek için güçlü bir liderlik, ortak bir vizyon ve etkin kurumlara ihtiyaç duyuyor. Britanya gibi ekonomik ve siyasi açıdan güçlü bir ülkenin AB’yi bırakacak olması kısa vadede olmasa da uzun vadede Birliği sarsabilir. Bu sınıma ile baş edebilmek için AB’nin

gerek bütünleşme sürecini derinleştirilmesi, yani İç Pazar ve ticaret politikası gibi alanlarda kazanımlarını geliştirmesi gerekse Üye Devletler arasında ortaya çıkan keskin ayrılıkları giderecek şekilde dayanışma ve odayaşmayı güçlendirmesi büyük önem taşıyor. ■

Nedenleri ve Muhtemel Sonuçları ile BREXIT (2)

Geçtiğimiz ay Brexit Referandumu'nun perde arkası ve siyasi sonuçlarına değinmiştik. AB tarihinde daha önce benzeri görüşmemiş bu kararı, ekonomik sonuçları ve AB'nin geleceğine ilişkin senaryolar açısından bu ay da ele almaya devam ediyoruz.

Doç. Dr. Ebru OĞURLU
Lefke Avrupa Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler
Bölümü Öğretim Üyesi

Ekonomik Sonuçlar

Birleşik Krallık, AB ekonomik bölgesinin yüzde 14,8'ini, nüfusunun yüzde 12,5'ini, ihracatının yüzde 19,4'ünü oluşturmaktadır.¹ Rakamların da gösterdiği gibi ekonomik bakımdan bu kadar güçlü bir ülkenin ayrılışının AB'yi iktisadi anlamda zorlaması kaçınılmaz. Diğer taraftan, İngiltere AB'de serbest ticaret ve piyasa ekonomisi ilkeleri ile hareket eden bir üye. Bu sebeple İngiltere'nin varlığı

AB'deki liberal ekonomik düzenin devamı için adeta bir güvence idi. Birlik dışındaki ülkelerle ticaret ilişkilerinin geliştirilmesi ve ABD ile TTIP'nin gerçekleştirilebilmesi için en aktif çalışan üye de İngiltere idi. Bu çerçevede, güçlü bir Anglo-Saxon ekonominin kaybedilmesiyle AB'nin, siyasi alanda olduğu gibi ekonomik alanda da, daha korumacı ve daha içe dönük bir yapıya doğru gerilemesi güçlü bir olasılık. Ayrıca İngiltere'nin Birlikten ay-

ılması nedeniyle özellikle hammadde ve pazar konusunda da Birlik ile İngiltere arasında rekabet hususu da gün yüzüne çıkabilecek.

İngiltere'nin Birlikten ayrılışının bir başka ekonomik sonucu ise AB bütçesinin küçülmesi olacak. Söz konusu küçülmenin yaratacağı doğrudan mali etkiler yanında dolaylı etkileri kalkınma, insani yardım, komşuluk gibi pek çok politikada hissedilecek ve bu alanlardaki harcamalarda kısıntıya gidilecek. Söz konusu kısıntı Birliğin özellikle fakir ve az gelişmiş bölgeleri ile komşularını olumsuz yönde etkileyecek, dolayısıyla Birliğe yönelik memnuniyetsizliği artıracak.

Diğer Alanlardaki Sonuçlar

İngiltere'nin AB üyeliğinin sona ermesi ile tartışılacak en önemli konulardan biri ABD'nin AB'ye karşı tutumu ve politikası olacak. Tarihi ve stratejik ortağı İngiltere üzerinden AB ile ilişkilerini ge-

liştiren ABD, bundan sonra AB için daha zorlu bir ortak olabilecek. İki taraf arasındaki ilişkilerin hem siyasi hem de iktisadi anlamda zayıflaması muhtemel. Bu minvalde en yakın dönemli etki TTIP çerçevesinde hissedilebilir. Bir dizi zorlukla ve gecikmeyle yürütülmeye çalışılan ortaklığın geleceği, İngiltere'nin yokluğunda, bu ortaklığı destekleyen grupların iki tarafta da zayıflamasıyla zora girebilir.² Daha iyimser bir yorumla, ortaklık devam etse bile, ABD'nin isteksizliği Birlik için beklenen kazanımların tam anlamıyla elde edilmesine engel olabilir.

İngiltere, yukarıdaki bölümlerde anlatılmaya çalışıldığı gibi, her zaman için daha derin bir entegrasyon yerine daha esnek bir bütünleşmeyi tercih etmiş; bu kapsamda AB'nin genişleme politikasını en kuvvetle destekleyen ülkelerden biri oldu. Soğuk Savaşın sona ermesi ile başlayan süreçte merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Birliğe üye olarak kabul edilmelerinde İngiltere önemli bir rol oynadı. Benzer şekilde, en sorunlu aday olan Türkiye'nin üyeliğini destekleyen ülkelerin başında da İngiltere geldi. Bu sebeple İngiltere'nin ayrılmasıyla, son zamanlarda zaten sıkıntılı bir hal alan, genişleme süreci daha da sorunlu ve çetrefilli bir hale gelebilecek. Genişleme politikasını yavaşlatan bir AB'nin bu anlamda da daha içe dönük bir hale geleceği yadsınamaz bir gerçek.

İngiltere, AB'nin pek çok politikasının şekillendirilmesinde etkili olan bir üye. Birliğin enerji piyasasının temeli, artan rekabet ve düşen fiyatlar gibi, İngiltere'nin savunduğu ve desteklediği ilkeler tarafından atıldı. Karbondioksit emisyonlarının indirimi ve dolayısıyla çevre koruması ve iklim değişikliği alanlarında da başı çeken üyelerden. Bu sebeple İngiltere'nin ayrılışı ile birlikte pek çok AB politikası olumsuz yönde etkilenecek.

Yukarıda farklı açılardan ele alınmaya çalışıldığı üzere, İngiltere'nin üyelikten ayrılışı AB'yi ekonomik, siyasi ve finansal alanlarda güçsüzleştirecek. Bu sebeple, İngiltere gibi bir üyesinin yokluğunda AB'nin uluslararası örgütlerde nasıl bir

varlık göstereceği, söz konusu platformlardaki duruşu ve rolü de üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken konuların başında geliyor.

İngiltere'nin Yokluğunda Nasıl Bir AB?

İngiltere'nin AB üyeliğinden çekilmesi Avrupa'da İngiltere'nin sonu anlamına geliyor. Sadece iki taraf arasındaki üyelik bağı kalkmış olacak. İkili ilişkiler, coğrafi, ekonomik, reel politika gibi pek çok nedenden dolayı, farklı platformlarda ve farklı boyutlarda devam edecek. Bu çerçevede ilişkilerin nasıl bir düzlemde ilerleyeceğine dair farklı senaryolar üzerinde tartışılıyor.³

İlk senaryo İngiltere-AB ilişkilerinin AB-Norveç modeline göre yürütülmesi. AB-Norveç ilişkileri 1994 yılında oluşturulan Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) çerçevesinde sürdürülüyor. AEA, AB üyeleri ile AB üyesi olmayan Avrupalı ülkelerin Avrupa ortak pazarından yararlanabilmesi adına İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç arasında oluşturulan bir yapı. AEA üyeleri Avrupa ortak pazarının üyesi olarak malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımı hakkında yararlanıyor. AEA üyeleri çevre, rekabet, istihdam ve tüketicinin korunması gibi ortak pazar kapsamındaki tüm AB düzenlemelerini uygulama yükümlülüğünde. Buna karşın, esnek entegrasyon modelinin geçerli olduğu, Para Birliği, Adalet ve İç İşleri ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikası gibi alanlardan muaflar. Bu ülkeler, aynı zamanda AB Gümrük Birliği'nin de bir parçası olmadığı için üçüncü ülkelere karşı kendi gümrük ve tarife oranlarını belirleyerek, bu ülkelerle ticaret anlaşmalarını tek başına imzalamak durumunda. Aynı zamanda, Norveç, AB ile ilişkilerini AEA çerçevesinde yürütebilmek için belli bir miktar da ödeme yapmak ve AB Bölgesel Kalkınma Fonuna ile katıldıkları AB programlarına katkıda bulunmakla yükümlü. Ancak, tüm yükümlülüklerine rağmen, Norveç'in AB üzerinde herhangi bir yaptırım veya denetleme yetkisi yok. Tüm bağlayıcı kurallar ve kararlar AB

İngiltere-AB ilişkileri bağlamında ortaya çıkan ikinci senaryo, ilişkilerin ikili anlaşmalar çerçevesinde devam ettiği İsviçre modeli.

tarafından alınmakta, sorunlar Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) tarafından çözümlenmektedir.

Birleşik Krallığın AB üyeliğinden ayrılmasından sonra AEA'ya katılması ortak pazara üye olarak kalabilmesine imkan tanıyacaktır. Bu çerçevede iki tarafın da ekonomik kazanımları olacak. Ancak, bu seçeneğin göz ardı edilemeyecek çok ciddi bir de sakıncası mevcut. AEA üyeleri ortak pazar ile ilgili AB'nin aldığı kararlara, herhangi bir katmanda karar alma sürecine dâhil olmadan, uymak zorunda. Söz hakkı olmadan alınan kararlara uyulması en basit ifadeyle egemenliğin paylaşımı anlamına geliyor. Söz konusu paylaşım ise İngiltere'nin AB üyeliğinden ayrılma gerekçelerinden biri. Bu durumda, İngiltere, savunduğu argümanlarla çelişerek, önceki durumundan daha geri

bir pozisyona düşecek. Hem sahip olduğu karar alma yetkisini ve herhangi bir düzenlemeye hayır deme hakkını kaybetmiş hem de yine AB'nin düzenlemelerine tabii hale gelmiş olacak. Tüm bu sebeplerden dolayı, Norveç modeli, İngiltere'nin referanduma giderken ortaya koyduğu egemenlik kaybindan duyulan rahatsızlık argümanı ile çelişiyor.

İngiltere-AB ilişkileri bağlamında ortaya çıkan ikinci senaryo ilişkilerin ikili anlaşmalar çerçevesinde devam ettiği İsviçre modeli. İki taraf arasında imzalanan her anlaşma İsviçre'ye AB'nin farklı bir politikasına veya programına katılma imkânı veriyor. İsviçre, bunun dışında, herhangi bir AB düzenlemesini kabul etmekle yükümlü değil. Ancak, belirtmek gerekir ki, genel anlamda AB ile iç içe olmasından dolayı İsviçre'nin kendi ulusal

düzenlemeleri zaten AB ile uyumlu. Bu modeli benimsemesi halinde aynı durum İngiltere için de geçerli olacağını söylemek mümkün. Diğer taraftan, imzalanacak ikili anlaşmalar çerçevesinde tarım, bilimsel araştırma, eğitim, çevre gibi farklı tüm alanlarda karşılıklı yükümlülükleri ve işbirliği olanakları tanımlanacak. Bu modelde Norveç modelinden farklı olarak, AB'nin herhangi bir alanda ve kapsamda uluslararası üstü kontrolü söz konusu değil.

İsviçre modeli, Norveç modeli ile karşılaştırıldığında daha esnek bir model olarak kabul edilebilir. Bu esneklik İngiltere için de geçerli olacak. Ancak önemli nokta, AB'nin ikili ilişkiler kapsamında daha önce üyesi olan İngiltere ile hangi alanlarda ve hangi şartlar altında işbirliğine gitmeyi kabul edeceği. Anlaşmaya ulaşmak için yapılan görüşmelerde iki taraf için de uygun ortak bir zeminin bulunacağı garanti değil.

Diğer iki modele kıyasla daha az dile getirilen ve daha az tercih edilebilecek bir diğer model ise İngiltere'nin AB ile ilişkilerini Dünya Ticaret Örgütü üyeliği üzerinden tanımlaması ve şekillendirmesi. Bu durumda İngiltere AB üyeleriyle ilişkilerini tek tek ülke bazında belirleyebilecek her üye ülke ile farklı anlaşmalar imzalayabilecek. Ancak, diğer iki seçenektan farklı olarak bu modelin İngiltere'yi oldukça zorlayacağı, farklı koşullara ve yaptırımlara tabii hale getirebileceği ve hatta uluslararası ilişkiler bağlamında yalnızlaştırabileceği ihtimali sıklıkla dile getiriliyor. Bu sebeple çok tercih edilebilecek bir model olarak gözüküyor.

Yukarıda da anlatıldığı gibi İngiltere-AB ilişkilerinin nasıl gelişeceğine dair pek çok senaryo tartışılıyor. Ancak ikili ilişkilerin ne yönde ilerleyeceği, aslında AB'nin İngiltere'nin ayrılışından sonra nasıl bir şekil alacağı ile de yakından ilgilidir.⁴

İngiltere'nin üyelikten ayrılmasıyla birlikte AB'nin önünde iki seçenek bulunuyor. Askeri açıdan en kuvvetli üyesi İngiltere'yi kaybeden AB, yeni durumu bir şans olarak değerlendirip kendi askeri gücünü oluşturmak isteyebilir. Bu du-

rumda AB ortak bir savunma ve güvenlik politikası da oluşturarak kendi güvenliğinden sorumlu hale gelebilir. Oluşturulacak Avrupa Ordusu ve Avrupa Ajansı gibi yeni yapılar, kıtanın güvenliği için hayati roller oynarken aynı zamanda kökeni çok eskilere giden Federal Avrupa endişesini tekrar gündeme taşıyacaktır. Tam siyasi bütünleşmeyi çağrıştıran Federal Avrupa, AB üyeleri arasındaki en tartışmalı konulardan biri. Üyelerin büyük bir hassasiyetle yaklaştığı Federal Avrupa ideali üyeler arasındaki uluslararası ilişkiler ve devletler-arasıcılık geriliminden dolayı en azından yakın vadede AB'nin gündeminde değil. Bu durumda İngiltere'nin ayrılmasından sonra savunma ve güvenlik alanlarında daha kuvvetli bir işbirliği olasılığı uzak görünüyor.

AB'nin önünde duran ikinci seçenek ise uluslararası sistemde yumuşak bir güç odağı olarak yerini almak. İngiltere'nin sağladığı askeri, personel ve diplomatik kaynakların ortadan kalkması ile birlikte ortak savunma ve güvenlik politikası için askeri kapasitesini büyük oranda yitirecek olan AB'nin, ekonomik, ticari ve kültürel kaynaklarına yönelmesi büyük ihtimal. Bu taktirde AB, askeri ve topraksal savunma için NATO'dan beklentilerini artıracak. NATO ile AB arasındaki işbölümü ve görev paylaşımının gerçekleşmesi halinde AB ekonomik ve ticari merkez haline gelirken NATO da Avrupa'nın savunma gücü olarak kendi rolünü oynayacak. Savunma ve güvenliğini büyük ölçüde NATO'ya bırakan ve bir üyesinin eksildiği AB için en geçerli senaryo ise halen de yaşanmakta olan esnek veya farklılaştırılmış entegrasyon modeli. Farklı üye ülkelerin farklı alanlarda işbirliğini devam ettirdiği bir ortamda ideal entegrasyon ihtimalinden vazgeçilmiş olsa da AB merkezine çekirdek ülkeleri olarak ve merkeze doğru ilerledikçe entegrasyonu güçlendirerek iç içe geçmiş halkalar şeklinde yapısını devam ettirecektir. Kendi entegrasyonu bu derece zayıflamış bir AB'nin üçüncü bir ülke olarak İngiltere ile nasıl bir ilişki geliştireceği ise tartışmaya açık bir konu.

Sonuç

Birleşik Krallık'ta 23 Haziran 2016 tarihinde gerçekleştirilen referandum sonuçları (kıtada en küçük halkadan en büyüğüne doğru) İngiltere'yi, Birleşik Krallığı, AB içindeki tek tek üye ülkeleri, AB'yi ve genel anlamda Avrupa'yı kaçınılmaz olarak etkileyecek.

Birleşik Krallığın kendi içinde yaşadığı çalkantıların yanında AB de İngiltere'nin üyelikten ayrılışının etkisini siyasi, askeri, iktisadi alanlar başta olmak üzere pek çok farklı açıdan hissedecek. Tarihinde ilk defa böyle bir durumla karşı karşıya kalan Birlik için bundan sonra işleyecek süreç belirsizliklerle dolu olsa da AB kendini bu yeni jeo-politik duruma uyarlamak zorunda. Öncelikle İngiltere'nin üyelikten ayrılış prosedürünü sorunsuzca uygulaması gereken AB bir sonraki adımda İngiltere ile kuracağı ilişkinin çerçevesini belirlemek ve uluslararası sistemdeki yeni pozisyonunu tanımlamak durumunda.

Bu yeni konjonktürde, hem Avrupa'nın kendisi için hem de İngiltere ile kuracağı ilişkiler için en belirleyici faktörler üye ülkelerin Avrupa entegrasyonu ile ilgili idealleri; Avrupa'yı bağlayan uluslararası, çok taraflı ve ikili ilişkiler, bağlantılar ve dengeler; küresel ve bölgesel anlamda yaşanan siyasi, iktisadi ve ekonomik baskılar ile Avrupalı siyasilerin duruş ve tutumları olacak. Bu kadar bilinmeyenli bir ortamda AB için çalkantılı dönem yeni başlıyor. ■

¹ Data taken from Eurostat.

² Luis Simón, "Britain, the European Union and the Future of Europe: A Geostrategic Perspective", *The Rusi Journal*, 160 (5), October/November 2015, p. 19.

³ İngiltere-AB ilişkileri üzerine tartışılan senaryolarla ilgili detaylı bilgi için bkz. Swati Dhinra and Thomas Sampson, "Life after BREXIT: What are the UK's options outside the EU?", LSE Centre for Economic Performance, February 2016, <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/brexit01.pdf>, Erişim Tarihi: 01.08.2016.

⁴ Konu ile ilgili kapsamlı bir çalışma için bkz. Peter van Ham, "Brexit: Strategic consequences for Europe – A Scenario Study", Clingendael Report, February 2016, <https://www.clingendael.nl/publication/brexit-strategic-consequences-europe>, Erişim Tarihi: 01.08.2016.

Mülteci Uzlaşısı Cephesinde Her Şey Aynı (Değil)

Ahmet CERAN
İKV Uzmanı

Türkiye ile AB arasındaki mülteci uzlaşısında son duruma ilişkin kritik rapor 28 Eylül'de açıklandı. Rapor 15 Temmuz sonrası dönemde mülteci alanında işbirliğine ilişkin kapsamlı değerlendirmeleri içeriyor. Dönem ve konu kritik olsa da, çok fazla şeyin değiştiğini söylemek zor.

Klasik ifadelerle belirtmek gerekirse, mülteci krizi, yakın tarihte küresel sistemin karşı karşıya kaldığı en büyük tehlikeler arasında önemli bir yer tutmuş durumda. Güncel konjonktürde de göç gündemiyle düzenlenen BM Genel Kurul Toplantısını, karar vericileri, fon sağlayıcılarını bir araya getiren prestijli üst düzey konferans ve yuvarlak masa toplantıları ile çok uluslu irade beyanlarına rağmen, mülteci krizinin çözümünde ileri bir aşamaya geldiğini söylemek

mümkün değil. Öte yandan, bir takım girişimler ile tarafların attığı adımlar, ortaya koyulan işbirliği, çözümde diğer bütün çabalardan daha fazla önem taşıyor. Bu girişimlerin başında ise Türkiye ile AB arasında 18 Mart 2016 tarihinde kabul edilen Mülteci Uzlaşısı bulunuyor.

Bilindiği ve İKV Dergisi'nde de pek çok kere gündeme taşındığı üzere, taraflar arasında kabul edilen bu uzlaş, Yunan adalarına düzensiz yollarla geçiş yapan göçmen ve sığınmacı-

ların Türkiye'ye geri gönderilmesi, Türkiye'deki kamplarda bulunan Suriyelilerden önemli bir kısmın AB ülkelerine yerleştirilmesi esasına dayanıyor. Uzlaş, ayrıca Türkiye'ye mülteci krizinin yönetiminde kullanılmak üzere "meşhur" 3 milyar avronun (devamında bir 3 milyar avro daha) ayrılması, vize serbestliği diyalogunun hızlandırılması, katılım müzakerelerinde yeni fasıllar açılması ve sınır yönetiminde işbirliğinin artırılması gibi taahhütler içeriyor. Avrupa Komisyonu ise düzenli aralıklarla bu uzlaşının işlerliğini ve geldiği aşamayı değerlendiren raporlar yayımlıyor. Bu raporlar, mülteci krizinin yönetiminde en başat ve kritik aktörler olan Türkiye ve AB'nin kurduğu işbirliğinin tabiri caiz ise karnesi niteliği taşıyor. Dolayısıyla son duruma ilişkin olarak bu raporların verdiği ipuçlarını, satır aralarını yoklamakta fayda var.

Mülteci Uzlaşısı'nda son duruma ilişkin 28 Eylül 2016 tarihinde yayımlanan Üçüncü Raporu bakıldığında; krize ilişkin bazı alanlarda olumlu veya olumsuz ciddi değişiklikler gerçekleştiği, bir takım alanlarda ise durumun tamamen aynı kaldığı görülüyor. Mülteci Uzlaşısı'ndan sonraki en olumlu gelişme Türkiye'den Yunan adalarına düzensiz yollarla gerçekleşen geçişlerin ve bu sırada meydana gelen ölümlerin azalmış olması. İkinci Rapor ile Üçüncü Rapor arasındaki dönemde Türkiye'den Yunan adalarına günlük düzensiz geçiş sayısı 81'e düştü. Oysa ki Haziran-Ekim 2015 döneminde bu geçişlerin sayısı günlük ortalama bin 700 olarak hesaplanmıştı. Ölüm sayısında da benzer olumlu trend söz konusu; Mülteci Uzlaşısı'ndan sonra 11 göçmen düzensiz yollar kullanarak Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçiş yaparken hayatını kaybetti. Üçüncü Rapor'un yayımlandığı dönemde Komisyon değerlendirmeleri- ▶▶

Misafir söyleminden entegrasyon söylemine net bir geçiş yapmak ve bu süreç boyunca sivil toplumun kritik rolünü hatırlamak gerekiyor.

ne yansıyan bir diğer olumlu gelişme AB'nin, Türkiye'deki Suriyelilerin durumlarının iyileştirilmesi ve Türkiye'deki göç yönetimi kapasitesinin artırılması için ayırdığı 3 milyar avronun artık ciddi bir şekilde projelendirilip aktarılmaya başlaması. Komisyon verilerine göre, 2016-2017 dönemi için 2 milyon 239 bin avroluk tutar pay edilmiş bile. Burada önemli olan şüphesiz ki fonlanan projelerin en etkin, başarılı ve şeffaf şekilde gerçekleşmesi, fonların idaresi ve paylaşılması aşamasında ise bütün paydaşların en hesap verebilir şekilde süreçleri yönetmesi. Nihayetinde bahsi geçen miktarların, yakın tarihin en büyük krizlerinden birinin aşılması için kullanılacağını

unutmamak gerekirken sivil topluma da önemli bir gözetim rolü düşüyor.

Öte yandan, geçtiğimiz dönemde mülteci alanında Türkiye-AB işbirliğini olumsuz etkileyen gelişmeler de yaşandı. Bunların başında şüphesiz 15 Temmuz 2016 gecesi, Türk demokrasisine karşı gerçekleştirilen başarısız darbe girişimi geliyor. Darbe girişiminin ardından başlayan OHAL dönemi, Yunan adalarında görevli irtibat birimlerinin Türkiye'ye geri çağırılması, bürokratik süreçlerin ve uzlaşının uygulama aşamasının yavaşlaması gibi bir takım değişimlere sahne oldu. Nitekim son raporda bu yavaşlama ve aksaklıkların azalmakta olduğu ve işleyişin olağan seyrine dönme başladığı değerlendirildi.

Sorunlu Alanlarda Üç Maymunu Oynarken

Bir takım sorunlu alanlarda, her şeyin aynı kaldığı da malesef bir gerçek. Türkiye ile AB'nin uzlaşya vardığı dönemde, özellikle BMMYK ve sivil toplum çevrelerinin en temel eleştirileri, teknik ve kurumsal altyapı kurulmadan, fazla acele edildiği, iki tarafta da mültecilerin haklarının garanti altına alınması noktasında yetersizliklerin meydana gelebileceği yönündeydi. Bu endişeler doğru da çıktı; kapasitesizlik, yavaşlık, mevcut tesislerin yetersizliği gibi nedenlerle hem Yunan adalarında geri gönderilmeyi bekleyen mültecilerin hem de Türkiye'ye geri gönderilenlerin temel haklara erişimde çeşitli sıkıntılar yaşadığı raporlara yansdı. Uzun bir süredir bu şikayetler gündemde olsa da özellikle Yunan adalarında göç yönetimini sağlayacak ve mültecilik kararını verecek uzman yetersizliği sorunu tam anlamıyla çözülmüş değil.

İkinci değişmeyen durum ise 1'e 1 formülü çerçevesinde halen daha Türkiye'ye geri gönderilen her mülteci karşılığında AB'nin Türkiye'deki kamplardan bir Suriyeliyi kabul edeceği yönündeki sistemin etkin işlemiyor oluşu. Bu noktada en temel sıkıntı, AB ülkelerinin Suriyelilere ev sahipliği yapmak konusunda aynı hevesi paylaşmaması. Komisyon verilerine göre Türkiye'den

AB'ye 1'e 1 formülü çerçevesinde gönderilen Suriyelilerin sayısı bin 614. İdeal senaryoda bu sayının 50 bini aşması planlanıyor. Dolayısıyla alınması gereken daha çok yol var.

Mülteci Krizinin Yönetiminde Uzun Vadeli Politikalar

Görüldüğü üzere, halihazırda alınmaya çalışılan önlemler uzun vadede her iki taraf için de yeterli değil. Göç yönetiminde taraflar arası yük paylaşımı ve işbirliğini daha da ileriye taşıyacak bir irade, bu işbirliğinin Türkiye-AB ilişkilerinin her alanına yayılmasını gerektiriyor. Bununla birlikte kısa ve orta vadede tarafların kapsamlı göç politikaları oluşturması gerektiği de muhakkak. Bu kapsamda İKV, 2 Haziran 2016 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi işbirliğiyle Mülteci Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliği başlıklı bir panel düzenlemiş; Prof. Dr. Ayhan Kaya, Doç. Dr. Çiğdem Nas, Doç. Dr. M. Murat Erdoğan ve Damla Taşkın'ın konuşmacı olarak katıldığı oturumda, krizin ve ilişkilerin geleceği tartışılmıştı. İKV olarak bu panelin sonuçlarını raporlaştırmış olmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Panelistlerin vurguladığı üzere, bu krizin aşılmasında en geri kalınan konuların başında mültecilerin Türkiye'ye ileri entegrasyonu meselesi geliyor. Bunun temelinde ise etkin göç politikala-

rının oluşturulmasına duyulan ihtiyaç var. Panelistler, oturum boyunca göç politikalarının merkezine, mültecilerin Türkiye'de temel ihtiyaçlara en etkin şekilde erişiminin alınması gerektiğini öne sürdü. Bu temel ihtiyaçları büyük ölçüde sağlık, eğitim ve işgücü piyasasına erişim olarak sınıflandırıyoruz. İşgücü piyasasına erişim konusu ise, orta ve uzun vadede mültecilerin ekonomiye olumlu katısı açısından büyük önem taşıyor. Nihayetinde panelistler, kısa vadeli hoşgörü ve kardeşlik mesajlarıyla göç yönetiminin bir noktada tıkanacağına; ileri aşamalarda mültecilerin kendilerine yetebilir olmalarının ve artan refah düzeylerinin sağlanması gerektiğine işaret etti.

İlginç olan nokta ise bütün bu tartışmaların vize serbestliği diyalogu ve üyelik müzakereleri ile pek çok kere kesişmiş olması. Panel boyunca Türk vatandaşlarına vizesiz Avrupa kapılarının açılması gerektiği ve en etkin göç yönetiminin ancak Türkiye'nin AB üyeliğine sağlanabileceği değerlendirilmeleri ortaya koyuldu. İlişkilerin bir "sağırılar diyalogu"na dönüşmemesi temennisinin ağır bastığı toplantıdan da anlaşılacağı üzere, misafir söyleminden entegrasyon söylemine net bir geçiş yapmak ve bu süreç boyunca sivil toplumun kritik rolünü hatırlamak gerekiyor. ■

AB'den Dayanışma Ziyaretlerinin Ötesinde

15 Temmuz darbe girişimi sonrasında AB liderlerinin Türkiye ziyaretleri gecikmeli olarak gerçekleşti. Dayanışma mesajları, ortak çıkarlar etrafında şekillenirken, mevcut süreçte AB'nin yeni vizyonunun dikkatle okunmasının önemi bir kez daha anlaşıldı.

İlge Kıvılcım
İKV Uzmanı

Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında, AB liderlerinin Türkiye'ye yönelik resmi ziyaretlerini zamanında gerçekleştirmemeleri, ister istemez ilişkilerde ciddi anlamda soğuma etkisi yarattı. Hatta bazı liderlerin, Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerinin durdurulmasına yönelik açıklamaları da gündeme geldi. Türkiye, Brüksel'e yönelik mesajlarında yeterince dayanışma gösterilmediği yönündeki yorumlarını artırır-

ken, beklenen ziyaretler Ağustos-Eylül aylarında gerçekleşti ve ilişkilerde yakınlaşma sinyalleri belirdi.

Ziyaretlerde Kim Ne Dedi? Söylemlerde Değişim Oldu mu?

Ağustos ayı içinde Litvanya Dışişleri Bakanı Linas Linkevičius, Macaristan Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Sziijarto, Almanya Avrupa Bakanı Michael Roth, Romanya Dışişleri Bakanı Lazar Comanescu ve Polonya Dışişleri

ÜZEYLİ SİYASİ DİYALOG TOPLANTISI EU POLITICAL DIALOGUE MEETING

16 / 9 SEPTEMBER 2016, ANKARA

Bakanı Witold Waszczykowski, Estonya Dışişleri Bakanı Marina Kaljurand, AB Konseyi Dönem Başkanı Slovaka'nın Dışişleri ve Avrupa İşleri Bakanı Miroslav Lajcak ve Hollanda Dışişleri Bakanı Bert Koenders, Türkiye'ye resmi ziyaretlerini tamamladı.

15 Temmuz'un ardından belki de en önemli mesajlardan birini, İsveç eski Dışişleri Bakanı Carl Bildt'in 2 Ağustos 2016 tarihinde Politico Gazetesi'nde yayımlanan makalesinde okumuştuk. Eski Bakan temaslarda bulunmak üzere Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaretinde, AB'nin Türkiye'deki darbe girişimi sonrasındaki çekimser yaklaşımını eleştiren bir tutum sergilemişti. Darbenin Türkiye'nin geleceği için ciddi bir tehdit unsuru olduğunu belirten Bildt, makalesinde,

satır aralarında kalmayacak bir ifadeyle, AB'nin üzerine düşen görevi sergilememiş olmasının "ahlaki otoritesini" kaybetme riski doğurduğunu ifade etmişti.

AB'den yapılan en üst düzeyli resmi ziyaret, AP Başkanı Martin Schulz'un 1 Eylül'deki ziyareti olurken, Schulz gerçekleştirdiği görüşmelerin oldukça verimli ve samimi geçtiğini belirtti. Bu açıklamanın özellikle 508 milyon nüfusu temsil eden bir kurumun başkanından gelmesi önemliydi.

Genel anlamda ziyaretlerde verilen mesajların oldukça dengeli olduğunu söyleyebiliriz. AP olarak, Türkiye'de demokrasinin korunması için destek vermeye devam ettiklerini açıklayan Schulz, olağanüstü hallerin, orantılılık ve hukukun üstünlüğü kurallarını ze-

delememesi gerektiğini de vurguladı. Türkiye'de her daim uygulanması gereken bir durum olarak, demokrasinin oy kullanmanın ötesine geçen bir kavram olduğunu belirten Schulz, özgür basın ve güçler ayrılığı gibi ilkeleri içeren bir sistemin hâkim olması gerektiğini hatırlattı. Öte yandan, bölgesel sorunlar ve iç sorunlar karşısında dikkate değer bir dayanıklılık gösteren Türk halkının varlığını öne çıkaran Schulz, Türkiye'ye yönelik bu güçlerden bazılarının AB'yi de sınıadığını sözlerine ekledi.

21 Temmuz'da Türkiye'deki darbe girişimine yönelik AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ve Avrupa Komisyonu'nun Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi ►►

AB'den yapılan en üst düzeyli ziyaret AP Başkanı Martin Schulz'un 1 Eylül tarihindeki ziyareti oldu.

Johannes Hahn tarafından ortak bir bildiri yayımlanmıştı hatırlanırsa. O zaman da dengeli bir tavır sergilenmişti. Bildiride, darbe girişimi kınanırken, Türkiye'de ilan edilen olağanüstü hal uygulamalarının yakından takip edileceği, TBMM'nin ve ülkenin demokratik kurumlarında temsil edilen tüm güçlerin anayasal rollerinin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştu.

Bu açıklamaların ardından diğer önemli bir ziyaret takvimi, AFET Başkanı Elmar Brok ve AP Türkiye Raportörü Kati Piri'nin temaslarıyla şekillendi. İki isim, 23-25 Ağustos 2016 tarihlerinde Türkiye'de gerçekleştirilen ziyaretler kapsamında, Başbakan Binali Yıldırım, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, AB

Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, dönemin İçişleri Bakanı Efkân Âlâ, TBMM Başkanı İsmail Kahraman'ın yanı sıra siyasi parti ve STK temsilcileriyle bir araya geldi. 30 Ağustos 2016 tarihinde gerçekleşen AFET oturumunda ise önemli açıklamalar dikkat çekiciydi ve Türkiye adına dikkatle dinlendi. Oturumda Türkiye ziyaretini değerlendiren Brok, ziyaretin ardından darbe girişimi ile ilgili görüşlerinin değiştiğini ortaya koydu. Nitekim, AB'nin söylemlerinde geri adım atması gerektiğini belirten Brok, vize serbestliği sürecinde de Türkiye'ye yönelik daha yapıcı bir tutum sergilenmesi gerektiğine dikkat çekti. Türkiye Raportörü Piri ise darbe girişiminin Türk toplumu üzerindeki

etkisini hafife aldıkları özeleştirisinde bulunurken, darbe girişimi sonrasında açığa alma ve tutuklama konusunda eleştirilerinin, 248 kişinin yaşamını yitirmesine ilişkin verdikleri tepkinin önüne geçtiğini belirterek, bu konuda hata yaptıklarını kabul etti.

Siyasi Diyalog ve Katılım Müzakerelerinin Önemi

Hiç şüphesiz, 9 Eylül 2016 tarihinde AB'den Türkiye'ye yapılan resmi ziyaretler Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin seyri için kritikti. Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısı, Türkiye adına Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, AB adında ise AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ile Avrupa Komisyonunun Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn'ın katılımıyla Ankara'da gerçekleştirildi. Görüşmelerde göç, vize, enerji, ticaret ve ekonomik konular da ele alınırken, darbe girişiminin ardından Türkiye'ye dayanışma mesajları kesin bir dille iletildi.

Siyasi, ekonomik ya da diğer alanlarda yapılan üst düzey toplantılarda Türkiye'nin genel mesajı, katılım müzakerelerinde istenilen seviyeye gelmesi ve yeni fasılların bir an önce açılması yönünde. AB Bakanı Çelik üst düzey toplantıdaki açıklamasında da konuya ilişkin olarak, "AB için sıkıntılı bir dönemde, Türkiye'nin AB ile yakınlaşması sonucu, en büyük çözüm üretenin, en büyük katkı verenin Türkiye olduğu bir kez daha görülmüştür. Dolayısıyla her zaman belirttiğimiz gibi Türkiye-AB ilişkilerinin kalbi katılım müzakereleridir" dedi. AB Bakanı Çelik, özellikle yeni dönemde 23'üncü ve 24'üncü fasılların açılmasını beklediklerini bir kez daha belirtti.

AB'nin Yeni Vizyonu Dikkatli Okunmalı

Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker tarafından AB'nin

yeni vizyonunda sunulan önceliklerden bazılarını hatırlayalım:

- Yeni terörle mücadele merkezinin yapılması,
- Yeni bir göç politikasının oluşturulması,
- Avrupa sınır ve sahil muhafaza ajansı ve komşu ülkelerle işbirliği,
- Daha güçlü bir küresel aktör olarak AB,
- Demokratik değişim birliği kapsamında AB'de demokratik katılımın geliştirilmesi.

Vize serbestliği, enerji ve Gümrük Birliği gibi oldukça güncel konuların yanı sıra, terörle mücadelede AB ile oluşturulacak işbirliği ve bölgesel konuların çözümünde her iki tarafın ortak rolünün olduğu, her fırsatta dile getiriliyor. Yukarıdaki konu başlıkları oldukça kapsamlı. Ancak AB'nin yeni vizyonu konusunda, Türkiye'nin AB'ye; AB'nin de Türkiye'ye katkısı büyük. Daha güçlü, demokratik, katılımcı ve küresel bir aktör olarak AB'nin yaratılmasında Türkiye'nin rolü oldukça belirgin.

Öte yandan, müzakerelerde siyasi engellere takılan fasıl sayısı hala 14. An-

cak bu tür siyasi diyalog toplantılarının devam ettirilmesi, müzakere sürecine verilecek ikinci bir soğuk dalganın engellenmesi açısından önemli. Mogherini, Türkiye ziyareti sırasındaki ortak basın toplantısında, Türkiye'nin AB'ye aday bir ülke ve çok önemli bir ortak olması vesilesiyle, gerçekleştirilen üst düzey toplantıları; Türk ve AB halkları için tüm konular üzerinde dürüst, açık ve yapıcı bir görüş alışverişi sağladığı için önemsediklerini belirtti. Bu dayanışma mesajlarının ve ziyaretlerinin ötesinde, katılım müzakerelerinin sürdürülmesi, AB vizyonunun her köşesinin doğru bir şekilde okunup analiz edilmesi ve bunun Türkiye-AB ilişkilerine yansıtılması ile olabilir.

50 yılı aşkın süredir yürütülen Türkiye-AB ilişkileri, geçmiş ve bugünüyle, artısı ve eksisiyle birkaç cümleyle sığdırmayacak birikime sahip. AB ile yürütülen katılım müzakerelerinin öneme vurgu yapılmaya devam edilmesi şart. Siyasi diyalogların devamı, yapıcı ve işbirliğine yönelik açıklamalar ile eylemlerin sürdürülmesi de aynı şekilde elzem. ■

AB Bankalarına Neler Oluyor?

Sema Gençay ÇAPANOĞLU
İKV Kıdemli Uzmanı

Britanya'nın AB'den ayrılma kararının yankıları sürerken, AB'nin gündemini sarsan diğer gelişmeler; İtalya'nın en eski bankası *Banca Monte dei Paschi di Siena*'nin (BMPS) yaşadığı mali sorunlar, İtalya'da mali kriz ve bunun AB'ye yayılması endişelerini gündeme getirdi.

İtalya Nasıl Böyle Bir Krizin Eşiğine Geldi?

Ülkenin mali durumu ve bankacılık sektörü verileri gerçeği ortaya koyuyor. Durgunluk içindeki ekonomi, yavaş büyüme ve yüksek işsizlik oranı İtalyan bankalarının kullandıkları kredilerin

yaklaşık yüzde 17'sinin geri ödenememesinde en büyük etken. Ülkenin ekonomik toparlanması son dönemde hızla yavaşladı. İtalyan istatistik ofisinin verilerine göre, ekonomik büyüme 2016'nın ilk çeyreğinde yüzde 0,3'ten ikinci çeyrekte yüzde 0'a indi. İşsizlik oranının yüzde 11'i geçtiği İtalya'da bu yılki büyümenin yüzde 1'in altında gerçekleşmesi bekleniyor. 2015 yılı sonu itibarıyla ülkede bankacılık sektörünün geri dönmeyen kredilerinin toplam tutarı yaklaşık 360 milyar avro. İtalyan bankalarının sorunlu kredilerinin miktarı, tüm Avrupa bankalarınınkinin yaklaşık üçte biri. Bu tutar aynı zamanda İtalya'nın GSYİH'sinin yaklaşık yüzde 20'sini oluşturuyor. Ülkenin kamu borcunun GSYİH'ye oranı ise yüzde 135'e ulaştı.

Avrupa Bankacılık Kurumu'nun (*European Banking Authority-EBA*) 51 AB bankasına ilişkin geçtiğimiz Temmuz ayında yayımladığı stres testlerinin sonuçları, sermaye artırımı ve geri dönmeyen kredilere ilişkin en düşük performansın İtalya, İrlanda, İspanya ve Avusturya'daki bazı bankaların gösterdiğini ortaya koyuyordu. Raporda, İtalya'nın en kötü performansla sahip bankası olarak ise Monte dei Paschi di Siena yer alıyor. Bu gelişmelerle birlikte dikkatler, İtalya'nın üçüncü en büyük bankası BMPS'ye çevrildi. Avrupa Merkez Bankası, geçtiğimiz Ağustos ayında söz konusu bankanın geri dönmeyen kredilerinin tutarının 2015'te 46.9 milyar avrodan 2018'de 14.6 milyar avroya çekilmesi gerektiğini belirtmişti. İtalya'nın bu en eski bankasının hisseleri bir ayda yüzde 24 oranında düşüş gösterdi. Yatırımcıların bankacılık sistemine ilişkin endişelerinin artmasıyla yılbaşından bu yana BMPS'nin hisseleri yüzde 75, tüm İtalyan bankaları ise yüzde 50 oranında değer kaybetti.

Avro Alanı'nın dördüncü büyük bankacılık sektörüne sahip İtalya'da hükümet, sorunlu krediler ve sermaye açıkları yüzünden zayıflayan bankaları kurtarmak için geçtiğimiz Nisan ayında 5 milyar avro tutarında bir fon oluşturdu. Mali destek ile bankalara müdahalenin AB

kurumları ve başta Almanya olmak üzere üye ülkelerin tepkisini çekebileceği düşüncesiyle hükümet fonun büyük bir kısmının özel yatırımcılardan sağlanması üzerinde duruyor. Plan, 10 milyar dolarlık kötü kredilerin satılmasını ve 5 milyar avro sermaye artırımına gidilmesini öngörüyor.

İtalya Başbakanı Matteo Renzi, bankaların kurtarılması amacıyla 40 milyar avro tutarında bir kurtarma paketi fikrini ortaya attı. Öte yandan, 2010'daki Avro Alanı borç krizinin ardından AB Bankacılık Birliği ve Tek Çözümleme Mekanizması kapsamında getirilen düzenlemeler, Avro Alanı ülkeleri için bankaların kurtarılmasını oldukça zor hale getirdi. 2016'nın başından itibaren yürürlüğe giren Tek Banka Kurtarma ve Çözümleme Mekanizması ve bu kapsamdaki yönerge, bankaların kurtarılmasında ihtiyaç duyulan ilave sermaye gereksinimlerinin öncelikle özel sektör kaynaklarından karşılanmasını zorunlu kılıyor. AB'nin bu yeni bankacılık kurallarına göre, vergi mükelleflerinin banka kurtarma operasyonlarının yükünü çekmelerinin önlenmesi amacıyla banka hisselerini ellerinde bulunduran sermayedarların, bankaların kurtarılmasında sorumluluk üstlenmeleri gerekiyor. Hükümet BMPS'nin özel sektör aracılığıyla kurtarılmasının yollarını araştırıyor. Sorun ise İtalya'da banka hisselerinin üçte birinin, bireysel yatırımcıların elinde bulunması.

Özel sektör kurtarma fonu olan Alan'te de dahil olmak üzere, ülkede özel sektör ve devletin desteklediği kurumlar aracılığıyla batık kredilerin uygun faiz oranlarıyla kurtarılması üzerinde duruluyor. Söz konusu çözümün, AB kurumları tarafından nasıl karşılanacağı konusu henüz netlik kazanmamış olmakla birlikte, AB yetkililerinin yeni bir kurtarma planı uygulanması taraftarı olmadığı gözleniyor.

İtalya'da yaşanan bankacılık sorununun ülkede siyasi bir krize yola açması endişeleri de dillendiriliyor. Ekonomik ve mali durumun Başbakan Matteo Renzi'yi görevinden etmesinin yanı sıra Avro

Alanı'nın üçüncü büyük ekonomisinde, ortak avro para birimine karşı tepki yaratmasından endişe ediliyor. Ekim ayında gerçekleştirilecek olan anayasada değişiklik öngören referandumun da AB karşıtı 5 Yıldız Hareketi'ni güçlendirmesi ihtimali diğer bir risk unsuru olarak karşımıza çıkıyor.

Mali Sorun Sadece İtalya'da Değil

İtalya'nın geri dönmeyen kredileri AB'de bankacılık alanında riskleri kuvvetlendirirken sorunun sadece birkaç ülke ya da bankada olmadığı da ortaya çıkıyor. AB'nin en güçlü ülkesi Almanya'nın en büyük bankası Deutsche Bankın da hisselerinin son yılların en düşük seviyesine inmesi bu durumu gözler önüne serdi. Temmuz 2015'ten bu yana Deutsche Bank hisseleri yüzde 65 oranında düşerken, bu yılın başından itibaren yaklaşık 30 milyar avro olan bankanın piyasa değeri 14.49 milyar avroya geriledi. Görünen o ki özellikle Brexit, 2015'te 6.8 milyar avro zarar açıklayan Deutsche Bankın hisse senetlerinin değer kaybını hızlandırdı. Londra'daki en büyük Avrupa bankası olan Deutsche Bank gelirlerinin yüzde 19'unu Britanya'dan sağlıyordu.

Deutsche Bankın mali sıkıntı yaşamasına neden olan diğer faktörler arasında ise aşırı dalgalı piyasalar, yüksek maliyetler ve bankanın yanlış uygulamaları nedeniyle karşı karşıya kaldığı cezalar yer alıyor. Bankanın ABD Adalet Bakanlığının talep ettiği 14 milyar dolar gibi büyük tutardaki cezaları ödemede zorluk çekeceği belirtiliyor. Öte yandan, Deutsche Bank, sadece Avro Alanı için değil, küresel ekonominin geleceği için de önemli riskler taşıyor. IMF son raporunda, Deutsche Bankı küresel boyutta önem taşıyan 20 büyük banka arasında küresel finansal sisteme tek başına en büyük net katkı yapan banka olarak gösterdi. Bankanın dünya genelinde 10 ülkedeki faaliyetlerine son vereceğini ve yaklaşık 35 bin kişinin işten çıkarılacağı bildiriliyor. Bunun yanı sıra Deutsche Bankın Almanya'da 200'den fazla şubesini kapatacağı ve Postbank iştirakini satacağı açıklandı.

IMF tarafından yayımlanan ekonomik raporda, Deutsche Bankın küresel finans sistemi için büyük tehdit oluşturduğuna dikkat çekilerek, iflas etmesi durumunda bankacılık sektörünün ciddi şekilde zarar göreceğine işaret ediliyor. ABD Merkez Bankasının bankalara uyguladığı stres testi kapsamında Deutsche Bankın, risk ölçüm yöntemlerinde, bankanın stres testi sürecinde, risk yönetimi yapısında ve veri altyapısında eksiklikler olduğu kaydedildi. Deutsche, buna karşın, EBA'nın AB bankaları için uyguladığı olası bir kötü durum senaryosunda bankaların nasıl reaksiyon göstereceğini öngören stres testinden ise geçti ancak en stresli bankalar arasında 10'uncu sırada yer aldı.

Bütün bu gelişmeler AB'de finansal risklerin göz ardı edilemez boyutta olduğunu ortaya koyuyor. AB Banka Kurtarma ve Çözümleme Mekanizması, bankalara devlet desteği sağlanarak kurtarılmasının önünü kapatmış gibi görünüyor. Alman Hükümeti'nin tutumu da şimdilik bankaya bir müdahalenin olmayacağı yönünde. Ancak söz konusu banka, Almanya ekonomisinin yaklaşık yarısı kadar büyüklüğe sahip ve gerek AB ekonomisi gerek küresel ekonomiye etkisi ise kat kat fazla. Bu bankanın iflasa sürüklenmesi ya da önümüzdeki dönemde başka bankaların da aynı duruma düşmeleri halinde bunların kurtarılmamalarının yaratacağı sonuçlarına ilişkin ciddi fayda/zarar analizi yapılması, olası bir krizin ekonomik, siyasi ve sosyal sonuçlarının da değerlendirilerek müdahale kararının verilmesi önem taşıyor. Müdahalenin zamanlaması da hassas diğer bir konu. Samanlığa düşen kıvılcım misali, yangının çıkmasını beklemekten özel ya da kamu müdahalesinin yollarının belirlenmesi ve gerektiğinde esneklik sağlanması önem taşıyor.

Önümüzdeki dönemde yaşanacak gelişmeler AB bankaları için gerçek bir stres testi olacak gibi görünüyor. Testin başarı ile sonuçlanması ise gerek üye ülkeler ve gerekse AB kurumları ile mali sektörün sağduyulu ve etkili uygulamalarına bağlı olacak. ■

Kübra ULUTAŞ
Türkiye İhracatçılar
Meclisi Genel Sekreter Özel Kalemci

Trans-Pasifik Ortaklığı'nın (TPP), taraf ülkelerin ekonomik büyüklüğü göz önüne alındığında, bölgesel ticaret anlaşmaları arasında en büyüğü olduğunu görüyoruz. Anlaşmanın içeriğinin ve kapsamının genişliği sebebiyle, TPP sadece bir ticaret anlaşması olmanın çok ötesinde.

Trans-Pasifik Ortaklığında Dönüm Noktası

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) başta olmak üzere birçok kuruluş tarafından yayımlanan raporlarda, dünyanın önde gelen ekonomilerinin son dönemde daha korumacı politikalara yöneldikleri ve bölgesel ticaret anlaşmalarına giderek daha fazla ağırlık vermeye başladığı dikkatimizi çekiyor. Öyle ki DTÖ'nün Haziran 2016 tarihinde yayımladığı G20 Ticaret ve Yatırım Tedbirleri Raporu'nda, 2015 Ekim ile 2016 Mayıs tarihleri arasında ticari engellerin, 2008 krizinden bu yana görülmemeyen bir hızda artış gösterdiğine işaret ediliyor.

Ayrıca 2008'den bu yana G20 ülkelerinin bin 583 adet yeni ticari engel oluştururken, sadece 387 engeli ortadan kaldırdığı vurgulanıyor.

Diğer taraftan dünyada 1994 yılına kadar geçen 46 yılda sadece 124 anlaşma kaydedilirken, bu rakamın son 20 yılda 500'e yaklaştığını görmemiz de bölgesel serbest ticaret anlaşmalarının giderek artmakta olduğunu gözler önüne seriyor.

12 Pasifik ülkesi (ABD, Kanada, Meksika, Şili, Peru, Avustralya, Yeni Zelanda, Japonya, Malezya, Brunei, Vietnam ve

Singapur) arasında imzalanan TPP, taraf ülkelerin ekonomik büyüklüğü göz önüne alındığında, bölgesel ticaret anlaşmaları arasında en büyüğü olarak göze çarpıyor. Anlaşmanın içeriğinin ve kapsamının genişliği sebebiyle, TPP sadece bir ticaret anlaşması olmanın çok ötesinde. Keza bu anlaşma, kapsamlı içeriği ve barındırdığı ihtilafli konular nedeniyle başta ABD Başkan adayları ve Kongre üyeleri olmak üzere TPP'ye taraf olan tüm ülkelerin kamuoylarında uzun süre tartışıldı.

Türkiye tarafından baktığımızda ise her ne kadar doğrudan etkilemese de, "yeni nesil" ticaret anlaşmalarının doğasını kavramak adına TPP'yi yakından takip etmesinin gerekliliği ön plana çıkıyor. Bu anlamda TPP'nin, tıpkı anlaşma dışında kalan diğer ülkeler gibi Türkiye'yi de olumsuz yönde etkilemesi ancak bu etkinin sınırlı olması bekleniyor.

Dünya ekonomisinin yaklaşık yüzde 36'sını, dünya mal ve hizmet ticaretinin ise yüzde 25'ini oluşturan TPP ülkeleri, bu anlaşma ile sadece aralarındaki gümrük duvarlarını kaldırmayacak, aynı zamanda tarife dışı engelleri de kaldırarak karşılıklı ticaret hacimlerini artıracak. Anlaşmanın içeriğinde yatırımlar, fikri mülkiyet hakları, kamu ihalelerinin yanında dijital ekonomi ve teknolojinin gelişimi gibi hizmet sektörüne ilişkin alanların da olması, TPP'yi bir ticaret anlaşması olmanın çok ötesine geçiriyor.

TPP'nin büyüklüğü ve devrim niteliğindeki özelliklerinin dünya ekonomisine etkileri göz önüne alındığında, söz konusu anlaşmanın bu devletler ile yakın ticari ilişkilere sahip ülkeler üzerinde olduğu gibi şüphesiz Türkiye ekonomisi üzerinde de önemli etkileri olacaktır. Keza Türkiye ile TPP ülkeleri arasındaki ticarete baktığımızda, 2015 yılında ihracatın 9.7 milyar dolar, ithalatının ise 20.5 milyar dolar seviyesine gerçekleştiğini görüyoruz.

Bu bağlamda, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM), Okan Üniversitesi işbirliğiyle, TPP'nin Türkiye ekonomisine ve

dış ticaretine etkilerini araştırmak için sektör başkan ve yöneticilerinin görüşleriyle bir rapor hazırladı. Trans-Pasifik Ortaklığı Anlaşması'nın Türkiye Ekonomisine ve Dış Ticaretine Etkileri başlıklı raporda, TPP'nin Türkiye'nin dış ticaretine ve ekonomik büyümesine etkileri, sektörler ve ülkeler arası karşılıklı bağımlılığı da dikkate alan, hesaplanabilir, dinamik genel denge modeli yardımı ile analiz edildi. Raporda, TPP'nin olası etkileri analiz edilirken, hem gümrük tarifelerinin, hem de tarife dışı engellerin kaldırılmasının etkisi dikkate alınıyor. Bu çerçevede tarife dışı engellerin kaldırılması ile ilgili olarak, biri kısıtlı, diğeri de geniş kapsamlı serbestleşme olmak üzere iki farklı senaryo kullanıldı. Her iki senaryoda da tarifelerin tamamı ile kaldırılacağı varsayımı kabul edildi. Yapılan analizler sonucunda TPP'nin, Türkiye GSYH ve dış ticaretine 10 yıllık dönem sonunda yapması beklenen reel etkiler tablodaki gibi şekillendi:

TPP Türkiye ekonomisini nasıl etkileyecek?		
	Kısıtlı Serbestleşme Senaryosu	Geniş Kapsamlı Serbestleşme Senaryosu
GSYH %	-0,12	-0,24
İhracat %	-0,28	-0,51
İthalat %	-0,20	-0,50

Bu değerler, TPP üzerine anlaşmaya varılmamış olsaydı ortaya çıkacak değerler ile TPP anlaşması sonrasında ortaya çıkması muhtemel değerler arasındaki yüzdesel farkı yansıtır.

Yapılan hesaplamalar, Türkiye'nin son beş yıldaki ihracat dinamiklerini koruyacağı varsayımı altında, anlaşma yürürlüğe girdikten sonraki 10'uncu yılın sonunda Türkiye gibi üçüncü ülkeler için olumlu (iyimser) senaryo diyebileceğimiz kısıtlı serbestleşme senaryosuna göre yıllık 658 milyon USD'lik bir ihracat düşüşü yaşanacağına işaret etti. Olumsuz (kötümser) senaryo olarak kabul edebileceğimiz geniş kapsam-

lı serbestleşmenin gerçekleşmesi durumunda ihracatta meydana geleceği tahmin edilen yıllık kaybın 1 milyar 200 milyon dolar düzeyine ulaşacağını tespit ettik.

TPP anlaşmasının yürürlüğe girmesi ile birlikte, anlaşmaya taraf ülkelerin kendi içlerindeki ticaret hacimlerinin yükselmesi nedeniyle, Türkiye gibi ülkelerin pazar kaybı yaşayacağı öngörülmüyor. Ayrıca, AB ülkelerinin de anlaşmadan kaynaklı üretim kaybı yaşaması ve Türkiye'nin AB'ye ihracatının olumsuz etkilenmesi de olası bir sonuç. Ancak, anlaşmanın Türkiye'nin ihracatına olumsuz etkisi kısıtlı olacak. 2018 yılında yürürlüğe girmesi beklenen söz konusu anlaşmanın Türkiye'nin sektör ihracatına etkisi ise değişkenlik arz ediyor. Örneğin, otomotiv, gıda ve hazır giyim ihracatının olumsuz etkilenmesi beklenirken; makine, cam, seramik ve çimento sektörlerinde ihracatın yükselişini öngörüyoruz.

Hem Türkiye, hem de dünyada bir taraftan bu denli kapsamlı analizler yapılırken, diğer taraftan son dönemde yaşanan sıcak siyasi gelişmeler, anlaşmaların gidişatını değiştirebilecek yönde ilerliyor. Nasıl dersenseniz, ABD seçim yarışında son viraja girilirken, Kongre'nin TPP'yi imzalama ihtimali zayıf görülüyor.

ABD'de Barack Obama yönetiminin dış politikasının temellerinden biri olan kapsamlı anlaşma, ABD iş çevreleri tarafından desteklenirken, başkanlık yarışındaki demokrat ve cumhuriyetçi adayların her ikisi de istihdamdaki düşüşten bölge ülkeleriyle varılan ticaret anlaşmalarını sorumlu tutuyor ve bu nedenle TPP anlaşmasına karşı çıkıyor. Seçim kampanyasının başından bu yana bir ileri bir geri hareket eden ve daha önce TPP'yi destekleyen, demokratların adayı Hillary Clinton, bunun yine de ABD için en iyi anlaşma olduğunu düşünmüyor. Dolayısıyla anlaşmanın kaderi bir anlamda 8 Kasım'dan sonra şekillenecek, bizler de sonuçları heyecanla takip ediyor ve bekliyor olacağız. ■

G20 Zirvesi Çin'in Ev Sahipliğinde Gerçekleştirildi

Cumhurbaşkanı Erdoğan 2-5 Eylül tarihlerinde gerçekleştirdiği Çin ziyaretinde AB liderleriyle de bir araya geldi.

M. Gökhan Kilit
İKV Strateji ve İş Geliştirme Müdürü
AB Bilgi Merkezi Koordinatörü

Dünyanın en büyük 20 ekonomisinin liderleri, 4-5 Eylül 2016 tarihlerinde, Çin'in Hangzhou kentinde bir araya geldi. Çin'in ev sahipliğindeki ilk G20 Zirvesi olan toplantıda, Türkiye'yi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan temsil etti.

Zirvenin sonuç bildirisinde, uluslararası ticaret ve kalkınmanın canlandırılması, yoksulluğun ortadan kaldırılması, kapsayıcı ve sürdürülebilir küresel kalkınma, yenilikçi ekonomik büyüme, terörle ortak mücadele ve istihdamın artırılması konularına dikkat çekildi.

G20 ülkelerince kısa vadeli ekonomik büyümenin sürdürülmesinin önemi vurgulanırken, arz kısıtlamalarının önüne geçilerek, orta ve uzun vadede potansiyelin ortaya çıkarılması gerektiği belirtildi. Zirvede ayrıca yenilikçi küresel kalkınma modeli ile uluslararası

ticaret ve yatırım işbirliğinin artırılması, gelişmekte olan ülkelere teknik altyapı, enerji ve insan sermayesi gibi konularda destek verilmesi gerektiği ifade edildi.

Küresel yatırım ve ticaret serbestisi ile ticari faaliyetlerin kolaylaştırılması konusunda hemfikir olan liderler, yıl sonuna kadar bir eylem planı oluşturulacağını belirtirken, ticaret örgütlerine benzer yönde uygulamaları hayata geçirmeleri konusunda çağrıda bulundu.

G20 Zirvesi Sonuç Bildirisi'nde ayrıca, BM'nin 2030 yılına kadar dünyada yoksulluğun ortadan kaldırılması hedefi konusunda atılacak adımlara yer verildi.

Zirve gündeminde yer bulan bir başka konu ise yapısal reformlar oldu. Yapısal reformların, G20'nin sürdürülebilir, güçlü ve dengeli ekonomik büyüme hedefi için vazgeçilmez olduğu ifade edilirken, bu konudaki öncelikler dokuz madde altında ele alındı:

2016 G20 HANGZHOU SUMMIT

2016年9月4-5日

HANGZHOU, CHINA 4-5 SEPTEMBER 2016

- Uluslararası ticaret ve yatırımın canlandırılması;
- İstihdam reformlarının teşviki, eğitim ve becerilerden yararlanma;
- İnovasyonun teşviki;
- Altyapının iyileştirilmesi;
- Finansal reformların desteklenmesi;
- Rekabetin desteklenmesi ve ticaret ortamının iyileştirilmesi;
- Finans sisteminin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi;
- Çevresel sürdürülebilirliğin güçlendirilmesi;
- Kapsayıcı kalkınmanın desteklenmesi;
- Çin para biriminin IMF'nin özel çekme hakkı sepetine alınması.

Zirvenin gündemindeki bir diğer önemli başlık, Britanya'nın AB'den ayrılma kararı (Brexit) oldu. Kararın küresel ekonomiye belirsizlikler getirebileceğine dikkat çekilirken, G20 ülkelerinin bu

konudaki olası ekonomik ve finansal sonuçlara etkin bir şekilde hazırlandığı ifade edildi.

Terörle ortak mücadeleye de vurgu yapılan G20 Zirvesi Sonuç Bildirisi'nde, terörün kaynak ve altyapısı da dâhil olmak üzere tüm süreçleri ile ele alınacağı belirtildi. Terörle mücadelede tüm ülkelerin, bilgi paylaşımı, teröristlerin mal varlıklarını dondurma ve gerekli cezaları uygulama gibi konularda verdikleri sözleri hayata geçirmeleri gerektiği bir kez daha vurgulandı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Çin'de AB Liderleriyle Görüştü

G20 Zirvesi'ne katılmak üzere 2-5 Eylül 2016 tarihlerinde Çin'in Hangzhou kentinde bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, zirve temasları kapsamında AB liderleriyle de bir araya geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın

4 Eylül 2016 tarihinde Almanya Başbakanı Angela Merkel ile gerçekleştirdiği görüşmede, Türkiye-Almanya ve Türkiye-AB ilişkileri, Suriye ve terörle mücadele konuları ile FETÖ'nün 15 Temmuz darbe girişimi ele alındı. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Almanya Başbakanı Merkel, iki ülke arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkileri daha da geliştirme konusundaki kararlılıklarını teyit etti. 5 Eylül 2016 tarihinde, Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande, Almanya Başbakanı Angela Merkel ve İtalya Başbakanı Matteo Renzi ile dördü zirvede bir araya gelen Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu zirvenin ardından Fransa Cumhurbaşkanı Hollande ile ikili bir görüşme gerçekleştirdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan ayrıca AB Konseyi Başkanı Donald Tusk ve Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker'i de kabul etti. ■

Yaratıcı Sektörlerde AB'nin Dijital Telif Rejimine Yeniden Ziyaret

Brexit senaryolarının tartışıldığı, popülist söylemin hız kazandığı, göçmen meselesinin gerilim hatları oluşturduğu ve ulus devlet vurgusunun öne çıktığı bir dönemde, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker'in "Birliğin Durumu" konuşmasında gururla bahsettiği şeylerin başında Dijital Tek Pazar Stratejisi yer aldı.

Ahmet CERAN
İKV Uzmanı

Bengi GÜVEN
İKV Stajyeri/Özyeğin
Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Öğrencisi

Görünmez duvarların kaldırılıp, çevrimiçi içeriğe ve hizmetlere bütün AB vatandaşlarının erişebildiği, dijital içerikten akademik dünya, sivil toplum, iş çevreleri ve kamu kurumlarının rahatlıkla faydalanabildiği Dijital Tek Pazar fikrinin etkin şekilde uygulanması halinde; AB ekonomisine yılda 415 milyar avro katkı sağlaması, yüz binlerce iş olanağı oluşturması öngörülüyor. Dijital Tek Pazar'ın oluşturulmasının yanı sıra, 2020'ye kadar her AB şehrinde kablosuz internete erişimin sağlanacağı ve kişisel verilerin maksimum

güvenlik altında muhafaza edileceği teknik altyapı üzerinde de yoğun bir uğraş var.

16 ile 24 yaş arası AB vatandaşı gençlerin yüzde 73'ünün internet üzerinde müzik dinlediği, televizyon dizileri izlediği ve oyun oynadığı bir dönemde, Dijital Tek Pazar'ın en kritik boyutlarından birini, bu teknolojik dönüşüme uyumlu fikri mülkiyet düzenlemeleri oluşturuyor. Dolayısıyla tam olarak da bu çıkış noktasından hareketle Komisyon 14 Eylül 2016 tarihinde dijital ortamda daha adil, etkin ve rekabete açık bir telif hakları

rejimini sağlamaya yönelik tasarısını kamuoyu ile paylaştı.

Yaratıcı ve kültürel sektör ürünlerinin, çevrimiçi yollarla daha geniş kitlelere ulaşımı, sınır ötesi erişimin en yüksek güvenlik standartlarıyla ve AB çapında geçerli telif standartlarında sağlanması, bu tasarının temel unsuru oluşturuyor. Dolayısıyla Uydu ve Kablolara Yönergesi'yle etkileşimli yeni düzenlemeler, yaratıcı sektör ürünlerinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacak. Teknik altyapı meselesini bir yana bırakacak olursak, hukuki ve lisanslamayla bağlantılı külfetler, küçük çaplı firmaların sınır ötesi ve uzak bölgelerde standartları sağlayamaması, film ve müzik gibi çevrimiçi içeriğin yayılmasını, farklı bölgelerden ulaşımını zorlaştırıyordu. Paydaşlar arası diyalogu artırıcı ve bürokratik süreçleri hafifletici düzenlemelerle bu sorunun aşılması umuluyor. Öte yandan bir takım yeni, çevrimiçi araçlarla da bu sorunların önüne geçilmesi hedefleniyor. Bu araçlara, diğer AB ülkelerinde sinemalarda gösterime girmeyen veya herhangi bir dağıtıcı firmanın anlaşmadığı filmlere dijital yollarla ulaşılabilecek kataloglar, örnek olarak gösterilebilir.

Dijital Ortamdaki En Zorlu Görev: Hak Sahiplerini Korumak

İnternet, son yıllarda telif hakkı koruması altında olan içeriklerin temel dağıtım ve ulaşım alanı olarak öne çıkıyor. İnternetle birlikte, çevrimiçi hizmetler de telif koruması altında olan çalışmalar açısından oldukça büyük bir kaynak teşkil ederek büyümeye devam ediyor. Bu durum, bilgiye ulaşımı oldukça kolaylaştırırsa da internetin devasa ve karşışık yapısı, beraberinde hak sahiplerinin emeklerinin karşılığını alabilmeleri konusunda endişeler de doğurabiliyor. Üçüncü şahısların, yaratıcı eserleri çevrimiçi yollarla kullanırken, hak sahiplerinden onay alması konusundaki eksikler özellikle en dikkat çeken sorunlar arasında yer alıyor. Bu durum, söz konusu içeriklerin dağıtım hizmet-

lerini sunanları da dezavantajlı konuma getiriyor.

Dijital Tek Pazar'ın herkes için adil bir yatırım ortamı sunduğu algısının zedelenmemesi için Komisyon, ilgili tasarıda bu sorunun çözümünü de gündemine taşıdı. Alınması öngörülen önlemler ışığında, yaratıcı/üreticilere "yasal kesinlik" sağlanması, pazarlık pozisyonlarının güçlendirilmesi, yayınlarının dijital ortamda kullanım süreçlerinde ihtiyaç duydukları kapsamlı korumanın sağlanması planlanıyor. Bununla birlikte, çevrimiçi hizmet sağlayıcıların da özellikle içeriğin saklanması ve dağıtılması hususlarında gerekli önlemleri alması sağlanacak.

Değişen Dünya, Değişen İstisnalar

AB hukuku çerçevesinde telif haklarının korunması hususunda bazı istisnai hükümler bulunuyor. Bu istisnalar, belli başlı durumlarda, koruma altındaki eserlerin, hak sahiplerinin izni olmadan kullanılabilmesine olanak sağlıyor. Toplumun yararına olan ve telif hakları çerçevesinde oldukça büyük bir öneme sahip olan bu istisnai hükümlerin, güncel konjonktürde AB hukuku kapamında sınır ötesi etkileri bulunmuyor.

Komisyonun Dijital Tek Pazar'ın daha etkin hale getirilmesi yönünde sunduğu yeni tasarı, dijital ortamda telif rejimindeki istisnai hallere de güncelleme getirmeyi öngörüyor. Komisyon, özellikle eğitim ve araştırma alanlarında istisnai hallerin işlerliğini genişletmek gerektiğini değerlendiriyor. Komisyon verilerine göre, dijital eğitim aktivitelerinin dörtte birinde telif hakkı sınırlandırmalarıyla karşılaşılıyor. Yeni düzenlemeler, eğitim amaçlı olmak üzere, dijital ortamda bulunan bütün kaynakların yasal olarak kullanılabilmesini öne sürüyor. Bu durum, yeni öğretim yöntemlerinin ve AB içerisinde bu alandaki etkileşimin, bilimsel gelişimin artmasını sağlayabilir. Benzer düzenlemeler, araştırma amaçlı metin ve "veri madenciliği"nde uygulanan telif rejiminin esnetilmesini de kapsayacak.

Türkiye'deki Duruma İlişkin Kısa Bir Fragman

Dijital ortamın yönetimi ve hukuki olarak düzenlenmesi meselesi ekonomik, ticari ve ulusal güvenlikle ilgili ilişkiler sebebiyle Türkiye-AB müzakerelerinin ve işbirliğinin de gittikçe daha çok gündeme gelen bir boyutu haline geldi. Özellikle kişisel verilerin korunması ve çevrimiçi yollarla karşılıklı paylaşımı meselesi, hem katılım müzakereleri hem de vize serbestliği diyalogu çerçevesinde tarafları karşı karşıya getiriyor. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, ticaret anlaşmalarının derinleştirilmesi noktasında telif haklarının dijital düzlemdeki durumu, Türkiye-AB ilişkilerinde kritik gelişim hatlarından biri haline gelecektir.

Fikri mülkiyet hakları, koruma talebi hangi ülkede yapılmış ise o ülke mevzuatı çerçevesinde ve o ülke sınırları içerisinde, ülkesel olarak korunan haklardır. Türkiye'nin henüz Dijital Tek Pazar'ın bir parçası olmadığı da dikkate alındığında, Türkiye'deki telif hakkı ihlallerinde Türk hukukunun uygulandığı açıktır; dolayısıyla AB üyeliğinin ve ticaret, eğitim, kolluk gibi alanlarda işbirliğinin etkin sağlanabilmesi için Türkiye'nin telif rejimi kapasitesini AB standartlarına çekmesi elzem.

Halihazırda Türk hukukunda fikri mülkiyet haklarının internet ortamında korunması, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Hakkında Kanun (İYDHK), Fikir ve Sanat Eserleri Kanun (FSEK), Borçlar Kanununun FSEK'da atıf yapılan hükümleri, Türk Ticaret Kanu'nun haksız rekabet hükümleri gibi düzenlemelerle sağlanıyor. Aynı düzenlemeler, internet servis sağlayıcılarına ve içerik sağlayıcılara ilişkin düzenlemeleri de içeriyor. Şüphesiz ki Türkiye'de akademik çevrelerde ve sivil alanda bu konular daha sık gündeme getirilmeli ve ana akım tartışma konuları haline almalı. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde biz de bu konulara köşemizde daha derinlemesine yer vermeyi umuyoruz. ■

Enerji İstatistiklerine Yaratici Bakış

Avrupa Komisyonu, enerji istatistiklerinin daha iyi anlatılabilmesi için dijital bir yayın hazırladı. "AB'de Enerjiyi Aydınlığa Kavuşturmak" başlıklı yayın ile AB vatandaşlarının, günlük hayatın en önemli parçalarından olan enerji konusunda Birliğin yüzleştiği sorunları daha iyi anlaması amaçlanıyor.

Çisel İLERİ
İKV Araştırma Müdürü

Bilgisayardan aydınlatmaya, ısıtmadan yemek pişirmeye günlük hayatımızın her aşamasında kullandığımız enerjinin bizlere erişene kadar geçirdiği oldukça karmaşık bir süreç var. İstatistikler, bu karmaşık süreci basitleştirerek enerjinin mevcut durumunun açıklanması ve gelecek projeksiyonlarına yön verilebilmesi açısından büyük önem taşıyor. Bilindiği gibi geçtiğimiz yıl Şubat

ayında ortaya koyulan Enerji Birliği ile AB, vatandaşlarına güvenli, sürdürülebilir, rekabetçi ve erişilebilir enerji sağlamayı hedefliyor. İşin önemli bir kısmını da enerji konusunda AB vatandaşlarını doğru bilgilendirmek oluşturuyor. Bu kapsamda Komisyon yaratıcı bir araç geliştirerek 20 Eylül'de dijital yayını kamuoyuyla paylaştı. "AB'de Enerjiyi Aydınlığa Kavuşturmak" isimli dijital yayın

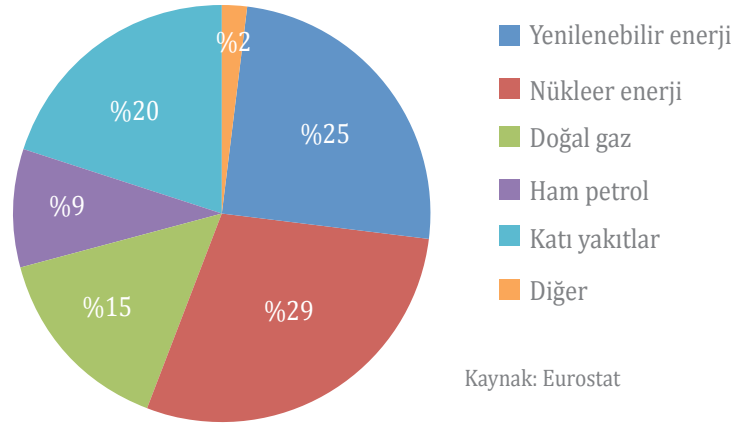
ile Enerji Birliği ve AB'nin enerji görü-
nümünü istatistikler aracılığıyla anlaşılr
kılmak isteniyor.

Dört ana bölümden oluşan dijital yay-
ının ilk bölümünde kısaca Enerji Birliği
anlatılıyor. Enerji Birliği'nin beş temel
hedefi kısaca özetlenirken konuyla il-
gili kısa film de kullanıcıların dikkatine
sunuluyor.

AB sınırları içerisinde hangi ener-
jilerin mevcut olduğu sorusuna yanıt
verilen bölümde AB içerisinde kullanılan
enerjinin kaynakları, ithal enerji bağımlı-
lığı, AB içerisindeki üretim miktarları
ve enerji akışı konusundaki en güncel
istatistikler grafiklerle desteklenerek
açıklanıyor. Buna göre 2014 yılında AB
ülkelerinde kullanılan enerjinin yaklaşık
üçte birinin (yüzde 35) AB sınırları içe-
risindeki kaynaklardan karşılandığı geri
kalan kısmının ise ithal edildiği dikkat
çekiyor. 2014 yılında AB'nin enerji sepe-
tine bakıldığında yüzde 34 ile ham petrol
dâhil petrol ürünleri ilk sırayı alırken
onu yüzde 21 ile doğal gaz ve yüzde 17
ile katı yakıtlar izliyor. Nükleer enerjinin
payı yüzde 14 olarak açıklanırken liste-
nin en altında yüzde 13 ile yenilenebilir
enerji yer alıyor. Elbette AB içerisinde
enerji kaynakları konusunda homojen
bir yapı söz konusu değil. Örneğin petrol
ürünlerinin payı yüzde 98'lere kadar çı-
kabiliyor. Öte yandan Hollanda, İtalya ve
İngiltere'nin enerji sepetinin üçte birini
doğal gaz oluşturuyor. Estonya (yüzde
67) ve Polonya'nın (yüzde 52) enerjisi-
nin yarısında fazlası ise katı yakıt (büyük
oranda kömür).

AB içerisinde üretilen enerjiye bak-
tığımızda aslan payını yüzde 29,3 ile
nükleer enerji alırken onu yüzde 25,4
ile yenilenebilir enerji, yüzde 19,4 ile
katı yakıtlar, yüzde 15,3 ile doğal gaz
ve yüzde 9,1 ile ham petrol izliyor. Üye
ülkeler arasında enerji üretiminde de
homojen olmayan bir tablo ile karşıla-
şıyoruz. 2014 yılında Fransa'da üretilen
enerjinin yüzde 83'ünü, Belçika'da yüzde
71'ini ve Slovakya'da yüzde 64'ünü nü-
kleer enerji oluştururken, GKRY, Malta,
Letonya, Portekiz ve Litvanya'da üretilen

AB'de enerji üretimi (2014)

Kaynak: Eurostat

enerjinin yüzde 90'ından fazlası yenile-
nebilir enerji.

Dijital yayının üçüncü bölümünde
AB içerisinde hangi enerji çeşitlerinin
tüketildiğine ilişkin veriler paylaşılıyor.
2014 yılında AB içerisindeki elektrik
üretiminin neredeyse yarısı (yüzde 48)
enerji santrallerinden, yüzde 27'si nü-
kleer santrallerden gelirken yüzde 25'i
yenilenebilir kaynaklardan üretildi. Üye
ülkeler arasında farklılık gösteren bir
başka veri de enerji fiyatları. 2015'in
ikinci yarısında vergiler dâhil elektrik
fiyatlarının hane halkları için en yüksek
seyrettiği ülkelerin başında Danimarka
(kWh başına 0,30 avro) geliyor. Onu Al-
manya (kWh başına 0,29 avro) ve İrlanda
(kWh başına 0,25 avro) izliyor. En düşük
elektrik fiyatlarını ise Bulgaristan (kWh
başına 0,10 avro) ve Macaristan'da (kWh
başına 0,11 avro) görüyoruz.

Dijital yayının son bölümünde ise
iklim değişikliği ve enerji ilişkisi ele alı-
nıyor. Buna göre 2014 yılında AB'de sera
gazı emisyonları 1990 yılı temel alındı-
ğında yüzde 22,9 oranında azaldı. Bu da

316 milyon ton karbondioksite eşdeğer.
Veriler AB'nin sadece sera gazı emisyon-
ları konusunda değil yenilenebilir enerji
için de 2020 hedeflerini yakalayacağı
yönünde. Nitekim yenilenebilir enerji
kullanımının oranı 2004 yılından 2014
yılına kadar yüzde 8,5'ten yüzde 16'ya
yükselmiş durumda. İsveç yüzde 52,6 ile
yenilenebilir enerji kullanımının en yük-
sek olduğu AB üyesi olurken onu yüzde
38,7 ile Finlandiya ve Letonya izliyor. Ye-
nilenebilir enerji kullanımının payının en
düşük olduğu ülkelerin ise Lüksemburg
(yüzde 4,5), Malta (yüzde 4,7), Hollanda
(yüzde 5,5) ve İngiltere (yüzde 7) oldu-
đu görülüyor. Üye ülkeler arasındaki bu
farklılık büyük oranda tabii kaynakların
yeterliliği, hidroelektrik santrali inşa
edebilecek potansiyelin farklılığı gibi
unsurlardan kaynaklanıyor.

Enerji alanındaki gelişmeleri yakı-
ndan izlemek, AB'nin bu alandaki önemini
ve AB vatandaşları için getirdiği kazanım-
ları verilere dayandırarak anlatmak gere-
kiyor. Komisyonun bunun için geliştirdiği
yeni yöntem oldukça ilham verici. ■

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin İlk Bir Yılı

İlge KIVILCIM
İKV Uzmanı

Hatırlanacağı üzere, geçen yıl eylül ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri belirlenmişti. 17 maddelik yeni hedeflerin uygulanmasına yönelik ilk bir yılın özeti, mevcut politikalarla işin zor olduğunu gösteriyor .

Bilindiği gibi, 2015 yılı sonunda nihayete eren Birleşmiş Milletler (BM) Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin ardından geçen yıl eylül ayında BM Genel Kurulu'nda 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, aralarında Türkiye'nin de olduğu 190'nın üzerinde ülke tarafından kabul edildi. Kimsenin arkada bırakılmaması mesajıyla (*Leave No One Behind*) belirlenen hedeflerin açıklanmasının üzerinden tam bir yıl geçti. İlk yıla bakıldığında, küresel anlamda sürdürülebilir kalkınma gündemini tam anlamıyla uygulamak mevcut politikalarla mümkün gözüküyor. Bu yetersizlik durumu, iklim değişikliğine yönelik Paris Anlaşması'nın uygulanması noktasında da dile getiriliyor. Nitekim bilimsel nitelik taşıyan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) Raporu'na göre, küresel ısınmanın 2100 yılında 1,5 derece ile sınırlı tutulması için ülkelerin BM'ye geçen yıl sundukları mevcut ulusal katkı beyanları (INDC), bu sınırın üzerinde hatta 3 derece gibi yüksek bir küresel ısınma seviyesine ulaşılacağını gösteriyor.

Bu bağlamda, Paris Anlaşması ile getirilen yeni bir mekanizma kapsamında tüm ulusal katkı beyanları, her 5 yılda bir gözden geçirilecek.

Yeni 2030 gündemi için şu aşamada çok büyük bir ilerleme beklemek doğru olmaz. 12 ay içinde yapılan çalışmalar sınırlı olmakla beraber, hedeflerin uygulanmasına yönelik ulusal politikaların hangi yöne doğru gittiğini bir nebze değerlendirmek mümkün olabilir.

17 maddelik yeni sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ilk bir yılını özetleyen ve 22 Eylül'de New York'ta yapılan BM Genel Kurulu'nda Genel Sekreter Ban Ki-moon imzalı "*Sustainable Development Goals Report 2016*" başlıklı bir raporla ilk bir yılın sonuçları açıklandı. Raporda yer alan bu yeni hedeflere yönelik kısa bilgileri paylaşalım sizlerle.

(Hedef 1) Yoksulluğa Son: 2000 yılında yüzde 28 olan günlük 1,9 doların altında kazanan popülasyon oranı 2015 yılında yüzde 10'a düştü. Ancak Sahraaltı Afrika ile Güney Asya'da iklim değişikliğine uyum politikalarıyla bera-

ber yoksulluk oranları yüksek seviyede seyrediyor.

(Hedef 2) Açlığa Son: 2000-2012 döneminde yüzde 15 olan açlık oranı, 2014-2016 döneminde yüzde 11'e geriledi. Ancak yine Sahraaltı Afrika riskli bölgelerin başında yer alıyor. Aynı şekilde her 4 çocuktan 1'i (5 yaş altı), 2014 yılında sağlıklı büyüme koşullarına sahip değil. 2000-2014 döneminde 41 milyon çocukta obezlik görülürken, bu rakamda yüzde 20 artış gözlemlendi.

(Hedef 3) Sağlıklı Bireyler: 1990-2015 döneminde anne ölüm oranı yüzde 44'e düştü. Ancak 5,9 milyon çocuk 2015 yılında hayatını kaybetti. HIV virüsü bulaşma oranı düşüşe geçti ancak 2015 yılında 2,1 milyon insan bu hastalıktan etkilendi. Sahraaltı Afrika'da sıtma hastalığı ile mücadele ciddi bir boyutta devam ediyor.

(Hedef 4) Nitelikli Eğitim: 2013 yılında 59 milyon çocuk ilkokula gidemedi. Okuma ve yazma bilmeyen yetişkin sayısı ise 757 milyon.

(Hedef 5) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Parlamentolarda kadın temsili 2016 yılında yüzde 23 oranında yükseldi. Ancak 59 ülkede yapılan ankete göre, kadınların yüzde 19'u, erkeklerin ise yüzde 8'i maaşsız çalışıyor.

(Hedef 6) Temiz Su, Hijyen ve Sıhhi Koşullar: 2 milyar insan su kaynakları üzerindeki aşırı baskıdan etkileniyor. Dünya nüfusunun yüzde 91'ini oluşturan 6,6 milyar insan, mevcut süreçte temiz içme suyuna erişebiliyor. Ancak 663 milyon insan hala temiz içme suyuna erişemiyor.

(Hedef 7) Erişilebilir ve Temiz Enerji: Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı 2010-2012 döneminde yüzde 4 arttı. Ancak 1,1 milyar insan elektrikle ulaşmıyor. 2014 yılında dünya nüfusunun yüzde 40'ını oluşturan 3 milyar insan çevresel kirliliğe ve sağlığa zararlı yakıt kullanımına maruz kalıyor.

(Hedef 8) İnsana Yakınsız İş ve Ekonomik Büyüme: Kuzey Afrika'da işsizlik oranı erkeklerde yüzde 10, kadınlarda yüzde 20 iken, Batı Asya'da bu oranlar

sırasıyla yüzde 9 ve yüzde 20. 2015 verileri ise yüzde 6,7 ve yüzde 5,8 olarak tespit edildi.

(Hedef 9) Sanayi, İnovasyon ve Altyapı: Küresel anlamda enerji verimliliği ile temiz yakıt ve teknolojiler sayesinde karbondioksit oranında düşüş yaşandı. 2013 yılında R&D yatırımları 1,7 trilyon dolara yükseldi. Bu rakam 2000 yılında 732 milyar dolar olarak gerçekleşmişti.

(Hedef 10) Eşitsizliklerin Azaltılması: 94 ülkenin 56'sında kişi başı gelir miktarı artış gösteriyor. Az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere ihracatta da artış gözleniyor.

(Hedef 11) Sürdürülebilir Şehirler ve Yaşam Alanları: 2014 yılı verilerine göre şehirlerde yaşayan insan sayısı 880 milyon olarak açıklanıyor. 2015 yılında 142 ülkede şehir planlamalarına yönelik ulusal politikalar geliştirildi. 2014 yılında dünya genelinde şehir nüfusunun yaklaşık yarısı, Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği hava kirliliği seviyesinin üzerinde bir kirlilik oranına (2,5 katı) maruz kaldı.

(Hedef 12) Sorumlu Tüketim ve Üretim: 2010 yılında gelişmiş ülkelerdeki tüketim ayak izi 23,6 kg., gelişmekte olan ülkelerde ise 14,5 olarak kayıtlara geçti. Aynı yıl yerli malzeme tüketim oranı, gelişmiş ülkelere oranla yüzde 72 olarak gerçekleşti. Mevcut süreçte 6 ülke hariç, tüm BM üye ülkeleri tehlikeli atıkların ve kimyasalların kontrolüne ilişkin Basel, Stockholm ve Rotterdam Sözleşmelerine üye.

(Hedef 13) İklim Eylemi: 2000-2013 döneminde doğal afetler nedeniyle 83 bin insan hayatını kaybetti ve 221 milyon insan etkiledi. 2015 yılında 83 ülkede yasal düzenlemeye gidildi. Küresel ısınmayı maksimum 2 derecede tutma ve hatta 1,5 ile sınırlama uygulamasını başlatacak olan Paris Anlaşması onaylandı. Anlaşma 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girecek.

(Hedef 14) Sudaki Yaşam: Deniz ve okyanusların korunması konusunda yerel çalışmalar hızlandı. Ancak dünyada balık stokları 1974 yılında yüzde 90 iken, 2013

yılında yüzde 69'a indi.

(Hedef 15) Karasal Yaşam: Koruma altına alınan biyoçeşitlilik bakımından zengin alanların oranı, 2000-2016 döneminde yüzde 16'dan yüzde 19,3'e yükseldi. 1990-2000 döneminde gerçekleşen 7,3 milyon hektarlık ormanlık alan kaybı, "hala" yüksek olmakla birlikte, 2010-2015 döneminde 3,3 milyon hektara düştü. 1999 yılından itibaren en az 7 bin hayvan ve bitki türü üzerinden yasadışı ticaret yapılıyor.

(Hedef 16) Barış ve Adalet: İnsan kaçakçılığı alanında çocuk oranları dünya genelinde dikkat çekici olmaya devam ediyor. 2011 yılında bu oran yüzde 34. olarak kayıtlara geçti. Cinayet oranları 2008-2014 döneminde gelişmekte olan ülkelere gelişmiş olan ülkelere nazaran iki kat daha fazla. 5 yaş altındaki her 4 çocuktan 1'i ise kayıtsız.

(Hedef 17) Sürdürülebilirlik için Ortaklıklar: 2015 yılında 131 milyar dolar fon toplanırken ulusal ve uluslararası işbirliğine olan ihtiyaç her geçen gün artıyor.

Çözüm? Elbette Var!

Görüldüğü gibi, küresel ortamda 2030 gündemi içinde çok kapsamlı ve birbirine entegre edilmiş politikaların üretilmesi şart. 2020 yılına neredeyse 3 yıl kala, AB, 2020 hedeflerini geride bırakarak, 2030 yılına odaklı stratejiler üretmeye ve uygulamaya çoktan başladı. Paris Anlaşması ve yeni sürdürülebilir kalkınma hedefleri ise küresel ortamın çatısı niteliğinde. Çözüm elbette var! Çözümün, siyasi irade ile bireysel tercihlerin, iş dünyasının, sivil toplumun, finans kuruluşlarının yerel ve uluslararası boyutta bir bütün olarak hareket etmesinden geçtiğini hepimiz biliyoruz.

BM nezdinde yürütülen çabalara ulusal stratejilerin de katkısı büyük olacak. Türkiye'nin de AB ile yürütülen katılım müzakereleri çerçevesinde oluşturduğu ulusal strateji ve eylem planlarının içeriğini küresel önceliklere paralel olarak hazırlanması bu küresel çabaların bir parçası olmasına imkân sağlayacaktır. ■

Avrupa Komisyonundan Apple'a Rekor Vergi Cezası

Avrupa Komisyonu, İrlanda Hükümeti'nin Apple şirketine AB yasalarına aykırı bir vergi ayrıcalığı tanıdığı gerekçesiyle, şirketin 13 milyar avro geri ödeme yapması gerektiğine hükmetti. Amaç; verginin, kârın sağlandığı yerde ödenmesi ve AB üyesi ülkelerin vergilerle şirketlere menfaat sağlamaması.

Emre ATAÇ
İKV Uzman Yardımcısı

Haziran 2014'te başlattığı devlet yardımı soruşturmasını 30 Ağustos 2016 tarihinde sonuçlandıran Avrupa Komisyonu, İrlanda Hükümeti'nin Apple'a AB yasalarına aykırı bir vergi ayrıcalığı tanıdığı gerekçesiyle, şirketin 13 milyar avro ödemesi gerektiğine hükmetti. Apple'ın İrlanda Hükümeti'ne ödemesi öngörülen 13 milyar avroluk ceza, Avrupa Komisyonunun bu güne kadar kestiği en yüksek vergi cezası olma özelliği taşıyor.

Ceza için istenen toplam tutarın, Avrupa Komisyonunun bugüne kadar buna benzer cezalar için talep ettiği tutarın tam 40 katına tekabül ettiği belirtiliyor. Komisyon tarafından yapılan açıklamaya göre, şirketin eksik ödediği vergileri, AB'ye değil, İrlanda Hükümeti'ne ödemesi öngörülüyor. Bu kararla Komisyon tarafından vurgulanmak istenen esas noktayı; tüm şirketlerin vergilerini kârlarını sağladıkları yerde ödemeleri ve AB üyesi ülkelerin vergilerle şirketlere

menfaat sağlamanın önüne geçilmesi oluşturuyor. AB devlet yardımı kurallarının AB piyasalarındaki her şirkete uygulanması ve vergilendirmede şirketlerin eşit koşullarda rekabet etmelerinin sağlanabilmesi de Komisyonun hedefleri arasında yer alıyor.

Kararın Arka Planı

Hatırlanacağı üzere, Apple'ın İrlanda'da hükümetle özel anlaşmalar yaparak buradaki şirketleri vasıtasıyla geçerli matrahın çok altında vergi ödediği iddia ediliyordu. Apple Sales International ve Apple Operations Europe adlı bu şirketler, ABD'deki Apple'a bağlı. Alınamayan vergilerin hemen hepsi Apple Sales International'a (ASI) ait. Apple'ın ürünlerini Amerika dışında satma ve üretme hakkına sahip söz konusu şirket, bu hak karşılığında da gelir elde ediyor. Şirket, uygulamada Apple ürünlerini üreticiden alarak Avrupa, Ortadoğu, Afrika ve Hindistan'da satıyor. Apple marka bir akıllı telefonu Berlin'de, Roma'da ya da başka yerde alırsanız cihazı ASI'dan temin etmiş oluyorsunuz. Satışlardaki tüm kârlar ise İrlanda'da kaydediliyor.

Apple, kâğıt üzerinde İrlanda'da bir şirket merkezine sahip olmasına karşılık şirketin hiçbir çalışanı ve faaliyeti bulunmuyor. Apple İrlanda şubesi normal vergi ödemesine karşılık şirket merkezi ise hiçbir yerde vergilendirilmedi. Kârların sadece küçük bir kısmı Apple İrlanda şubesine bırakıldı, kârın çoğu ise şirket merkezine aktarıldı. Böylelikle ASI kârlarından çok daha düşük vergi ödemiş oldu. ASI'nın 2011 yılında 16 milyar avro kâr elde ettiği hatırlanırsa, bu kârın 50 milyon avrodan daha azı İrlanda şubesine verildi. Gerisi şirket merkezine aktarıldı; dolayısıyla vergilendirilmedi. Apple, bu perspektifte her bir milyon avro kârda 500 avro tutarında vergi ödedi. Bu vergi oranı, 2014'de yüzde 0,005'e kadar düştü. Bu dönemde, Apple milyon avroluk kârda ise 50 avro vergi verdi. Apple benzeri bir işlemi Apple Operations Europe da bilgisayarlarda yaptı. Kârlar, yapay olarak şirket merkezine iletildi ve vergilendirilmedi.

Bütün bu gelişmelerin üzerine, Avrupa Komisyonu üç yıl süren vergi su-ruşturmasında Apple'ın İrlanda'da faydalandığı vergi uygulamalarının yasadışı olduğu kararını verdi. ABD'li şirketin AB kurallarına aykırı vergi indirimi sağladığı gerekçesiyle İrlanda'ya 13 milyar avro (14,6 milyar dolar) geri ödeme yapması öngörülüyor.

1991-2007 döneminde Apple ve İrlanda Hükümeti arasında yapılan vergi anlaşmalarını mercak altına alan Komisyon, Apple'ın Avrupa'daki satışlarından ödemesi gereken vergi miktarından çok daha azını ödediğine işaret ediyor. Avrupa Komisyonu, bu uygulamaların AB devlet yardımı kurallarına göre yasadışı olduğunu belirtiyor ve adil rekabetin sağlanması için Apple'dan 2003'ten 2014'e kadarki dönem için 13 milyar avronun ve faizinin geri alınması istiyor. Avrupa Komisyonunun Rekabetten Sorumlu Üyesi Margrethe Vestager konuya ilişkin açıklamasında, Apple'ın ödemediği vergilerin tamamının İrlanda'da olmadığını belirterek, başka ülkelerin de durumu inceleyerek, Apple'dan geriye dönük vergi talep edebileceklerini belirtti ve bunun da İrlanda'ya ödenecek vergiyi düşürebileceğine işaret etti.

İrlanda Hükümeti ve Apple'dan Ceza Kararına İtiraz

Hem İrlanda Hükümeti hem de Apple rekor ceza kararına itiraz ediyor ve temyize götürmekte kararlı görünüyor. İrlanda, cezanın uygulanmasının ülkede istihdam yaratan çokuluslu şirketleri ve yabancı yatırımı olumsuz etkileyebileceği görüşünde. İrlanda'nın Cork şehrinde 1980'den beri faaliyet gösteren şirket, İrlanda'da 6 bin, Avrupa'da da yaklaşık 1.5 milyon kişiye iş imkânı sağlıyor.

AB'nin söz konusu kararını "benzeri görülmemiş" olarak değerlendiren Apple yetkilileri ise İrlanda'daki vergi yasalarının yürütülmesinden sorumlu kamu kuruluşlarından danışmanlık aldıklarını belirterek, kanunlara uyduklarının ve vergilerin tümünü ödediklerinin altını çiziyor.

Bundan Sonra Ne Olacak?

AB'nin kararına göre, eğer ortada bir suç varsa şirket eksik ödediği vergileri, AB'ye değil, İrlanda Hükümeti'ne ödeyecek. Bu cezanın Apple'a 18 milyar dolara mal olabileceği belirtiliyor. Apple'ın Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen tutarı ödemek zorunda kalmasının şirkete büyük bir etkisi olması beklenmiyor. Öte yandan son yıllarda kısmen toparlanmış olmasına rağmen, 2008 krizinde ekonomisi zayıflayan ve halkının refahı hızla düşen İrlanda'nın bu cezayı tahsil etmek istememesi dikkat çekiyor. Şirketin Avrupa Komisyonun kestiği bu cezaya karşı vereceği hukuki mücadelede en büyük desteği İrlanda Maliye Bakanlığından alması bekleniyor. "Vergiden kaçınma" suçunun İrlanda Maliye Bakanlığı ve Apple Finansman Bölümü tarafından birlikte işlendiği göz önünde bulundurulduğunda, ABD'nin AB içindeki "serbest bölgesi" olarak çalışan İrlanda ekonomisinin de süreçten olumsuz etkileneneceği açık.

Diğer önemli sorulardan biri de Avrupa Komisyonunun AB'nin alamayacağı bir vergi cezasını niçin kestiği. Bunun sebebi, bu kanunsuz ayrıcalıkların Avrupa "rekabet ortamını" bozması. Eğer her AB üyesi ülke, İrlanda'nın Apple ve diğer Amerikan firmalarına tanıdığı vergi kolaylığını sağlarsa, AB Üyesi Devletlerin vergi gelirleri düşer. AB'nin zaten pek de iyi durumda olmayan kamu finansman dengesi bozulur. AB'nin küçük üyeleri daha büyük "bütçe açığı" vermeye başlar. Tüm bu gelişmeler, neticede AB ekonomisinin ABD karşısında gerilemesi sonucunu doğurur. Vergi konularında, ABD, Avrupa ülkelerine göre çok daha katı. Amerika'da vergi kaçakçılığı "Ceza Kanunu" kapsamında değerlendirilir. Buna rağmen ABD, AB'nin Apple'a böylesi bir vergi cezası kesmesine şiddetle karşı çıkıyor. ABD, vergi ayrıcalıkları kalkarsa, Amerikan şirketlerinin AB pazarındaki rekabet üstünlüğünü kaybedeceklerinden korkuyor. Hatta AB'ye aralarındaki ticari ilişkilerin zedelenebileceğine dair uyarılarda bulunuyor. ■

En Kıdemli Avrokrat: Jean-Claude Juncker

Yeliz ŞAHİN
İKV Kıdemli Uzmanı

Jean-Claude Juncker, 9 Aralık 1954 tarihinde, Lüksemburg'un güneyinde bulunan endüstriyel merkezlerden Redange'da dünyaya geldi. İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımın damga vurduğu bir ortamda geçen çocukluk yılları; Nazi işgalinin ardından Alman saflarında savaşmak zorunda bırakılan babasının tecrübeleri, Juncker'in siyasi düşüncelerini ve Avrupa projesine yönelik görüşünü şekillendirecekti. Lüksemburg'un sosya-

list ve komünist hareketlerinin kalesi olan bu bölgede geçirdiği çocukluk ve gençlik yılları, Juncker için belirleyici oldu. Juncker'in babası, bir çelik fabrikasında işçi olarak çalışıyordu. Juncker, babasının Lüksemburg Hristiyan Sendikalar Konfederasyonu üyeliği sayesinde Lüksemburg'daki kariyerinin büyük bölümünü geçireceği Hristiyan Sosyal Halk Partisi (CSV) ile tanışacaktı.

Juncker, ortaöğrenimini Belçika'da Clairefontaine'de bir yatılı okulda

Çoğu kişiye göre o, pragmatik, iş bitirici, emektar bir siyasetçi... İngiltere’de yayımlanan bir tabloide göre ise federal Avrupa vizyonu nedeniyle o, “Avrupa’nın en tehlikeli adamı”¹ Bu ay, AB’deki en imkânsız görevlerden birini yürüten, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker’in biyografisini mercek altına alıyoruz.

tamamladıktan sonra, 1974 yılında Lüksemburg’da Michel Rodange Lisesi’nden bakalorya derecesi aldı. 1975’te Strazburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne kayıt olan Juncker, “herhangi bir heyecan duymadan okuduğunu” belirttiği hukuk bölümünden, 1979 yılında yüksek lisans derecesi alarak mezun olacaktı².

Şubat 1980’de avukatlık yemini eden Juncker, Lüksemburg Barosu’na bağlı olmasına rağmen bugüne kadar avukatlık mesleğini icra etmedi. Juncker’in müstakbel eşi Christiane Frising ile tanışması da hukuk fakültesinden mezun olduğu bu yıllara denk geliyor.

Juncker Hakkında Az Bilinenler

- Juncker anadili olan Lüksemburgcanın yanında İngilizce, Fransızca, Almanca ve Latince konuşuyor.
- Belçika’da çıkan Le Soir gazetesine verdiği röportaja göre, Juncker’in kendisine ihanet eden kişilerin isimlerini yazdığı kara kaplı bir defteri var.
- Siyasi kariyerinde sayısız ödül alan Juncker’in en önem verdiği ödül, 2006 yılında Avrupa bütünlüşmesine hizmetinden dolayı layık görüldüğü, Avrupa’nın en prestijli ödülü olarak nitelendirilen Şarlman Ödülü.
- Alkol sorunu olduğu söylentileri bulunan Juncker, bu iddialara kesin suretle karşı çıkıyor.
- Sabahları saat 7.00-8.00 sularında AP Başkanı Martin Schulz ile gerçekleştirdiği telefon görüşmeleri, Juncker’in günlük rutininin bir parçası.

Juncker’in Lüksemburg Siyasetinde Yükselişi

Juncker aktif siyasete, 1974’te katıldığı CSV’de başladı. Hitap yeteneği ve güçlü analitik zekâsı, partinin kıdemli üyelerinin dikkatinden kaçmayan Juncker, Ekim 1979’da parti sekreterliğine yükseldi. Aralık 1982’de hükümette bir pozisyonun boşalması, Juncker’e bakanlık makamının kapılarını aralayacaktı. Dönemin Maliye Bakanı ve mentörü Jacques Santer, Juncker’i İstihdam ve Sosyal Güvenlikten Sorumlu Devlet Sekreterliği görevi için Başbakan Pierre Werner’e tavsiye ettiğinde, Juncker henüz 28 yaşında bile değildi³.

Haziran 1984’te ilk kez Lüksemburg Parlamentosu’na giren Juncker, Jacques Santer başkanlığındaki hükümette Bütçeden Sorumlu Çalışma Bakanı olarak atandı. 1985 yılında Lüksemburg AB Dönem Başkanlığını üstlendiğinde AB Sosyal İşler ve Bütçe Konseyi toplantılarına başkanlık eden Juncker, bu dönemde AB bütünlüşmesine olan sıkı bağlılığını keşfetti. Juncker’in bu bağlılığının temelinde, Avrupa’da kalıcı barışı sağlamanın ve geçmişte yaşanan trajedileri önlemenin tek yolunun Avrupa bütünlüşmesi olduğu inancı yatıyordu.

Haziran 1989 seçimlerinin ardından kariyerinde yeni bir etaba geçen Juncker, Çalışma ve Maliye Bakanı olarak göreve geldi. Bunun nedeni, maliye bakanlığı görevinin Lüksemburg siyasetinde gelecekteki başbakanlığa giden yolda bir kademe olarak görülmesi. Birçok analist, Juncker’i daha o zaman Başbakan Jacques Santer’in koltuğuna geçecek kişi olarak görüyordu. Analistlerin o dönemde kestiremedikleri ise Juncker’in Santer’den sonra yalnızca Başbakanlık koltuğuna değil, AB’nin de zirvesine yükselecek olduğuydu.

Juncker, AB ve Avro

1989-1994 yasama döneminde, Juncker sadece Lüksemburg’da değil, AB düzeyinde de ne kadar yetkin bir devlet adamı ve siyasetçi olduğunu kanıtladı. Juncker, ortak para birimi avronun arkasındaki itici güç ve AB ekonomi yönetişiminin mimarlarından biri oldu. AB Ekonomi ve Maliye Bakanları (ECOFIN) Konseyi’ne başkanlık eden Juncker, AB ekonomi yönetişiminin köşe taşlarından kabul edilen Maastricht Antlaşması’nın Ekonomik ve Parasal Birlik bölümünün önemli bir kısmını kendi elleriyle yazdı. Bu dönemde, ulusal düzeydeki günde- ▶

18 yıl boyunca başbakanlık yapan Juncker, Avrupa coğrafyasında, demokratik yollarla iktidara gelerek en uzun süre görev yapan hükümet başkanları arasına adını yazdırdı.

minde vergi reformu vardı. Juncker'in hazırladığı ve Lüksemburg tarihinin en kapsamlı vergi reformu olarak görülen paket Ocak 1993'te yürürlüğe girdi.

1990-1995 yılları arasında CSV Genel Başkanı olarak görev yapan Juncker, Haziran 1994 seçimlerinde tekrar Parlamente'ye seçildi, Maliye ve Çalışma Bakanı olarak görevini yürüttü. Başbakan Jacques Santer'in 20 Ocak 1995 tarihinde Avrupa Komisyonu Başkanı olarak görevlendirilmesiyle Juncker, Lüksemburg siyasetinin zirvesine tırmandı ve Başbakan olarak görevlendirildi. Juncker'in hükümet başkanlığı görevine ek olarak Maliye Bakanlığı, Çalışma ve İstihdam Bakanlığı ile Hazine Bakanlığı görevlerine devam etmesi dikkat çekiciydi. Juncker, 1999 ve 2004 yıllarında yeniden Başbakan seçilerek

bu görevi 2013 yılına kadar sürdürdü. 18 yıl boyunca başbakanlık yapan Juncker, Avrupa coğrafyasında demokratik yollarla iktidara gelerek en uzun süre görev yapan hükümet başkanları arasına adını yazdırdı.

“Dublin Kahramanı”

15 Aralık 1996 tarihli Dublin Zirvesi'nde Almanya Şansölyesi Helmut Kohl ve Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac arasında İstikrar ve Büyüme Paketi üzerinde anlaşma sağlanması için arabuluculuk yapan Juncker, bu konudaki başarısıyla unvanlarına bir yenisini ekleyerek, gazete manşetlerinde “Dublin Kahramanı” olarak yer aldı.

Juncker 1997 yılının ikinci yarısında Lüksemburg, AB Dönem Başkanlığı görevini devraldığına, çalışmalarına Avrupa'nın sosyal boyutunu güçlendirme hedefi doğrultusunda yön verdi. AB'de işsizlik sorununu ele almak üzere girişimlerde bulundu. Kasım 1997'de toplanan olağanüstü zirvede oluşturulan Avrupa İstihdam Stratejisi'nin mimarları arasında yine Juncker vardı. Her ne kadar Türkiye-AB ilişkileri açısından talihsiz bir an olarak tarihe geçse de, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB üyeliği için yol haritasının çizildiği Lüksemburg Zirvesi'ne de Juncker başkanlık etmişti. 1995-2013 yıllarında Lüksemburg Başbakanı olarak görev yapan Juncker, Lüksemburg'un 2005 yılının ilk yarısında üstlendiği AB Dönem Başkanlığı sırasında ise AB Taslak Anayasası'na ilişkin tartışmaların damga vurduğu, AB bütünleşmesi için oldukça kritik bir dönemde, AB Konseyi Başkanlığı'nı yürütecekti.

Juncker, İstihdam ve Büyüme Paketi'nin reformu ve AB'nin büyüme stratejisi olan Lizbon Stratejisi'nin ekonomik ve sosyal boyutlarının güçlendirilmesinde önemli rol oynadı. AB bütünleşmesinin kritik dönemeçlerinde önemli görevler üstlenen Juncker, 10 Eylül 2004 tarihinde gerçekleşen ECOFIN toplantısında oluşturulan Avro Alanı Maliye Bakanları Grubu'nun (*Eurogroup*) ilk başkanı seçildi. Böylece, unvanlarına "Mr. Euro"yu da ekleyen Juncker, o dönemde 12 ülkenin dâhil olduğu Avro Alanı'nın siyasi yüzü oldu. 2005-2013 döneminde 8 yıl süreyle yürüttüğü bu görevde, küresel mali krizin ve Avro Alanı ekonomilerini derinden sarsan borç krizinin ele alınmasında da Juncker ana kahramanlardan biri oldu. Avro Alanı krizinin en çalkantılı döneminde, günün 14 saatini çalışarak geçiren Juncker'in sağlığı ise bundan olumsuz etkilenecekti⁴.

Lüksemburg'da yaşanan dinleme skandalı, Juncker'in 18 yıllık başbakanlık kariyerinin sonunu getirdi. AB coğrafyasının en uzun süre görev yapan başbakanı Juncker, Lüksemburg istihbarat birimlerinin siyasetçilere yönelik yasadışı dinleme faaliyetlerinde bulunduğu ortaya çıkmasının ardından Temmuz 2013'te görevinden istifa etti. Bu dönemde Juncker, iç siyasette Lüksemburg'un iç işleriyle yeterince ilgilenmediği ve mesaisinin büyük bölümünü Avro Alanı'na ve AB'ye harcadığı gerekçesiyle eleştirilerin hedefi haline gelmişti. İstifası, Juncker'in emekli olduğu anlamına gelmiyordu. Juncker, AB liderleri masasındaki yerini kaybetse de kariyer yolculuğuna AB bürokrasisinin zirvesinde devam edecekti.

Komisyon Başkanı Juncker

Almanya Şansölyesi Angela Merkel'in desteğini alan Juncker, AP seçimlerinde merkez sağ görüşlü Avrupa Halklar Partisi (EPP) adayı seçildi. EPP'nin, 22-25 Mayıs 2014 tarihlerinde gerçekleşen AP seçimlerinden birinci çıkmasıyla Lizbon Antlaşması'nın getirdiği yeniliklerden biri olan *Spitzenkandidat*⁵ süreci

uyarınca Jean-Claude Juncker'i Avrupa Komisyonu Başkanlığı'na taşıyacaktı. 27 Haziran 2014'te AB liderleri tarafından Komisyon başkanlığı için önerilen Juncker, 15 Temmuz 2014 tarihinde AP'nin de güçlü onayını alarak, Avrupa Komisyonu Başkanı olmaya hak kazandı. Komisyon'un yapısında değişikliklere giden Juncker, siyasi profili yüksek bir kabine ve on stratejik öncelikten oluşan vizyonuyla birlikte 1 Kasım 2014 tarihinde Komisyon Başkanı olarak görevine başladı. Bu görevi üstlenen üçüncü Lüksemburglu siyasetçi olma özelliğini de taşıyan Juncker, görevini Ekim 2019'a kadar yürütecek.

Avro Alanı borç krizi, mülteci krizi ve son olarak da Brexit, Juncker'in göreve gelmesinden bu yana AB'nin karşı karşıya kaldığı meydan okumalar arasına eklendi. Juncker'in çalışma arkadaşları, Komisyon'un bu çoklu varoluşsal krizleri ele almada yetersiz kalmasının, Komisyon Başkanı'nın sağlık durumunu kötü yönde etkilediğini belirtiyor. Son dönemde Juncker'in dikkatinin dağınık olduğu iddiaları ve zamanının çoğunu Lüksemburg'da geçirmesi, istifa etmesi yönünde çağrılara yol açtı⁶. Özellikle Britanya referandumundan AB'den ayrılma kararı çıkmasından sonra Juncker'e yönelik eleştirilerin artması dikkat çekiyor. Juncker ise bu çağrılara, görevini bırakmasının söz konusu

olmadığı mesajıyla cevap veriyor. AB şüpheciliklerinde ve popülizmde yaşanan artış ile vatandaşların AB'den uzaklaşması, Juncker'in istifasıyla çözülebilecek sorunlar değil. Avrupa projesinin kritik dönemeçlerinde önemli rollerde bulunan Juncker, AB'nin eşi benzeri görülmemiş krizlerle yüzleştiği bir dönemde bu kez de AB bürokrasisinin başkanı, en kıdemli avrokrat (*eurocrat*) olarak başrolde... AB içerisinde daha fazla bütünleşmeye duyulan alerji ve hüküm süren çetin siyasi iklim, 61 yaşındaki siyasetçiyi de ciddi anlamda sınavacak gibi görünüyor. ■

¹ "6 reasons why this is the most dangerous man in Europe", The Sun, 04.06.2014, <https://www.thesun.co.uk/archives/politics/868290/6-reasons-why-this-is-the-most-dangerous-man-in-europe/>. Erişim tarihi: 23.09.2016.

² "Jean-Claude Juncker", The Luxembourg Presidency of the EU 2005, 29.12.2004, <http://www.eu2005.lu/en/presidence/membres/juncker/>. Erişim tarihi: 23.09.2016.

³ A.g.e.

⁴ "Profile: EU's Jean-Claude Juncker", BBC, 15.07.2014, <http://www.bbc.com/news/world-europe-27679170>. Erişim tarihi: 23.09.2016.

⁵ "AB Antlaşması'nın 17(7)'nci Maddesi, AB Konseyi'nin Komisyon Başkanlığı için AP seçimlerini göz önünde bulundurarak bir aday önermesini gerekli kılmaktadır.

⁶ "Matthew Karnitschnig, Tara Palmeri ve Ryan Heath, "The time of Juncker's troubles", Politico, 16.06.2016. <http://www.politico.eu/article/the-time-of-jean-claude-juncker-troubles-european-commission-president-investment-plan-travel-meetings-scheduled/>. Erişim tarihi: 23.09.2016.

Dr. Ozan TURHAN
Fribourg Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Son yıllarda AB’de etkisini artıran ekonomik kriz, yüksek işsizlik oranı, göçmen krizi, üst üste yaşanan terör saldırıları, bütünleşme projesine duyulan inancın daha fazla sorgulanmasına neden oldu. Bu düşüncenin etkisiyle, geçtiğimiz Haziran ayında gerçekleşen referandum sonucu Birleşik Krallık vatandaşlarının çoğunluğu, ülkelerinin AB üyeliğinden ayrılması yönünde oy kullandı. Bunun neticesinde AB, yeni bir kriz ile baş başa kaldı.

Birleşik Krallık’ın AB’den ayrılacak olmasının, AB ve diğer Üye Devletler açısından ortaya çıkaracağı olası sonuçlar hakkındaki tartışmaları bir kenara bırakacak olursak, söz konusu ayrılık kuşkusuz öncelikli olarak Birleşik Krallık vatandaşlarının, AB sınırları içerisinde sahip oldukları pek çok hakkın, ayrılma süreci sonrasında, kendileri açısından ortadan kalkması anlamına gelebilecek. Zira daha önceki yazılarımızda da yer geldiğince değindiğimiz üzere Üye Devletlerin vatandaşları, kendi ülkelerinin

ABAD ve AB Vatandaşlığı: Bebek Chen Kararı

Çok sayıda Birleşik Krallık vatandaşının Brexit Referandumunu sonrası, çeşitli kanallar vasıtası ile AB üyesi olan komşu İrlanda Cumhuriyeti’ne vatandaşlık başvurusunda bulunduğu ortaya çıktı.

vatandaşlıklarına ek olarak AB vatandaşlığı hüviyetine de sahip olduklarından dolayı, AB hukukunun Birlik vatandaşlarına sağladığı, AB içerisinde vizesiz seyahat, diğer Üye Devletlerde serbestçe çalışabilme, yerleşebilme, belli şartlarda ev sahibi üye devletlerin vatandaşları ile eşit şartlarda, eğitim, sağlık gibi hizmetlerden yararlanabilme gibi pek çok haktan doğrudan istifade edebiliyordu. Dolayısı ile referandum öncesi oldukça çetin geçen propaganda dönemi içerisinde, AB’de kalma taraftarlarının özellikle vurgu yaptıkları hususların başında gelen, AB vatandaşlığının gündelik hayatta sağladığı avantajların kaybedilmesi endişesi, referandum sonrası yaşanan tartışmalara da damgasını vurdu.

Her ne kadar Birleşik Krallık vatandaşları, ülkeleri AB’den resmi olarak ayrıldıktan sonra artık Birlik vatandaşı statüsüne sahip olmayacaklar ise de, ilgili statünün sağladığı serbest dolaşım gibi temel bir takım hakların tamamen veya kısmen ortadan kalkıp kalkmayacağı kuşkusuz

AB ile Birleşik Krallık arasında geçecek ayrılma müzakerelerinin sonucunda netleşecek. Bununla birlikte, henüz müzakereler başlamadan dahi konu özellikle AB taraftarı İngilizler için o kadar hassas bir noktada yer alıyor ki, çok sayıda Birleşik Krallık vatandaşının referandum sonrası, çeşitli kanallar vasıtası ile AB üyesi olan komşu İrlanda Cumhuriyeti'ne vatandaşlık başvurusunda bulunduğu ortaya çıktı. Başvuru sayısı o kadar arttı ki İrlanda Dışişleri Bakanlığı, aşırı yüklenmeden ötürü başvuru sistemlerinin işlevini yerine getiremediğini belirterek Birleşik Krallık vatandaşlarından bir süre vatandaşlık başvurusu yapmamaları yönünde çağrıda bulunmak zorunda kaldı.

Peki İrlanda vatandaşlığı aldıktan sonra İrlanda'da yaşama iradesini göstermeyeceği ve vatandaşlığı alma amacının sadece AB vatandaşlığının sağladığı haklardan yararlanmaya devam etmek olduğu aşık olan Birleşik Krallık vatandaşlarını, İrlanda'nın, tek taraflı olarak kendi vatandaşlığına kabul etmek suretiyle AB vatandaşlığını da verecek olması, AB hukukuna uygun mu? Zira konunun sadece İrlanda'nın iç meselesi olmaktan çıkıp, AB vatandaşlığının diğer Üye Devletlerde sağlayacağı haklar göz önünde bulundurulduğunda, bütün üye ülkeleri yakından ilgilendiren bir yanı da bulunuyor. Bu durumda acaba tek taraflı bir irade ile üçüncü ülke vatandaşlarına Birlik vatandaşlığı yolunu açan bir Üye Devlete karşı, diğer Üye Devletlerin ve AB'nin hukukun bir yaptırımını olabilir mi?

Bebek Chen Davası

Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) 2004 senesinde karara bağladığı Bebek Chen Davası'nda bu konuya açıklık getirdi. İronik bir biçimde davacı dışında davaya taraf olan devletler yine İrlanda Cumhuriyeti ve Birleşik Krallık'tı.

Çin vatandaşı olan ve ticaret ile uğraşan Chen çiftinin, ilk çocukları 1998 yılında Çin'de dünyaya gelmişti. Kısa bir süre sonra ikinci çocuğuna hamile kalan Bayan Chen, 2000 yılında altı aylık hamileyken kocası ile birlikte iş seyahati için Birleşik

Krallığa gitti. Bir süre sonra İrlanda'nın Belfast şehrinde Catherine ismini verdikleri kızlarını dünyaya getirdi. Çiftin doğum için Belfast'ı seçmesi tesadüf değildi, zira her ne kadar Belfast idari olarak Birleşik Krallığa ait olsa da, coğrafi olarak Kuzey İrlanda'da yer alıyordu ve dönemin İrlanda yasalarına istinaden Kuzey İrlanda dahil, İrlanda adasında dünyaya gelen herkes İrlanda vatandaşlığına hak kazanıyordu. Dolayısı ile İrlanda ile uzaktan yakından hiç bir bağı olmamasına ve teknik olarak İrlanda Cumhuriyeti'ne ayak basmamış olmasına rağmen Çinli ebeveynlerden doğan bebek Chen, Kuzey İrlanda'da doğmakla İrlanda vatandaşlığını kazandı ve beraberinde otomatik olarak AB vatandaşlığını da elde etti. Bebek Chen, artık AB vatandaşlığının kendisine vermiş olduğu bütün hakları kullanabilecekti. Bu hak kategorilerinin başında ise kuşkusuz başka bir Üye Devlete serbestçe yerleşme hakkı vardı. Bunun yanında, AB hukukuna istinaden, ilgili haktan sadece Birlik vatandaşları değil, Birlik vatandaşlarının üçüncü ülke vatandaşı olan belirli derecede yakınları da AB vatandaşı ile birlikte hareket ettiği ve belirli şartları yerine getirdiği sürece yararlanabiliyordu.

Catherine'in İrlanda vatandaşlığını almasından hemen sonra Chen çifti, bu sefer AB vatandaşı bebeklerini alarak yine Birleşik Krallık'ın Cardiff şehrine gitti ve buraya yerleşmeye karar verdi. Bu amaçla Chen çifti kendileri ve bakımlarına ihtiyaç duyan İrlanda vatandaşı (dolayısı ile AB vatandaşı) bebekleri için AB hukukuna uygun olarak kalıcı oturum iznine başvurdu. Ailenin başvurusu Birleşik Krallık hükümeti tarafından reddedildi. Hükümete göre, ailenin doğum için Kuzey İrlanda'yı seçmesinin tek amacı, çocuklarına İrlanda vatandaşlığı alarak AB vatandaşlığının sağladığı haklardan yararlanmak istemeleriydi. Hükümet ailenin İrlanda'da yaşama iradesine sahip olmadığı ve bu durumun da hakkın kötüye kullanılması anlamına geldiğini savundu. Birleşik Krallık hükümeti, hakimiyeti altındaki bir toprak parçasında gerçekleştirilen doğum sonrası, başka bir devletin yasalarına göre

kazanılabilecek vatandaşlığın, Birleşik Krallık yasalarının etrafından dolanılması anlamına geleceğini ve bu durumda AB hukukunun sağladığı avantajlardan yararlanılmasına olanak verilmesinin, hukuka aykırı olduğunu iddia etti.

Hükümetin kararına itiraz eden Chen ailesi konuyu yargıya taşıdı. Davaya bakan Birleşik Krallık mahkemesi görüşünü bildirmesi için davayı ABAD'a gönderdi. ABAD ise yargılama sonucunda Birleşik Krallık'ın argümanlarını reddetti. ABAD'ın konuya ilişkin görüşü şöyleydi; her şeyden önce uluslararası hukuka göre devletlerin kime hangi şartlarda vatandaşlık vereceği tamamen ilgili devletin iç meselesi olup, bu konuda tek yetkili kaynak ilgili devlet hukukudur. Dolayısı ile İrlanda yasalarına uygun olarak İrlanda Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanan bir kimsenin, bu statüsüne başka bir devletin veya AB'nin itiraz etme gibi bir yetkisi bulunmuyor. Ayrıca yine ABAD'a göre burada hakkın kötüye kullanılması değil, AB hukukunun vermiş olduğu bir hakkın hukuka uygun olarak doğrudan elde edilmesi söz konusu.

Her ne kadar Chen ailesinin, İrlanda vatandaşlığı almasının geri planında asıl olarak AB vatandaşlığının sağladığı haklara erişmek olsa da, AB hukukuna istinaden bir Üye Devletle vatandaşlık bağı olan kişiler, çekincesiz ve kesin şekilde AB vatandaşlığına da sahip olur. Dolayısı ile elde edilen vatandaşlık, ilgili Üye Devletlerin hukukuna uygun olduğu sürece kişi AB hukukunun Birlik vatandaşlarına sağladığı bütün haklardan prensip itibari ile yararlanabilir.

Karar Chen ailesine derin bir nefes aldırır da davanın duyulması sonrası çocuklarını İrlanda'da doğurarak Chen'lerin açtığı gedikten girmek isteyen üçüncü ülke vatandaşlarının sayısında gözle görülür artış olması üzerine, İrlanda Hükümeti 2005 senesinde mevzuatında değişikliğe giderek sadece İrlanda'da doğmuş olmayı vatandaşlık için yeterli gören düzenlemeyi ortadan kaldırdı. ■

¹Chen v.Secretary of State for the Home Department (C-200/02)

M. Haluk NURAY
İKV Brüksel Temsilcisi

TTIP Öldü mü? Hayaller Yarım Kaldı mı?

Birkaç ay öncesine kadar üzerinde sık sık konuştuğumuz, değişik şehirlerimizde hakkında bilgilendirme toplantıları düzenlediğimiz bir konu vardı; Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (çok kullanılan kısaltmayla TTIP).

Hatırlayacaksınız, AB ve ABD, aralarında iş yapmayı engelleyen ne varsa (gümrük vergileri, yasaklar, kısıtlamalar, farklı standart ve kurallar vb.) ortadan kaldırmak ve dünyanın en büyük ticaret, yatırım ve iş yapma ortak alanını yaratmak üzere bir müzakere süreci başlatmışlardı. Biz de, eğer hiçbir şey yapmadan otursak, AB ile aramızda mevcut “tam üye olmadan Gümrük Birliği” nedeniyle bu

oluşumun ekonomimizi olumsuz biçimde etkileyeceğine inanıyor, tedbir almaya çalışıyorduk. İki amacımız vardı (hâlâ var); mümkünse baştan itibaren bu ortak alana, onların birbirlerine tanıdıkları avantajlı koşullarla iş yapabilmek üzere dâhil olmak; o olmazsa, en azından anlaşmaya, bizim haklı endişelerimizi giderecek, muhtemel zararımızı azaltacak bazı hükümlerin dâhil olmasını sağlamak.

Bir yandan bunun için uğraşırken bir yandan da mevcut Gümrük Birliği’ni modernleştirmek üzere AB ile müzakerelere başlamaya hazırlanıyorduk (umarım hâlâ hazırlanıyoruz). Modernleştirilmiş Gümrük Birliği’nin TTIP ile ilgili detlerimiz -hiç olmazsa- bazılarını ilâç olacağını düşünüyorduk. Acele ediyorduk çünkü tüm göstergeler TTIP müzakerelerinin bu yılsonuna kadar (daha doğrusu ABD’de ►

TTIP'e karşı çıkanlar ne diyor?

- Süreç demokratik ve şeffaf şekilde yürümüyor.
- Şirketlerin müzakereler üzerinde büyük etkisi var
- AB'nin yüksek tüketici dostu standartları ABD standartlarına inecek.

- GDO'lu ürünler, düşük kaliteli mallar AB piyasasına girecek.
- Büyük şirketlere tazminat hakkı doğacağı için devletler sosyal hakları ve çevre konularını ikinci plana atacak.

TTIP müzakereleri devam ediyor, Ekim ayı başında 15'inci tur görüşmeleri ABD'de yapıldı ama anlaşmanın zamanlaması kaydı bir kere. ABD Başkanı Obama'nın döneminde müzakerelerin tamamlanma ihtimali neredeyse sıfıra indi.

Barrack Obama'nın başkanlık dönemi bitmeden) tamamlanacağına işaret ediyordu.

Girişimlerimizin pek başarılı olduğunu söyleyemem ama şunu söyleyebilirim, artık o kadar acele etmemize gerek kalmadı. Evet, TTIP müzakereleri devam ediyor, Ekim ayı başında 15'inci tur görüşmeleri ABD'de yapıldı ama anlaşmanın zamanlaması kaydı bir kere. ABD Başkanı Obama'nın döneminde müzakerelerin tamamlanma ihtimali neredeyse sıfıra indi. Böylece biraz zaman kazandık ama bu arada bizim TTIP ile uğraşacak halimiz kalmadı. Üstelik biz daha TTIP kaynaklı sorunlarımıza çare bulamamışken başımıza bir de *Brexit* çıktı. İngiltere'nin AB'den ayrılışına bu isim veriliyor. Gümrük Birliği bağlamında

bir de Brexit ile ilgili düzenlemeler yapmamız gerekiyor.

TTIP Neydi Brexit Ne? Nereden Çıktı Bu Bağlantı?

Ortaokuldabize ödev verirlerdi; şu üç kelimeyi aynı cümle içinde kullanın diye. İyi becerirdim o işi. Şimdi, benzer şekilde, o üç kelimeyi yani TTIP, Brexit ve Gümrük Birliği'ni aynı paragrafta kullanmaya çalışacağım. Bakalım ne çıkacak ortaya?

Aslında TTIP evliliğe benziyor. Hani, çiftler evlenmeye karar verirler ya, heyecanlı ve mutlu olurlar. Nikâh törenini organize etmeye, evlerini döşemeye, evliliklerini planlamaya çalışırlar. Tam o sırada biz diyoruz ki "ben bu evlilikten zarar göreceğim, gelinle çok yakın arkadaşlığımız var (Gümrük Birliği), evlilik

planlarınıza bizi de dâhil edin". Böyle bir durumda evlenecek çiftin tepkisi ne olursa, TTIP taraflarının tepkisi de aynı oldu. Hele siz bir durun, biz evimizi düzene koyalım, sonra bakarız size yer olacak mı orada. Yani işimiz gerçekten zordu, halâ da zor!

Brexit ise boşanmaya benziyor. Bu defa çift ayrılmaya karar vermiş, yine heyecanlılar ama bu defa mutsuzlar. Biz yine diyeceğiz ki "ben bu ayrılıktan zarar göreceğim, sizinle çok yakın ve özel bir ilişkim vardı (Gümrük Birliği), ayrılık anlaşmanızda benim durumumu da göz önünde bulundurun". Geçen defa mutlu çiftin masasına oturmaya çalışıyorduk, bu defa kızgın çiftin masasına oturmaya çalışacağız ama onlar kendi işleri ile öylesine meşguller ki işimiz gene zor, hatta belki daha zor. Neyse ki bu defa daha tecrübeliyiz.

En ağır sorunlara bile biraz mizah gözüyle bakınca sanki sorun hafiflemiş gibi oluyor ama bu sadece geçici bir duygu. Şaka bitince gerçekle karşı karşıya kalınıyor. Bir de bakıyorsunuz

gerçek tüm ağırlığıyla orada duruyor; gülecek pek bir şey yok.

Biz evlilikten bahsediyoruz ama bazıları "TTIP öldü mü?" diye soruyor. Bence o kadar da değil, ama bu sorunun soruluyor olması da pek haksız sayılmaz. Bu ayki yazımda, buradan hareketle "TTIP cephesinde neler oluyor?" sorusuna cevap arayacağım.

TTIP Müzakerelerinin Tamamlanması için Öngörülen Resmi Bir Tarih Var mıydı?

TTIP müzakerelerinin tamamlanması için resmi olarak öngörülen, tarafların kamuoylarına deklare edilen bir tarih yok. Ancak kritik hususların bu yılsonuna kadar uzlaşmayla kapatılması konusunda resmi olmayan ancak yerleşmiş, geniş kabul görmüş bir tarih söz konusu. Bunu "umut edilen" tarih olarak adlandırmak daha doğru olacak. Bu tarihin hedef alınmasındaki neden müzakereleri Obama'nın başkanlık dönemi içinde bitirme arzusu. Dönem sonu yaklaştıkça TTIP'ye Obama yöne-

timi tarafından verilen güçlü desteğin yeni yönetimde de devam edip etmeyeceği konusundaki soru işaretleri ortaya çıkmaya başladı. Her iki ABD başkan adayı da TTIP konusunda pek istekli görünmüyor. Almanya ve Fransa'da da gelecek yıl genel seçim yapılacak olması ise soru işaretlerini, endişeleri ve belirsizliği daha da artırıyor.

TTIP'ye İtirazlar Yeni Değil, Baştan Beri İtirazlar Vardı

TTIP konusundaki itirazlar yeni değil; başlangıçtan beri, değişik kesimlerden eleştiri ve itirazlar geliyordu. Bazı ülkelerde, STK'lar tarafından tetiklenen ve desteklenen sistematik bir karşı çıkış söz konusu. Komisyon baştan beri pozisyonunu ve kararlılığını muhafaza ediyor olsa da, üye ülke yönetimlerinin bir kısmının ve AP'nin (seçilerek geldikleri için) kamuoylarından (seçmenlerinden) gelen bu itirazlara daha fazla kulak verdikleri görülüyor. Onlar açısından doğal olan da bu (ama AB için "doğru" olanın bu olup olmadığı tartışılır).

TTIP lehine argümanlar daha ziyade Komisyon uzmanlarının soğuk, bürokratik dille yazılmış, halka uzak resmi raporları üzerinden dile getiriliyor ve de hayli eskimiş durumda.

İtirazlar Son Zamanlarda Daha Duyulur ve Görünür Oldu

Resmi olmasa da zihinlerde bir nevi hedef tarih olarak yerleşen 2017 yaklaştıkça karşı çıkan kesimler de sesini ve itirazlarının tonunu yükseltmeye başladı. Örneğin, AP'de yelpazenin sol kanadında yer alan üç parti Eylül ayı ortasında bir ortak grup toplantısı ile vatandaşları TTIP'nin (ve Kanada Serbest Ticaret Anlaşması CETA'nın) tehlikeleri konusunda uarmayı amaçlayan *Progressive Caucus* adını verdikleri bir hareket başlattıklarını açıkladı.

Yine, itirazların en yüksek olduğu Almanya'da -seçimler de yaklaşmakta olduğu için- siyasetçilerin halkta karşılığı olan bu konuyu daha fazla sahiplendiği ve seslendirdikleri görülüyor.

Bu durum Almanya ile sınırlı da değil. Örneğin geçtiğimiz Mayıs ayında Fransa, bizzat Başkan Hollande'ın ağzından, tarım ve kültür başlıklarında verilen tavizler bu haliyle kalırsa TTIP'yi bloke etme tehdidinde bulunmuştu. Siyasi kesimden gelen itirazların ses getiren son örneği Alman Sosyal Demokrat Parti Genel Başkanı ve koalisyon hükümetinin Başbakan Yardımcısı Sigmar Gabriel'in "Kimse kabul etmiyor ama bana kalırsa TTIP fiilen çökmüştür" sözleri oldu. ("In my opinion, the negotiations with the United States have de facto failed, even though nobody is really admitting it"). "TTIP öldü mü?" soruları işte bu konuşmadan sonra tavan yapmıştı. Ancak ilginçtir ki, Gabriel, TTIP ile eş nitelikteki CETA'ya sahip çıktı!

Dolayısıyla bu çıkışın hiç olmazsa bir ölçüde iç siyasetle, oy kaygısıyla bağlantılı olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Peki, TTIP Gerçekten Öldü mü?

Gabriel öyle buyurdu ama şu an için bunu söylemek mümkün değil. Kafalar-daki zamanlamaya ilişkin bazı tereddütler ortaya çıkmış olması doğal ancak unutmamalı ki ticaret politikası münhasıran Komisyonun yetki alanında ve bu yetki tartışmasız, şu an için tamamen geçerli. Müzakereler tamamlandıktan sonra gelecek olan onay sürecini elinde tutan üye ülkeler için de durum aynı. Son zirvede, tüm üye ülke devlet ve hükümet başkanlarının müzakerelerin devamına (oy birliği ile olmasa da) evet demeleri önemli. En az 20 liderin müzakerelerin devamından yana olduğu söyleniyor. En fazla itirazın geldiği Almanya'da da Başbakan Merkel'in TTIP ve CETA'yı desteklediği biliniyor ancak onun da parti içindeki gücünü daha çok göçmen krizine yoğunlaştırdığı görülüyor. Popülaritesinin düşüyor olmasına ve gelecek seçimlerde büyük koalisyon ihtimalinin azalmasını da eklersek Merkel'in TTIP'nin arkasında ne derece sağlam duracağı sorusuna net cevap vermenin güçlüğü de görürüz.

Kısacası üç AB kurumundan ikisi (ki bunlardan birisi dış ticaret alanında münhasır ve tartışmasız yetki sahibi Komisyon) resmen TTIP'nin arkasında. AP'de ise destek ve itirazın yarı yarıya olduğu söylenebilir.

Kamuoylarında ise İlginç Bir Durum Söz Konusu: İstemeyen Azınlığın Gücü

Çok yeni bir kamuoyu araştırmasına göre AB genelinde TTIP'ye destek yüzde 61. Desteğin en düşük olduğu üye ülke ise yüzde 49 ile Almanya. Bir süre önce yapılan Eurobarometre araştırmasına göre de AB'de destek ortalaması yüzde 51 iken Almanya'da bu oran yüzde 26'ya kadar düşüyor.

Almanya'da, yelpazenin sol tarafında

yer alan, çevre lobilerinden, işçi sendikalarına kadar uzanan bir yelpazede yaklaşık 30 kuruluş tarafından tetiklenen ve desteklenen bir hareket tüm ülkeye yayılıyor. Destekçileri bu hareketi 1980'lerin barış protestolarına benzetiyorlar ve mücadelesini verdikleri şeyin en az demokrasinin kendisi kadar değerli olduğunu savunuyorlar. Amaçları "zavallı Avrupa tüketicilerini çok uluslu büyük şirketlerin şerrinden korumak". 17 Eylül'de yaklaşık 100 bin protestocu "CETA ve TTIP'yi durdurun" sloganı ile Almanya'nın büyük şehirlerinde gösteriler düzenledi. Fransa ve Belçika'da da aynı sayılara yaklaşırsa da, sokaklarda benzer sloganları haykıran göstericiler vardı. Geçen ay, Karlsruhe'de Yüksek Mahkemeye 125 bin imzalı bir dilekçe ile aynı amaçlı bir başvuru yapıldı. Bunun, Alman hukuk tarihindeki en fazla imzalı dilekçe olduğu söyleniyor. Bu yaygın ve sistematik protestolar, seçim yılında hükümet açısından ciddi bir zorluk anlamına geliyor. Bu da anlaşma metni üzerinde uzlaşma sağlansa dahi onay aşamasında sorun yaşanabileceğini gösteriyor.

Almanya'da Protestocuların Özel Durumu: Küçük Partiler, Büyük Etki

Herkes, TTIP'den en fazla yararlanması beklenen Almanya'nın neden TTIP'ye karşı çıkışın merkezi durumuna geldiğini açıklamaya çalışıyor. Şu an için görünen o ki, iki küçük siyasi parti (*Die Linke* adlı aşırı sol bir parti ile Yeşiller) aktif bir STK ağı ile işbirliği halinde (bariz bir dezenformasyon kampanyası eşliğinde) TTIP tartışmalarına damgasını vuruyor. "*Compact*" adı altında bir araya gelen bu grup, 2015 sonbaharında TTIP karşıtı bir diğer şikâyet için de, yarısı Almanya'dan olmak üzere 3 milyon imza toplamıştı. Grup medyanın yanı sıra sosyal ağları da çok etkin biçimde kullanıyor. Örneğin, Almanya'da Google'da TTIP arayanlar ilk olarak Yeşillerin TTIP Raporu ile karşılaşılıyor. Sürecin başlangıcında çok

etkin çalışan TTIP destekçisi gruplar ise son zamanlarda her şey bitti duygusuyla bir rahavet içine girdi. Dolayısıyla da küçük ama örgütlü ve istekli bir grup tartışmaları domine ediyor ve gündeme hâkim olabiliyor.

Karşı Çıkanlar Ne Diyor, Ne İstiyor?

Karşı çıkanlar, sokaktaki adama dokunan üç temel noktada seslerini yükseltmeye devam ediyor. Kısaca özetleyeyim:

- Süreç demokratik ve şeffaf şekilde yürümüyor. Vatandaşın olan bitenden haberi yok ama büyük uluslararası şirketler, değil haberleri olmak, metinleri bizatihi kaleme alıyorlar.
- AB'nin daha yüksek ve tüketici dostu standartları, ABD'nin daha düşük standartlarına inecek ve örneğin GDO'lu ürünler, ya da daha düşük kaliteli mallar piyasaya dolacak.
- Büyük şirketler "potansiyel kârlarının azaldığı" gerekçesiyle, çıkardıkları mevzuatlar üzerinden devletlere dava açabilecek, tazminat isteyebilecekler. Bunun yaratacağı baskı, AB devletlerini özellikle sosyal haklar ve çevre konularında daha zayıf (vatandaş aleyhine) mevzuat çıkarmaya itecek.

Bu üç temel konunun yanı sıra, son derece popüler kişilikler; güzel, halkı kavrayan sloganlarla etki yaratıyor. Örneğin, bunun bir ticaret anlaşması değil yatırımcıyı koruma anlaşması olduğunu; serbestlik getirmek bir yana -patentler üzerinden- daha fazla koruma getireceğini anlatıyorlar. TTIP lehine argümanlar ise daha ziyade Komisyon uzmanlarının soğuk, bürokratik dille yazılmış, halka uzak resmi raporları üzerinden dile getiriliyor ve de hayli eskimiş durumda. Bir örnek vereyim; Komisyon raporunda TTIP'nin yaratacağı fayda avro cinsinden ifade edilmiş bir rakam. Önce bu rakamın yıllık fayda mı yoksa yıllar boyunca elde edilecek toplam fayda mı olduğu anlaşılamadı. ►►

Muhtemelen konu bir süre buzdolabına kaldırılır, ABD başkanlık seçimi ile Almanya ve Fransa genel seçimleri tamamlandıktan sonra da yeniden ısıtılıp önümüze konur.

Sonra da birisi bu rakamı nüfusa böldü ve “TTIP’nin katkısı kişi başı haftada bir kahve parası” gibi basit, kolay anlaşılabilir bir sonuca ulaştı ve rakam Komisyonun arzu ettiği gibi değil bu benzetmeyle kafalara yerleşmiş oldu.

Bundan Sonra Ne Olur?

Öncelikle, Komisyonun sadece halktan (ve büyük ölçüde soldan) gelen bu itirazlara dayanarak müzakereleri durdurması beklenmemeli. Konseyden de -en azından kısa vadede- bu yönde bir baskı gelmeyecektir.

Burada daha belirleyici olan müzakere ekiplerinin ne üzerinde uzlaşacakları. Eğer teknik bir uzlaşmaya ulaşamazsa, şu aşamada siyasi bir itici, sürece hız verecek karar gelmesi (her iki taraftan da) zor görülüyor. Yine de, daha önce iki kez son noktadan dönmüş olan AB-ABD, ticaret anlaşması imkânının bu defa da kaçması istenmeyecektir. Çünkü aynı momentumun yakalanıp bu noktaya gelmesi çok zahmetli olurken yıllar sürmekte. Oysa dış koşullar (kü-

reselleşmenin yeni aşaması, Çin ekonomisinin biçim değiştirmesi, Asya’nın yükselişi) her iki taraf iş dünyası için de bu anlaşmayı zorunlu kılıyor.

Bu durumda en güçlü seçenek, anlaşmayı başlangıçta arzu edildiği kadar derin ve kapsamlı olmasa da üzerinde uzlaşılan konuları içeren bir tür “hafif TTIP”ye (*TTIP Light*) dönüştürmek olabilir. Bir de TTIP taraftarlarının da yeni bir kampanya başlatarak yeniden halka ulaşmaya çalışmaları söz konusu olabilir.

Yapılacaklar ne olursa olsun, ortada kesin olan bir durum var ki o da TTIP müzakerelerinin bu yılsonuna dek, arzu edilen derinlik ve kapsamda tamamlanmasının imkân dışı olması. Ya da, hadi daha iyimser ve bürokratik bir tonda söyleyeyim “gerçekçi bir seçenek olmaktan uzaklaşması”. Muhtemelen konu bir süre buzdolabına kaldırılır, ABD başkanlık seçimi ile Almanya ve Fransa genel seçimleri tamamlandıktan sonra da yeniden ısıtılıp önümüze konur. ■

İKV'DEN YENİ YAYIN

